

BABYOR NI JEREMIAH

Murung'agen e Re Ke Babyor Ney

Gonap'an 627 e duw u m'on ndawori yib Kristus, me pining Got Jeremiah ko ngiyal' ni kab pagel nge mang tapigpig rok. Rib n'uw nap'an ni par ni be pigpig ngak Got, ma aram e ngiyal' ni i yog ngak e girdi' rok Got ni ba ga' ba gafgow ni bayi yib nga daken e nam ni bochan e be meybil e girdi' ngak yugu boch e got nge bochan yugu boch e kireb ni yad be ngongliy. Kabfos Jeremiah me yib i m'ug nib riyul' e tin ni weliy, ya yib Nebukadnezzar ni Pilung nu Babylon nge m'ag e mael nga Jerusalem nge kol me kirebnag e binaw nge Tempel, me fek pire' e girdi' nu Judah nge pilung rorad nga Babylon ngar kalbusgad u rom. Miki yi'iynag Jeremiah ni bay ni pag e girdi' u Babylon ngar sulod nga Judah me sul yu Judah nga rogon.

Babyor ni Jeremiah e murung'agen e pin'en ni ba'aray: 1) Jeremiah nni pining Got. 2) Thin rok Got ngak e girdi' nu Judah nge pilung rorad u n'umngin nap'an ni i gagiyeg fa pi pilung nra chuw bagayad me yan bagayad nga luwan, ni aram Josiah, Jehoyakim, Jehoyakin, nge Zedekiah. 3) Thin ni yoloy Baruk ni tayol rok Jeremiah, nge thin ni yi'iynag Jeremiah, nge n'en ni i rin' Jeremiah. 4) Thin rok Somol ni be weliy murung'agen yugu boch e nam. 5) Murung'agen yu Jerusalem ni waer ko mael, min kirebnag e

Tempel min fek e girdi' riy nga Babylon ngar kalbusgad.

Jeremiah e rib t'uf rok e girdi' ko nam rok, ma rib mo'maw' ngak ni nge weliy ngak e girdi' ni bayi gechig nagrad Got. Ba yo'or yay ni non ni be weliy thilin ko pi gafgow ni i tay ni bochan e ke pining Got ni nge mang reb e profet. Machane thin rok Somol e bod ba nify u lan ngorongoren, ni aram e dabiyaq ni nge dabi weliy.

Boch e thin ni ba ga' fan ko ke babyor ney e be yip' fan rebo rran ni bayib nga tomuren e gafgow ku Jeremiah, ni Got e bayi pi' reb e m'ag nib be'ech ma ra tay e girdi' e re m'ag nem u tagil' ni dariy fan be' ni ngi i puguran ko girdi' ya ra yoloy Got e thin riy ngalan gumircha'en e girdi' (31:31–34).

Gathon e Re Ke Babyor Ney

Jeremiah nni pining 1:1–19

Pi yi'iy u nap'an e pi gagiyeq rok Josiah, Jehoyakim, Jehoyakin, nge Zedekiah 2:1—25:38

Tin un rin' u nap'an e yafos rok Jeremiah 26:1—45:5

Pi yi'iy nib togopluw ko pi nam 46:1—51:64

Jerusalem nni kirebnag 52:1–34

¹ Re ke babyor ney e be weliy murung'agen e tin ni yog Jeremiah nge tin i rin'. I ir be' nib mo'on ni fak Hilkiyah, mi Hilkiyah e ir reb fapi prist ko binaw nu Anathoth ni tafen Benjamin. ² U lan fare duw ni gaman e ragag nge dalip e duw ngay ni Josiah ni fak Amon e ir e pilung u Judah, me non SOMOL ngak Jeremiah. ³ Miki non ngak bayay nnap'an Jehoyakim nib mo'on ni fak Josiah e pilung. Ma nga tomuren miki non SOMOL ngak ni bo'or yay,

nge yan i mada' ko bin ragag nge ta'reb e duw ko gagiweg ni i tay Zedekiah nib mo'on ni fak Josiah. Mu lan e bin lal e pul ko re duw nem min fek e girdi' nu Jerusalem nga wuru' e nam ni yad ba kalbus.

Jeremiah nni pining

⁴ Me ga'ar SOMOL ngog, ⁵ “Gu mel'egem u m'on ndawor mu sum nga mayal, mu m'on ni ngan gargelegem mu gu duwgiliy ni ngam mang profet ngak e pi nam.”

⁶ Ma aram me lungug, “SOMOL ni Th'abi Tolang, da gu nang rogon e welthin; ya kayigi gel fanag bitir.”

⁷ Machane me ga'ar SOMOL ngog, “Dabmog ni kayigi gel fanam bitir, ya ngam man ngak e girdi' ni bay gu pi'em ngam man ngorad, ma ga weliy ngorad urngin e tin bay gog ngom ni ngam weliy.

⁸ Dab mu tamdag ngorad, ya bay ug un ngom ngu'ug yoror rom. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney!”

⁹ Me k'iyag SOMOL pa' nge math nga dap'il'ugunag, me ga'ar ngog, “Mmotoyil, bay gu tay e thin nga langam. ¹⁰ Daba' e ku gu pi' gelngim ni ngam gel ko pi nam nge yungi ban'en nra reb e pilung ma be gagyegnag bang, ni ngam pug ngalang ma ga buthug, ma ga kirebnag ma ga chuweg, ma ga ubung ma ga yung.”

L'agruw i ban'en ni pilyeg e changar ngan guy

¹¹ Me fith SOMOL ngog ni ga'ar, “Jeremiah, mang e ga be guy?”

Mu gu fulweg ni lungug, “Ba pa' i gek'iy ni kel.”

¹² Me ga'ar SOMOL ngog, “Errogon; ere gu be changar ni ngug guy e thin rog ni bay yib i m’ug nib riyul’.”

¹³ Me non SOMOL ngog bayay ni fith ni ga'ar, “Ma ku be mang e ga be guy?”

Mu gu fulweg ni lungug, “Gu be guy ba th’ib ni bay u lan e lel’och ni be ligil, nike chugur ni nge thig ngaray.”

¹⁴ Me ga'ar ngog, “Riya’ e bayi ligil nga but’ u lan e lel’och ni bayi ligil nga daken urngin e girdi’ ni be par ko re nam ney. ¹⁵ Mu telim ko tin nggog: gu be pining urngin e pi nam ni yad bay u lan e lel’och ni ngarbad. Bay yib e pi pilung rorad ngar ngongliyed tagil’rad ko garog u Jerusalem ngu to’oben e rungrung riy i yan, ngu to’oben gubin e binaw nu Judah. ¹⁶ Ara’ rogon ni bay gu gechignag e pi’in kar denengad, ni pi’in kar pi’ed keru’rad ngog ma yad be urfiy e *incense* ni yad be tay fan yugu boch e got, ma yad be meybil ngak e pi liyos ni kar ngongliyed. ¹⁷ Jeremiah, mu fal’eg rogom; mman ngam weliy ngorad urngin e tin kugog ngom ni ngam weliy ngorad. Dab mu rus ngorad e chiney, ya rug gelnag e marus rom ko ngiyal’ ni kamtaw ngorad. ¹⁸⁻¹⁹ Jeremiah, mu telim! Ra be’ ko re nam ney, ni pi pilung nu Judah, nge pi tolang, nge pi prist, nge girdi’ riy e yad gubin ni bay ra togopluwgad ngom. Machane daba’ e ku gu gagiweg nigem ni nge yag ni ngam togopluw ngorad; bay mu bod bbinaw ni ka ni yororiy ni fan ko mael, nge ba duga’ ni wasey, nge bangi rungrung nni ngongliy ko wasey ni *bronze*. Dabiyag rorad ni ngar gelgad ngom, ya bay gu un

ngom ngu'ug yoror rom. I Gag SOMOL e gu be non.”

2

Feni ma t'ufeg Got yu Israel

¹ I yog SOMOL ngog ² ni nggu wan nggu weliy e thin rok gak urngin e girdi' nu Jerusalem ni nge lungug:

“Ku gu manang fanam yul'yul' ko fa ngiyal'nem ni
 ka ga ba rugod,
 nge rogon fanag t'uf rom ko fa ngiyal' ni
 ba'aram ni ka fin da mabgolgow;
 um lekeg u daken e ted ni *desert*,
 ngu daken e but' ni dawor ni wolduguy bi'id.

³ Israel, kemus ni gag e mmil suwom ngog,
 I gur e ga ba thothup nib milfam ngog.
 Gu pi e gafgow nge riya',
 nga daken gubin e pi'in u ra gafgow niced gur.
 I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney.”

Denen rok pi chitamngin piyu Israel kakrom

⁴ Gimmed e pi'in owchen Jakob, ni gimmed e pi ganong nu Israel, mmotoyilgad ko thin nike yog SOMOL. ⁵ Be ga'ar SOMOL:

“Be mang e ren'en nib kireb ni pir'eg e pi chita-
 mangimed rog,
 nike gagiyege nagrad ka ra pi'ed keru'rad
 ngog?

Ur meybilgad gak bogi liyos nib m'ay fan
 mranod ra pired nike m'ayfarad.

⁶ I m'ay fag u wun'rad,
 ni yugu aram rogon ni gu chuwegrad u tan pa'
 yu Egypt

nggu pow'iyrad i yan u daken e ted,
 u lan ba nam nib sug yungi *desert* riy nge bogi
 low,
 nib fengfeng ma ba sug ko maad'ad
 ndariy be' nma par riy,
 ma der milekag be' riy.

7 Mu gu fekrad i yib nga ba nam nib yong'ol e but'
 riy;
 ni ngar felan'gad ko woldug riy nge tin ni bfel'
 ban'en ni bay riy.

Machane fa'an rabad miyad kirebnag e nam rog;
 ya ka ra sonogor niked fare nam ni gu pi'
 ngorad.

8 Pi prist e dar fithed ni nge lungurad, 'Bu uw
 SOMOL?'
 Pi prist rog e dar nanged gag.
 Ma pi'in ma gagiyege e kar togopluwgad ngog;
 ma pi profet e ur welthingad u fithingan Baal
 mu ur ted fan bogi liyos nib m'ay fan."

*N'en ni bay u wan' SOMOL nib togopluw ngak e
 tirok e girdi'*

9 "Ere Gag SOMOL e bay gog bayay e tin gu be
 togopluwnag ngak e girdi' rog.

Bay gu fek i yib e pin'en ni nggu togopluwnag ngak
 e pi'in owcharad.

10 Mmarod ko ngal ko fare donguch nu Cyprus
 ngam guyed;
 mpi'ed e girdi' ngranod ko ngek nga Kedar
 ngar fal'eged i yaliy:
 gur bay ban'en ni ara' rogon ni ka'a yib i m'ug
 kafaram?

11 Dariy yug reb e nam ni ka'a thilyege e pi got rok,
 ni yug aram rogon ni gathi bogi got nib riyul',

machane girdi' rog e ka ra thiliyeged gag
 nga yug boch e got ni dariy ban'en nrayag ni
 ngar rin'ed ngorad
 ni yug aram rogon ni gag fare Got ni gu tay
 farad.

¹² Ere gag e ku gu non nga lanelang ni nge rur ko
 marus nib gel,

me gin nge balyangan',

¹³ girdi' rog e ke ngongliy l'agruw i denen:

ka ra pi'ed keru'rad ngog,

ni gag fare alublub nib machalbog e ran riy;

ma ka ra kired boch e low,

ni low nike yaba'al yu yang riy ndabiyag ni
 nge mit e ran riy."

*Piyu Israel ndakur yul'yul'gad ngak Got nge
 wenegan ni yib*

¹⁴ "I Israel e gathi ba sib;

ya da ni gargelnag nib sib.

Ere pi to'ogor rok e mangfan ni yad be gay ni
 ngar li'ed?

¹⁵ Ka ra tolulgad ngak ni bod bogi layon;

ka ra ted fare nam rok nike daken e ted ni
desert,

pi yochi binaw rok e ka ni kirebnag ma
 dakuriy be' ni be par riy.

¹⁶ Pumo'on nu Memfis ngu Tahpanhes

e ka ra biliged e lo' u lolugen.

¹⁷ Israel, i gur e kam girengiy e biney e pa' nga
 dakenam!

Ya mu pi' keru'um ngog, I Gag SOMOL ni Got
 rom,

fa ngiyal' ni gu be pow'iyem i yan u daken e
 kanawo'.

18 Mang e ga be finey ni ngam man nga Egypt nge yag ngom?

Ga be finey ni ngam unum e ran ko lul' ni Nile?

Mang e ga be finey ni ngam man nga Assyria nge yag ngom?

Ga be finey ni ngam unum e ran ko lul' ni Eufrates?

19 Kireb rom e bayi gechig nigem,

ma rogon ni ka mu pi' keru'um ngog e bayi turguy e gechig rom.

Bay mu nang rogon feni gel e mo'oy nge kireb riy ni ngan pi' keru'uy ngog, fare SOMOL ni Got rom,

min par ndakunir yul'yul' ngog.

I Gag fare SOMOL ni Th'abi Tolang ma Gubin ma Rayag Rok, e kugog e pi thin ney.”

Israel ni siyeg ni nge liyor ngak SOMOL

20 I SOMOL ni Th'abi Tolang e ga'ar,

“Israel, ka ba kakrom ni mu n'ag e thin rog;

ma ga siyeg ni ngam folwok rog ara mu liyor ngog.

U daken urngin e burey nib tolang

ngu tan urngin e yu ke gek'iy

e u mu tay fan riy bogi got ko yong'ol.

21 Gu yungem ni bod rogon ba ke *grape* nib mal'eag,

ni yib ko bin th'abi fel' e awoch.

Machane a mu sap ko n'en ni ka mu rin'.

Gur e kambod ba kenggin ba ke *grapes* nike wod ni dabki fel'.

22 Ni mus ni ga ra maluk ko sop nib gel,

ma kug be guy e alit u dowam, ni alit ko kireb rom.

²³ Ra di'in ma gog ndawor mu alit nigem,
 ni dariy bi'id ni kam tayfan Baal?
 Mu sap nga rogon ni kam denen u lan e loway;
 a mu sap ko n'en ni ka mu rin'.
 Ga bod ba kamel ni malboch nike puw e darngal
 rok,
 ni dariy gufan ni be burtel,
²⁴ i yan ngalan e *desert*.
 Nap'an nra puw e darngal rok fare dongki ni bpin,
 me mini' e rayag ni taleg?
 Dariy reb nib pumo'on nra finey ni nge gafgow ko
 mogow,
 ya mmom rok ni nge pir'eg.
²⁵ Israel, mu ayuw, ya ri par e rifrif u em ndakuriy
 e sus riy,
 fa mlik' k'angam
 ni bochan e ga be lol'oeg yug boch e got.
 Ma ga be ga'ar, 'Danga'! Dabkiyag ni nggu sul!
 Kafram i yib nib t'uf e pi got nu bang rog
 ma nggu lekrad.' ”

Israel e bay tapgin ni nga ni gechignag

²⁶ “Bod rogon ba moro'ro' ni yira kol', ere gimed
 e girdi' nu Israel e bay mu tamra'gad; ni gimed
 gubin, ni pilung romed nge pi tolang romed, nge
 pi prist romed nge pi profet. ²⁷ Bay mu tamra'gad
 ni gimed gubin e pi'in bayi n'en me lungumed
 ngak ba ke gek'iy, 'I gur e chitamag,' ara lungumed
 ngak ba war, 'I gur e chitinag.' Bayi yodoroy ni
 bochan e ka mu pi'ed keru'med ngog, ma da mpig
 i chealgad ngam sapgad ngog. Machane fa'an
 bay mu gafgowgad, mi gimed wenig ngog ni nggu
 ayuwegmed.

28 “Bu uw fapi got ni mu ngongliyed ni fan ngomed? Fa’an bay mu gafgowgad, me ere mu nonod ngorad ngar ayuweged gimed — ni fa’an gomang e rayag rorad. Judah, pire’ e got rom ni bod feni yo’or e binaw ni bay rom. 29 Mang e gimed be gun’gun’nag? Mangfan ni gimed be togopluw ngog? 30 Ggechig nagmed, ma da mu lowgad; ya dabumed ni ngam pagedgag nggu yal’uwegmed. Ni gimed bod e gamanman ni layon nike damumuw be burtel, ngu’um thanged e pogofan rok e pi profet romed. 31 Gimed e girdi’ nu Israel, mu telmed ko mang e gu be yog. Gur ka’a gu bod bangi *desert* ngomed, ara ba nam nib lumor ma ba yo’or e maad’ad riy? Ere mangfan ni gimed be yog ni ngu’um rin’ed e n’en ni gimed ba’adag, ma gimed e dab ku mu sulod ngog? 32 Gur rayag rok be’ ni bpin ni kab rugod ni nge pag talin e churwa’ rok nib tolang puluwon, ara pag be’ ni bpin ni nge mabgol talin e mad rok ko m’agpa’? Machane girdi’ rog e ka ra paged talig nike yo’or i yo’or e rran ndabiyag i the’eg. 33 Ri ga manang rogon i t’ar liyben e pi’in ga ba’adag. Mus ngak e tin th’abi kireb e ppin ma ku yad ra fil ban’en rom. 34 Mad rom e ke mada’ e racha’en e pi’in gafgow nge pi’in ndawor ra buchedged ban’en riy, ma gathi racha’en e girdi’ nma sabthiy e naun.

“Yugu ara’ rogon e pin’ey ni gubin, 35 machane be lungum, ‘Dawor gu buchedged ban’en; mmudugil ni gathi ka be damumuw SOMOL ngog.’ Machane Gag SOMOL e bay gu gechig nigem ni bochan e ke lungum e dawor mu denen. 36 Kam mom nigem ko pi got u boch e nam. Bayi kirebnag piyu Egypt

lanin'um, ni bod ni rin' yu Assyria ngom. ³⁷ Bay kum pi' keru'um ngak piyu Egypt, ni ka mup' owchem nga but' ni fan e kam tamra'. I Gag, SOMOL e kug n'ag e pi'in ke pagan'um ngorad; ere dariy ban'en nra fel' rogom riy u puluwrad."

3

Israel ni de yul'yul'

¹ Be ga'ar SOMOL, "Fa'anra n'ag be' nib mo'on le'engin, me yan fare pin nge yan i mang le'engin yug reb e pumo'on, ma dabki fulweg fare pin ngak bayay. Biney e rib muduwgil nra ta'aynag e binaw. Israel, machane gur e bo'or pi ilingem, ma ke chiney ma ka mu finey ni ngam sul ngog! ² Mu changar ngalang nga p'ebgul e burey. Kabay bang ni dawor mu ngongol riy ni bod be' nma chuway' ngak? U mu sonnag pi ilingem u charen e kanawo' ni bod ba Arab ni be son u daken e ted ni nge og ngak be'. Karim ta'aynag e binaw ko chuway' ni ga be tay ngom. ³ Arfan nike tal e n'uw ko nap'an e n'uw. Ka mu bod ya'an be' nma chuway' ngak ni damur tamra'.

⁴ "Ma chiney ma ga be ga'ar ngog, 'I gur e chitamag gur, ni ug moy ni gub t'uf rom ni kanpan e kugub bitir. ⁵ Gathi urngin ngiyal' ma ga ma par ni ga ba damumu; ma dab mu par ni ga ba damumu ngog ni manemus.' Israel, arrogon ni ga be yog, machane u mu rin' gubin e kireb nrayag ni mu rin'."

Israel ngu Judah nthingar pi'ew keru'row ko kireb

⁶ Nap'an nib pilung Josiah, me ga'ar SOMOL ngog, "Kam guy e n'en ke rin' Israel ni fare pin ni de yul'yul'? Ke cheal rog nga orel, ma gubin pe'bugul e yochi burey nge gubin tanggin e yuke gek'iy nib galunglung ma be ngongol riy ni bod be' nma chuway' ngak. ⁷ Ug leamnag ni tomuren nike rin' urngin e pin'ey, ma bayi sul ngog. Machane, de sul, ma walagen ni bpin ni Judah ni ku de yul'yul' e guy urngin e pin'ey. ⁸ I Judah e ki guy ni gu chuweg Israel nggu l'oeg nge chuw ni bochan e ke pi' keru' ngog ke mang be' nma chuway' ngak. Machane i Judah, ni be' ni bpin nde yul'yul' ni walagen Israel e de rus. Ku ir ma ke mang be' nma chuway' ngak ⁹ ni dariy bochi tamra' rok. Ke ta'aynag e binaw, ma be pigpig ma be tayfan bogi malang nge yuke gek'iy. ¹⁰ Ma tomuren e pin'ey ni gubin, ma Judah ni walagen Israel ni bpin, e i dake be' nike sul ngog; ma gathi aram rogon u lanyan'. I Gag SOMOL e gu be non."

¹¹ Ma aram me yog SOMOL ngog, ni yug aram rogon nike pi' Israel keru' ngak, ma ke gagyel ni ka ba manigil boch ngak Judah nde yul'yul'. ¹² I yog ngog ni nggu wan gga'ar ngak Israel, "Israel, ni dariy e yul'yul' rom, mu sul ngog. Ya gag e gub marnguy ma dab gu par ni gub damumuw; dabi par e damumuw rog ngom ndariy n'umngin nap'an. ¹³ Kemus ni ngamog ni rriyul' ni gur e ba kireb e rom ma rriyul' ni ku'um togopluk ngak SOMOL ni Got rom. Mog nga tamalang ni tanggin urngin e gik'iy nib galunglung ma um t'ufeg yug boch e got nu bang riy ni da kum fol ko tin gog. I Gag SOMOL e gu be non.

14 “Mu sulod ngog, gimed e girdi’ ni dam yul’yul’gad; yab mil famed ngog. Bay gu mel’eg ta’ab gimed u ra reb fa yochi binaw nge lalag’ruw i gimed u ba kan e girdi’, nggu fulwegmed ko burey nu Zion. 15 Bay gu pi’ boch e tayugang’ ngomed nma fol rog, ni bay ra gagiyeg nigned gimed ko gonop nge tamilngan’. 16 Ma nap’an ni gimed ra yo’or u daken e binaw, ma girdi’ e bay dab kur weliyed murung’agen fare Kahol Ko M’ag rog. Bay dab ku ra leam nigned fa yib wuran ngan’rad; ku dabki t’uf rorad, ma dab ku ra ngongliyed reb. 17 Nap’an nra taw ko ngiyal’nem, ma bay nog ni yu Jerusalem e ‘Gil’ilungun SOMOL,’ ma urngin e nam e bayi mokun ngaram ni ngar liyorgad ngog. Ni bay dab ku ra ngongliyed e n’en ni be yog lanin’rad ni gelan’ nge gumircha’rad ni kireb ngorad. 18 Bayi un Israel ngak Judah, ngar ta’reb gow, ngarbow ko lel’och ngar sulow ko fare binaw ni gu pi’ ngak e pi chitamangimed kakrom ni nge par ni tafara.”

Girdi’ rok Got ni i tay fan yug boch e got

19 Be ga’ar SOMOL,
 “Israel, gu ba’adag ni nggu tem u lanin’ug ni fakag gur
 mu gu pi’ e binaw ngom nib manigil,
 ni aram e gin th’abi fel’ ya’an u ga’ngin yang u fayleng.
 Gu ba’adag ni ngam pining e matam ngog
 ma dab ku mu pi’ keru’um ngog bi’id.
 20 Machane ri bod be’ ni bpin ni de yul’yul’ ko mabgol rok,
 aram rogon gur ni dam yul’yul’ ngog.

I Gag, SOMOL, e gu be non.”

- ²¹ Ba lam ni yibe rung’ag nga daken p’ebugul e burey:
 ni laman e girdi’ nu Israel ni yad be yor ma
 yad be wenig
 ni bochan e ku’ur pired u fithik’ e denen
 ni ka ra paged talin SOMOL ni Got rorad.
- ²² Msulod, gimed urngin e pi’in ka mu pi’ed
 keru’med ku SOMOL;
 ra gol nagmed me gagiyeg nagmed ngam
 yul’yul’gad ngak.

Gimed be ga’ar, “Arogon, ngu sulod ngak SOMOL ni bochan e ir e Got romad. ²³ De yib e ayuw ngomad ko pigpig ni ug ted nga yug boch e got u daken p’ebugul e burey. Ayuw ni fen yu Israel e kemus ni SOMOL ni Got romad e ma yib rok. ²⁴ Machane pigpig ngak Baal, ni fare got ko tamra’ e aram tapgin ma ke malog e yuran’ i gamanman rodad nge pifakdad ni pumo’on nge ppin, nge gubin e tin i thagnag e pi chitamangidad kakrom ko maruwel ni ur ted. ²⁵ Thingar da thiggad nga but’ u fithik’ e tamra’ nge mang m’ayfan rodad e upnguydad. Gadad nge pi chitamangidad kakrom e gubin ngiyal’ ni u da denengad nib togopluw ngak SOMOL ni Got rodad, ni da ud folgad ko tin ni yog.”

4

Ba Pong ni ngan pi’ keru’uy ko kireb

¹ Be ga’ar SOMOL, “Girdi’ nu Israel, fa’anra gimed ba’adag ni ngam sulod, ma ere mu sulod

ngog. Ma fa'anra mu yul'yul'gad ngog nga mu chuweged e pi liyos ni gub fananikay, ² ma aram e rayag ni ngam mowgad u fithingag. Ma aram e gubin e nam e bay roged ngog ni nggu tow'ath nagrad, ma bay ra pininged e sorok ngog."

³ Be ga'ar SOMOL ko girdi' nu Judah ngu Jerusalem, "Mu gi'ed e yungi flang romed ni dawor ni gi' e but' riy; dab mu yunged e awoch romed nga fithik' e rachangal. ⁴ Mu ted u tagil' e m'ag u thildad, I Gag SOMOL romed, mi gimed og nagmed ngog, gimed e girdi' nu Judah ngu Jerusalem. Fa'anra dab mu rin'ed, ma damumuw rog e ra yik ni bod e nifiy ni bochan ngongolmed nib kireb. Ra daramram ma dariy be' nra thang."

Judah e kanog ni bay ni mael ngay

⁵ Mu thoyed e rappa u ga'ngin yang u lan e nam!
Mu tolulgad nib ga' lungmed ma bmatobogol!
Moged ngak e girdi' nu Judah ngu Jerusalem
ni ngar milgad ko fapi binaw ni kan yororiy ni fan ko mael.

⁶ Mu daged e wo' nga Zion!
Mmilgad ni fan e nge dabi buch ban'en romed! Dab mu sowathgad!
I SOMOL e ke fek e riya'
nge ba gafgow nib ga' ko lel'och i yib.

⁷ Bod ba gamanman ni layon nike yib ko gin ma mith riy,
ba tagathay e pi nam e ke yib nga wean.
Ke yib ni nge gathay yu Judah.
Pi binaw nu Judah e bayi par ni dakriy woton u but',
ma dakriy be' nra par u lan fapi binaw.

⁸ Ere mon'ed e mad ni tutuw, mi gimed yor mi gimed dololoy'
ni bochan e damumuw rok SOMOL nib tinoway
e dawri chuw u daken yu Judah.

⁹ I SOMOL e ga'ar, "Re rran nem e ra mulan' e pilung nge pi tayugang'; prist e ra rus mra gin e pi profet."

¹⁰ Ma aram mug ga'ar, "SOMOL, ni Th'abi Tolang, karim bannag e girdi' nu Jerusalem! Ya mog ni gapas e nge yib, ma saydon e kan tay nga k'anganrad."

¹¹ Bay i taw nga bangiyal' nap'an yira yog ko girdi' nu Jerusalem ni bay bang i nifeng nib mo'oruf gowalngin ni be yib u lan e ted ni *desert* i yib ngorad. Gathi bang i nifeng nib waer ni kemus ni chabung e nge changagnag ¹² nifeng nma yib ni SOMOL e ke tirigiliy e kabgel gelngin ko ginem! I SOMOL e ir e keyog ni nge aw e gechig nga daken e girdi' rok.

Yu Judah nike longbiyrad e to'ogor rorad

¹³ Amsap, pi to'ogor e karbad ni bod yungi manileng. *Chariot* rorad e bod e nanyor, ma pi os rorad e ba machrag ko arche' ni *eagle*. Kad mu'gad! Riya' gadad!

¹⁴ Jerusalem, mu luknag e kireb u gumircha'em, ya nge yag ni mu thap. Bu uw n'umngin nap'an ni ngu'um par ni ga be leamnag e tin kireb ban'en?

¹⁵ Pi tamal'og nrabad ko nam nu Dan ngu daken e pi burey nu Efraim e yad be weregthin e n'en ke buch. ¹⁶ Karbad ni ngar kurfed e thin ko pi

nam nge ngak yu Jerusalem ni pi to'ogor e yad be yib i yib u bang nib orel. Pi to'ogor nem e bay rabad ra tolulgad nib togopluw ko pi binaw nu Judah ¹⁷ ma bay rabad ra longbiyed yu Jerusalem ni bod e pi pumo'on ni yad ma matanagiy bang i flang, ni bochan e girdi' riy e kar togopluw gad ngak SOMOL. I SOMOL e be non.

¹⁸ Judah, kam girengiy e biney nga dakenam u rargom ni um par nge rogon e pin'en ni um rin'. Denen rom e ke k'aring e biney e gafgow; ya ke rag nga gumircha'em.

Kirban' rok Jeremiah ko girdi' rok

¹⁹ Amith! Dabkiyag ni ngu athmagliy e amith! Gumircha'eg! Be mithmith gumircha'eg nib al-marin!

Dabkiyag ni gu th'ab gulngag;
kug rung'ag lingan e rappah
nge lungun e tolul ko mael.

²⁰ Ke malay reb e riya' nga daken reb;
ke mogothgoth fare nam ni polo'.

Yugun dada' ma kan buthug e pi tent romad;
kateng riy e kan gochothuy ke yochyang.

²¹ Uw n'umnin nap'an ni ngguy e mael nike
achngiy
ma gu be rung'ag lingan e rappah?

²² I SOMOL e ga'ar, "Girdi' rog e yad ba ppinat;
dar nanged gag.

Yad bod e bitir nib balyang;
ni de tamilang lanyan'rad.

Yad ba salap i ngongliy e n'en nib kireb,
machane dar nanged i ngongliy e n'en nib
manigil."

*I Jeremiah nni pilyeg e changar rok nge guy ba
riya' ni bayib*

23 Gu sap ko fayleng ma dakriy woton u but';
lanelang e dakriy ban'en ni be mat' riy.

24 Gu sap ko pi burey ma be rur,
ma yochi burey e be thigthig.

25 Gguy ni dariy e girdi';
mus ko arche' ni kar changaggad karanod.

26 But' nib yungol e ke mang bang i daken e ted;
binaw riy e darkiy woton u but'
ni bochan e damumuw rok SOMOL nib
tinowey.

(27 Keyog SOMOL ni ga'ngin e fayleng ni bayi
par ndakriy e wulgo' riy, machane dabi kirebnag
e fayleng ni ga'ngin.)

28 Bayi yor e fayleng;
ma lanelang e bayi lumor.

I SOMOL e be non
ni dabi thilyeg lanyan'.

Ke turguy e tin nge rin'
ni dabi sulsul riy nga tomur.

29 Ka lingan e girdi' ni mayan u os nge pi'in nma
mun gat'ing
ma gubin e girdi' ni bay ra milgad.

Bochiyad e ra mil nga loway;
ma boch e bayi goraraw ngalang nga fithik' e
war.

Gubin e yochi binaw nra par ni dakriy e girdi' u
langgin,
ma dakriy be' nra yib i par ngalan e pi binaw
nem bayay.

30 Jerusalem, gafgow gur!
Mang ni ngamon' e mad ni row nga dakenam?

Mang ni ka mu nunuw ko churwo' ma ka mu
 achay owchem?
 Ka mu ngongliy rogom ka mu pidorang ni dariy
 fan!
 Pi ilingem e ka ra furuyed gur
 ma yad be finey ni gomang e ni thang e fan
 rom.
³¹ Ku gu rung'ag laman e yor, ni bod be' ni bpin ni
 nge gargel,
 nge ba tolul ni bod be' ni bpin ni nge gargaleg
 e bin som'on e bitir rok.
 Re lam nem e lungun Jerusalem ni be rere'nag e
 pogofan rok,
 be ki'yag pa' ni be ga'ar,
 "Gafgow gag!
 Karbad ni ngar thanged e pogofan rog!"

5

Denen rok yu Jerusalem

¹ Gimed e girdi' nu Jerusalem, mmilgad u daken e
 yupa' i kanawo'!
 Mu changar gad u charmed! Mi gimed guy!
 Mu wirgiyed e yungin ni yima market riy!
 Ko gimed ra pir'eg ta'be'
 nma rin' e n'en nib mat'aw
 mma guy rogon ni ngi i par nib yul'yul' ngak
 Got fa?
 Fa'anra gimed ra pir'eg, ma SOMOL e ra n'ag fan u
 wan' e denen nu Jerusalem.
² Yug aram rogon ni gimed ma yog ni gimed ma tay
 fan SOMOL,
 ma gathi aram rogon u wan'med.
³ Ba muduwgil nra changarnag SOMOL e yul'yul'.

Be toymed, machane damur motoyilgad;
 ke masengseng nagmed, machane dabmed ni
 ngam folgad.

Gimed ba gelan' ndamur paged e kireb romed.

⁴ Ma aram mu gu leam, mug ga'ar, "Pi girdi' ney
 e kemus ni pi'in gafgow ma dar nanged
 ban'en.

Yad ba ngongoli balyang;
 der nanged ko mang e be yog e Got rorad ni
 dabisiy ni ngan rin',
 fa mang e ba'adag SOMOL ni ngar rin'ed.

⁵ Ere bay gu waen ngak e pi'in yad ma gagiyeg
 nggu weliy ngorad.

Bmich ni yad manang ko mang e be yog Got,
 fa mang e ba'adag SOMOL ni ngar rin'ed."

Machane yad gubin nra siyegned mat'wun SO-
 MOL
 miyad siyeg ni ngar folgad rok.

⁶ Aramfan ni gamanman ni layon u loway e bayi
 thangrad;
 ma pilis ni malboch u daken e ted ni *desert* e
 bayi popofrad ni yochyang,
 ma pi *leopard* e bay ura pachpach gad niyad
 be fita' u lan e yochi binaw rorad.

Pi girdi' ney e yad ra yan nga waen, ma yira
 popofrad
 ni bochan e denen rorad ni kaygi yo'or
 ma ke yo'or yay ni yad be pi' keru'rad ngak
 Got.

⁷ I SOMOL e fith ni ga'ar, "Gur mangfan ni nggu
 n'ag fan u wun'ug e denen rok e girdi' rog?

Yad e ka ra n'aged gag
 yad be tay fan boch e got nde riyul'.

Ku gu durwi'iy e girdi' rog karfos gad,
 machane yad be par e girdi' ni gathi mabgol
 rorad
 ke ga' forad ngak e ppin ni yad ma falchuway'
 ngorad.

⁸Yad bod e os ni pumo'on nib thum' ngaru' farad
 ar ar,
 nra bagyad ma keyim' ni bochan le'engin e en
 ni yow bbuguliyoror.

⁹Ere mang ni dab gu gechig nagraad ko pin'ey
 nggu togopluw nga ba nam ni aray rogon'?

¹⁰Bay gul'og e to'ogor ni nge th'ab nga but' e *grape*
 ni fi'in e girdi' rog,
 machane gathi gubin ni ngan thang mit.

Bay gog ngorad ni ngar th'abed papa'ngin,
 ni bochan e pi papa'ngin nem e de milfan
 ngog.

¹¹Girdi' nu Israel ngu Judah
 e kar feked yathig.

I Gag SOMOL e gu be non.”

I SOMOL ni fek owchen rokyu Israel

¹²Girdi' rok SOMOL e ka ra siyegned kar
 ga'argad, “Gathi ra rin' ban'en. Daryi ba magawon
 nra yib ngodad; dabib e mael fa uyngol ngodad.”

¹³⁻¹⁴Yad be yog ni pi profet e daryi rograd ni yad
 bogi nifeng ni der pi' SOMOL e thin rok ngorad. I
 SOMOL ni Got ni Gubin ma Rayag Rok e ke ga'ar
 ngog, “Jeremiah, bochan e pi thin nike yog e pi
 girdi' ney, ma bay gu tay e thin rog nga langam ni
 bod ba nifyi. Girdi' e bay ra boded e l'ud, ma nifyi
 e bayi urfiyrad ngar m'ay gad.”

¹⁵Gimed e girdi' nu Israel, I SOMOL e be pining
 ba nam nib orel ni nge cham ngomed. Ba nam

nib gel ma ba kakrom, ni ba nam ni da mananged lungun. ¹⁶ Girdi'en e mun gat'ing rorad e bogi salthaw nib gel gelingrad ni yad ma cham ni dariy be' ni yad ma runguy. ¹⁷ Bay ra ful'ed wom'ngin e woldug romed nge ganmed; bay ra thanged e pogofan rok e pagel nge rugod ni pifakmed. Bay ra li'ed e yu ran' nge yu ulung i gamanman romed miyad gathay fi'imed ni *grape* nge gek'iy ni *fig*. Yungi binaw ni ka ni yororiy ni fan ko mael ni pagan' romed e bayi buthug e salthaw rorad nga but'.

¹⁸ I SOMOL e ga'ar, "Machane mus ko tinem e rran ma dab gu thang owchen e girdi' rog ni gubin. ¹⁹ Nap'an ni yad ra fith ko mang ni gu rin' gubin e pin'ey, me gur Jeremiah e ngamog ngorad, ri bod rogon nra chealgad rog nga orel ngu'ur pigpig gad rok yug boch e got nu bang u lan taferad, ere bay ur pigpig gad ko milekag u bang ni gathi taferad."

Got ni puwan' ko girdi' rok

²⁰ I SOMOL e ga'ar, "Mog ko pi'in owchen Jakob, ma gog ko girdi' nu Judah ni ngam ga'ar: ²¹ Mu motoyilgad, gimed e girdi' ni balyang ni manan', ni bay owchamed machane damur guyed ban'en, ma bay telmed machane dabyag ni ngam rung'aged ban'en. ²² I gag e SOMOL, ere mangfan ni damur rus gad ngog? Mang ni damur t'on gad u p'eowcheg? Gu tay e yan' ni aram e mathil ko day, ni ba mathil nib muduwgil ni dabi th'ab e day nga barba'. Ra i malach e day, machane dabyag ni nge th'ab nga barba'; ma ra mada' lingan e n'ew ngalang ma dabyag ni nge pil nga barba. ²³ Machane gimed e pi girdi' nir! Gimed bogi

gelan' ni tatogopluw; ka mu chealgad nga bang ka mu paged gag. ²⁴ Dakriy e ngiyal ni gimed be finey ni ngam liyorgad ngog, ni yug aram rogon ni gu ma pi' e n'uw u nap'an ni be mul mul yuwan e gek'iy ni aram e nge yib e ayis, ma nap'an e n'uw ma gu ma pi' wom'ngin e woldug romed ni gubin e duw. ²⁵ Machane pi denen romed e ke tay e pin'en nib manigil u orel romed.

²⁶ "Girdi' nib kireb e yad be par u fithik' e girdi' rog; yad be pach yad be son ni bod e girdi' nma pag e nug ni nge kol e arche' ngay, machane wup ni yad be tay e girdi' e ngar koled ngay. ²⁷ Nri bod be' nib tamun arche' nike suguy tafen e arche' rok ko arche', naun rorad e ka ra sugyed ko chugom ni ur laegged. Aram fan nike gel gelingrad ma kefel' rograd, ²⁸ ma ka ra sugug gad ya bfel' e darwo' ngorad. Ma dariy folen e kireb ni yad be rin'. Darir pi'ed mat'wun e pi'in kanim' rorad fa rdaged ni bfel' e rok e pi'in ni yibe gafgow nagraad.

²⁹ "Machane i gag SOMOL e bay gu gechig nagraad ni bochan e pin'ey; Bay gu fulweg taban ko re nam nem. ³⁰ Ban'en nib oloboch ni gin'an'uy ngay e ke buch u lan fare binaw. ³¹ Pi profet e go' ban e yad ma tay, ma prist e yad be gagiyeg u rogon nike yog e profet, ma girdi' e dariy ban'en niyad be yog riy. Machane mang e yad ra rin' ko ngiyal' nike taw gubin ban'en ko tungun?"

6

Yu Jerusalem nike liyegrad e to'ogor rorad

¹ Gimed girdi'en e Benjamin, mmil naged e pogofan romed! Mmilgad ngam chuwgad u

Jerusalem! Mu thoyed e rappa' u lan yu Tekoa mi gimed k'eg ba nifyi ni pow u lan yu Beth-Haccherem. Riya' nge gafgow e nge yib ko lel'och. ² Binaw nu Zion e rib fel'usun, machane bayi mogothgoth; ³ pi'in pilung e bay ra pired u rom nge salthaw rorad. Miyad n'uf e *tent* rorad nib liyeg fare binaw, ra bagyed me par ko gin ba'adag. ⁴ Bay ra ga'argad, "Ngad t'ared madlin e cham ni ngan tay nga Jerusalem! Mu felfel'eged rogmed! Ya ngad chamgad nimsiw'!" Machane aram e bay ra ga'argad, "Keygi sag'al, ya ke chugur ni nge m'ay e biney e rran, ma lumoren e blayal' e be n'uw i yan. ⁵ Bay da chamgad nnep'; ngad buthged e yoror ko re binaw ney ni fan ko mael."

⁶ I SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok e pi' e thin rok ko fapi pilung ni ngar th'abed e gek'iy nga but' miyad ubung e but' ngar thabey nigned yu Jerusalem nge yag nra koledyad. Me ga'ar, "Bay gu gechignag e re binaw ney ni bochan e ngongol rorad nib kireb. ⁷ Bod ba luwed nma par e ran riy nib machalbog, e aram rogon yu Jerusalem ni yad ma cha'riy e kireb ngi i par nib kak'ling u puluwrad. Cham nge gafgow e gu be rung'ag u lan binaw; ma liliy nge maad'ad e go' ir e gu be guy. ⁸ Gimed e girdi' nu Jerusalem, mu paged e pi oloboch ney nge mang ba ginaeng ngomed ya ra dangay mu gu ra n'agmed; bay gu pilyeg lan binaw romed nge ngal' ni bang i ted ni *desert*, ni bang i n'en ndariy be' nra par riy.

Israel ni tatogopluw

⁹ I ga'ar SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok ngog, "Israel e bay ni gliwnag ni bod rogon bangi milay'

ni *grape* ni urngin wom'ngin ma kan t'ar. Ere thingar mu ayweged e yafos rok gubin e pi'in rayag ni mu ayweged ko ngiyal ni kabay nap'an riy."

¹⁰ Mu gu fulweg nug ga'ar, "I mini' e cha' nra motoyil ngog ni fa'anra gu non ngorad nggu machib ngorad? Ya yad ba gelan' ma dubrad ni ngar motoyilgad ko thin rom; ur minmingad ko n'en ni u mog ngog ni nggog. ¹¹ SOMOL, damumuw rom ngorad e ku be yik u fithk'ag, ni dabkiyag rog ni nggu athmagliy."

Me'ere me ga'ar SOMOL ngog, "Mu pu'og e damumuw rog nga daken e bitir u lan e yupa' i kanawo' nge nga daken e pi mu'ulung ko pi'in pagel. Pi mabgol e bay ni fekrad ngabang, ni mus ko pi'in kari pilbithir. ¹² Ma naun rorad e bay ni pi' ngak yug boch e girdi', ma ku aram i tay e yungi flang rorad nge pi le'engirad. Gag e nggu gechignag e girdi' ko re gi but' ney. ¹³ Gubin e girdi', ni pi'in fel' rogon nge pi'in gafgow, ni yad ma guy rogon ni nge yag e salpiy ngorad u fithik' e sasalap; mus ko profet nge prist ni yad ma bannag e girdi'. ¹⁴ Yad be ngongol ni gowa maad'ad nike tay e girdi' rog e kemus ni magur u dowrad. Yad be ga'ar, 'Gubin ban'en ni bfel' rogon,' ni yug aram rogon ni dariy ban'en ni kabfel' rogon. ¹⁵ Gur ur tamra'gad ko pin'ey ni ur ngongliyed nib sonogor? Rri dangay, buchu'uw e tamra' ma dariy; ku der nanged rogon ni ngar owatgad. Are ri yad ra thay ni bod nike thay boch e girdi'; nap'an gu ra gechig nagrad, ma aram tomuren e yafos rorad. I Gag SOMOL e gu be non."

I Israel ni fruy e kanawo' rok Got

¹⁶ I SOMOL e ga'ar ngak e girdi' rok, "Mu sak'iygad ko mdardar ko kanawo' ngam sapgad; ngam fithed fa yu pa' i kanawo' ni kakrom, mfithed e gin bay fare kanawo' riy ni bfel'. Marod riy nge yag e gapas ngomed."

Machane ke lungurad, "Dab gu warod riy!" ¹⁷ I SOMOL e ke duwgiliy girdi'en e matanag ni ngar motoyilgad ko yabul ni nge non ni be yog e mael. Machane ke lungurad, "Dab gu motoyilgad."

¹⁸ Ere ke ga'ar SOMOL, "Mu telmed e pi nam, ngam nanged e n'en ni bay yib ngak e tirog e girdi'. ¹⁹ Fayleng, mmotoyil! Ku gu fek e mogothgoth i yib ngak e pi girdi' ney, ni mogothgoth ni bay rogon ni ngan pi' ngorad; ya dar folgad ko thin rog, ma ka ra pi'ed keru'rad ko tin ni ug machibnag ngorad. ²⁰ Dariy fan u wun'ug e *incense* ni yad be fek u Sheba i yib ngog, ara *spices* nni fek u reb e nam nib orel. Dabi fel' u wun'ug e tin yad be pi' ngog; dabi fel' u wun'ug e pi gamanman ni maligach ni yad be pi' ngog. ²¹ Ere bay gu gagiyeg nagraad nge tun ayrad ngar dol'gad. Pi gal labthir nge bitir e bay ram'ad, ma ku er rogon e pi tafager rorad nge pi'in yad bbuguliyoror."

Mael ni be yib u lel'och

²² Be ga'ar SOMOL, "Girdi' e be yib u ba nam ni bay ko lel'och; ba nam nib gel ma ba orel e be fal'eg rogon ni fan ko mael. ²³ Ka ra feked e gat'ing nge saydon rorad; ri yad ba kireb ma darir runguyed be'. Yad ra yan u daken e pi os rorad, ma be yan lingrad ni bod lingan e regur ni be cham e day

riy. Ka ra fal'eged rogorad ni ngar maelgad nga Jerusalem.”

²⁴ Be ga'ar e girdi' nu Jerusalem, “Ku gu rung'aged murung'agen, ma ke ul pa'mad; ma ke kolmad e marus, nge amith ni bod rogon be' ni bpin ni nge gargel. ²⁵ Dabi math' madgun romad ni nggu warod nga wuru' e binaw, ara ug warod u lan e yu pa' i kanawo'; ya pi to'ogor romad e ka ra feked talin e cham kar pired, ma ke th'abmad e marus.”

²⁶ I SOMOL e be ga'ar, “Gimed e girdi' rog, e ngam mon'ed e mad ni tutuw, mi gimed pig u fithik' e awat. Mu dololoy'gad ni bod be' ni be yornag be' nib mo'on ni fak ni ka ri ma'agirag rok, ya en nike yib ni nge kireb nagmed e bayi cham ngomed nib tomgin. ²⁷ Jeremiah, mu sikengnag e girdi' rog, mu sikeng nagraad nga mu nang farad. ²⁸ Yad gubin ni yad bogi gel laniyan' ma yad be togopluw; yad ma yan ni yad ma dugdug thin. Ba gel lanin'rad ni bod e wasey ni *bronze* nge *iron*; yad gubin ni ka ra kirebgad. ²⁹ Tafen e nify e be daramram nib gel, machane tin dab ni fanay e wasey e der ranran nge chuw u fithik' e tin yira fanay e wasey. Ke m'ay fan ni ngu'un pag e nify ngay ngan ki'eg e tin nib tagan e wasey ko tin ni bfel', ya girdi' nib kireb e dawor nchuwegrad. ³⁰ Bay nog ni yad chubngen ni kan'ag, ya Gag SOMOL e kug n'agraad.”

7

I Jeremiah ni machib u lan e Tempel

1-3 Me l'ogeg SOMOL nggu wan ko fare garog ko Tempel ko gin ma yan e girdi' nu Judah riy ngalan e yoror ngar meybilgad ni yad be liyor ngak Got. Me yog ngog ni nggu wan gu sak'iy ngaram nggu weliy ko girdi' e tin nge yog SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok ngorad, ni ir fare Got nu Israel, ni nge ga'ar, "Mu thiliyeged pangimed nge pin'en ni gimed be rin', mu gu pagmed ngu'um pired u roy. ⁴ Nge dabki mich u wun'med e pi thin ni ba'aray nde riyul' nike lunguy, 'Irerera' fare Tempel rok SOMOL, irerera' fare Tempel rok SOMOL, irerera' fare Tempel rok SOMOL! Ere dabi buch ban'en rodad!

⁵ "Mu thiliyeged pangimed nge pin'en ni gimed be rin'. Nge bigimed mi i rin' e tin bmat'aw ngak bigimed. ⁶ Dab ku um guyed rogon ni nge fel' rogomed u puluwon e girdi' u yugu boch e nam, nge bitir ni kanim' rorad, nge pi'in ni ppin nike yim' figirngirad. Dab ku um thanged e pogofan rok e girdi' ndawori bucheg ban'en u lan e re gin'ey. Dab ku um meybilgad ngak yugu boch e got ni aram e gimed be tay farad, ya ban'en nra kireb nagmed. ⁷ Fa'anra mu thil gad, ma aram e gu ra taymed ngu'um pired u daken e re nam ney ni gu pi' ngak pi chitamangimed ni kakrom ni ngi i par ni taferad.

⁸ "Mu sap gad, ke pagan'med ko thin nde riyul'. ⁹ Gimed be moro'ro', ma gimed be thang e pogofan, ma gimed be par e pumo'on nge ppin ni gathi mabgol romed, ma bay mmicheged ni ngam weliyed e tin riyul' mi gimed lifith l'ugunmed, ma gimed be pi' e maligach ngak Baal, ma gimed be tay fan boch e got, ni bogi got nda mu nanged murung'agen. ¹⁰ Gimed be rin' e tin dabug, nge

mu' mi gimed yib mu sak'iy gad nga p'eowcheg u lan, e Tempel rog, nge lungumed, 'Dabki buch ban'en rodad! Kad thapgad!' ¹¹ Gimed be finey ma Tempel rog e aram e gin tagil' e mith ko pi'in ma moro'ro' u fithik' e yargel? Kug guy e n'en ni gimed be rin'. ¹² Mmarod nga Shiloh, ni aram e gin som'on ni gu duwgiliy ni ngan meybil riy ngog, ngam guyed e n'en ni gu rin' ngay ni bochan e denen rok piyu Israel, ni girdi' rog. ¹³ Urngin fapi denen ni kug weliy ma go' ka mu rin'ed. Yugu aram rogon ni ku gu non ngomed bayay nge bayay, ma dabumed ni ngam motoyilgad, ma ra gu piningmed ma damur fulweged lungug. ¹⁴ Ere n'en ni gu rin' u Shiloh e bay gu rin' ko re Tempel rog ney ni ir e ke pagan'med ngay. N'en ni gu rin' u Shiloh e ir e bay gu rin' ko gin'ey ni gag e gu pi' ngomed nge ngak pi chitamangimed kakrom. ¹⁵ Bay gu tulufmed ngam chuwgad u p'eowcheg ni bod ni gu rin' ngak e girdi' romed, ni girdi' nu Israel. I Gag SOMOL e gu be non."

Piyu Israel ndakur folgad

¹⁶ Me ga'ar SOMOL, "Jeremiah, dab ku um pi' e meybil rok e pi girdi' ney. Dab ku um yor ara um meybil ni fan ngorad; ma dab ku um wenig nagrad ngog, ya dab ku gu motoyil ngom. ¹⁷ Damur guy e n'en ni yad be rin' u lan e pi binaw nu Judah ngu lan e yu pa' i kanawo' nu Jerusalem? ¹⁸ Pi'in ni bitir e yad be kunuy e l'ud, me k'oreg e pumo'on e nifiy, me aruy e ppin e flowa ni ngar lithed ni fan ngak fare got ni bpin nike lungurad e ir e *Queen* nu tharmiy. Ma ku yad be pi' e garbod ni maligach ngak yugu boch e got, ni fan e nge kireban'ug.

¹⁹ Gur, ri gag e yad be gafgow nigege? Danga'; yad e yad be gafgow nagrad, ma yad be fek e tamra' nga dakenrad. ²⁰ Ere gag, SOMOL ni Th'abi Tolang, e bay gu pu'og e damumuw rog nib gel nga daken e re Tempel ney. Bay gu pu'og nga daken e girdi' nge gamanman nta'reb rogon, ma ku er i tay e gek'iy nge woldug. Damumuw rog e bayi bod ba nify ndariy be' nrayag ni nge thang.

²¹ "Gimed e girdi' rog, pi maligach romed ni gimed ma urfin ni ka ba polo u daken e altar, nge ku tin bay mat'awmed ni gimed ra kay, e kabfel' ni gimed ra kay ni gubin, aram e n'en ni gu be yog I gag SOMOL. ²² Nap'an ni gu fek pi chitamangimed nga wuru' yu Egypt ma da gog ngorad ban'en ni murung'agen e tin ngan urfiy ngan pi' ngog ara yugu boch e maligach. ²³ Machane gu ning chiylen ngorad ni ngu'ur folgad rog, ni fan e ngu'ug par ni gag e Got rorad ma yad e girdi' rog. Mu gog ngorad ni ngu'ur ngongol gad ni bad rogon ni ku gu ning chiylen ngorad, ma aram e ur pired ni bfel' rogorad. ²⁴ Machane der folgad ara rtayan'rad ko tin kugog. Miyad thiliyeg ngu'ur rin'ed e tin be yog e gelan' rorad ngorad nge leam rorad ni kireb, ma aram ma ra piggad ngari gel e kireb rorad. ²⁵ Chirofen ni ba'aram ni yib pi chitamangimed nga wuru' yu Egypt ke mada' ko bin daba' e rran, e ku gu par ni gu be pi' urngin e pi tapigpig rog ngu'ur bad ngomed, ni fapi profet. ²⁶ Ma dariy be' ni motoyil ara tiyan'. Ya mu gel niked lanin'med ngam ngongol gad nike gel e kireb romed ngak pi chitamangimed.

²⁷ "Ere gur Jeremiah, e ngam weliy urngin e pi

thin ney ngorad, machane gathi bay ra motoyil-gad ngom; bay mu piningrad, machane dab ra fulweged lungum. ²⁸ Mu weliy ngorad ni girdi' ko nam rorad e darir folgad rog i gag SOMOL ni Got rorad, ara fel' u wun'rad ni ngan fonow nagra. Yul'yul' e ke yim'. Dakurir weliyed murung'agen e yul'yul'."

Ngongol nib kireb ntay u lan e Loway ni Hinnom

²⁹ "Gimed e girdi' nu Jerusalem, mu yor gad mi gimed th'ab piyan lolugmed ngam n'iged. Mon'ed tangin e gum'eyag u daken p'ebgul e yochi burey, ya gag SOMOL, e ku gu damumuwa ma ku gu n'ag e girdi' rog.

³⁰ "Girdi' nu Judah e ka ra ngongliyed ban'en nib kireb. Fapi liyos rorad ndabug e ka ra feked ka ra ted ngalan e Tempel rog ka ra ta'ay niged. ³¹ Ka ra ubunged ba altar ni Tofeth fithingan ngalan e Loway ni Hinnom, ni fan e ngu'ur li'ed pifakrad ni pumo'on nge ppin ngu'ur urfiyed ngar pi'ed ni maligach. Da gu ning chiylen ngorad ni ngu'ur rin'ed e binem e pa', ma ku de pat ngan'ug. ³² Ere bayi taw nga bangiyal' ni bay dab kunog fithingan ni Tofeth, ara Loway ni Hinnom. Bay nog ni Loway ko Mili' Girdi', ya bay ra k'eyged e girdi' u Tofeth nge yan i par ndakuriy bang ni yira gum'eyag ngay. ³³ Girdi' nike yim' e bayi manggan ngak e arche' nge gamanman ni malboch, ma dakriy be' ni nge tulufiad. ³⁴ Re gi but' nem e bayi ngal' ni bangi ted dar tugul ban'en riy, mu lan e pi binaw nu Judah ngu lan e yu pa' i kanawo' nu Jerusalem e bay gu gagiyegnag nge dabki yan

laman e girdi' riy ni yad be felfelan', ma ku er i tay laman e ppin nge pumo'on ni kafni mabgol ni yibe madnomnag e mabgol rorad.

8

¹ “Ngiyal'nem e pi yilen e pilung nge tayugang' nu Judah, nge yilen e prist nge profet, nge ku tin i par e girdi' u Jerusalem, e bay ni chuweg u lan e low rorad. ² Susun e ngan kunuy nga ta'bang ngan key'ag, ma yilrad e kan werereg u but' ni bod t'ay e gamanman. Bay ni werereg u tarma'en e yal', nge pul, nge t'uf, ni er e pin'en ni ba'adag e pi girdi' ney ni ur pigpiggad ngay, mu ur ninged e ayuw ngay ma yad be tay fan. ³ Ma girdi' ko re nam ni kireb ney ni magach nde yim', ni yad be par ko yungi n'en ni kug weregrad riy, e ku yad ba'adag ni ngarm'ad ko bin ni ngar pired ni yad bfos. I Gag SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok e gu be non.”

Denen nge gechig

⁴ I SOMOL e yog ngog ni ngug ga'ar ko girdi' rok, “Fa'anra dol' be' nga but', ma gathi ngki sak'iy ngalang? Ma fa'anra thilyeg be' taban' e kanawo', ma gathi ngki sul nga tomur? ⁵ Ere mangfan ni gimed e girdi' rog, e kammard nga orel rog ni dakriy e sul romed nga tomur? Ka mu gamuchmuchgad ko pi liyos romed ka mu dabuyed ni ngam sulod ngog. ⁶ Ku ug fal'eg e motoyil, machane damur yoged e tin riyul'. Ma dariy bigmed nike kalngan' ko kireb rok; ma dariy bigmed nike ga'ar, 'Mang e ku gu rin' nib kireb?' Yug ra bugmed ma ke pi' nga daken be rin' e n'en ba'adag, ni bod ba os nike tay marin i

yan nga fithik' e mael. ⁷ Mus ko arche' ni *stork* ma manang e ngiyal' ni nge sul; ma *dove*, nge *swallow*, nge *thrushe* e yad manang e ngiyal' ni ngar milekaggad, machane gimed e girdi' rog e damnanged fapi motochiyel ni ir e gu gagiyege nagmed ngay. ⁸ Urrogon migmed yog ni gimed ba gonop ni gimed manang e pi motochiyel rog? Amsapgad, fapi motochiyel e ke thilyeg e pi tamchib ni de yul'yul'. ⁹ Pi'in gonop romed e ka ni tamra' nagra; ke wagagay lanin'rad ka ra ma'achthalgad. Ka ra furyed e thin rog, ere ba mang gonop e kabay rorad e chiney? ¹⁰ Ere bay gu pi' e yungi flang rorad ngak boch e girdi' nge milfan ngorad mu gu pi' pi le'engirad ngak yug boch e pumo'on. Gubin e girdi' ni tin fel' rogon nge tin gafgow ni yad be guy rogon ni nge yag e salpiy ngorad u fithik' e sasalap. Ni mus ko profet nge prist ma yad be bannag e girdi'. ¹¹ Yad be ngongol ni gowa maad'ad nike tay e girdi' rog e kemus ni magur dowrad. Yad be ga'ar, 'Gubin ban'en ni kabfel' rogon', ma bin riyul' e dakriy ban'en ni kabfel'. ¹² Girdi' rog, gur, um tamra'gad ni bochan e pin'ey nib sosongor ni um ngongliyed? Dangay, damnanged e tamra'! Ere bay mu thaygad ni bod nike thay boch e girdi'; ngiyal' ni gu ra gechig nagmed, ma aram e tomuren e yafos romed. I Gag SOMOL e gu be non.

¹³ "Gu ba'adag ni nggu kunuy e girdi' rog, ni bod ba girdi'en e woldug nma kunuy wom'ngin e woldug; machane yad bod kenggin e *grape* ndariy e wom'ngin, fa gek'iy ni *fig* ndariy wom'ngin; ni mus nga yuwan ma ke mororay. Ere bay gu pag e

girdi' u bang ngar gagiyeg naged fare binaw.”

¹⁴ I fith e girdi' rok Got ni ga'ar, “Mangfan ni kay gu da pired u luwdad? Mired ngad milgad i yan ko fare binaw ni ka ni yororiy ni fan ko mael ngadm'ad u rom. I SOMOL ni Got rodad e ke duwgiliy ndabisiy ni ngad m'ad; ke pi' e yub ngodad ni ngad unumed, ni bochan e gadad be denen nib togopluw ngak. ¹⁵ U da namaged e gapas nge ngiyal' ni ngad golgad, machane de yag; marus e yib. ¹⁶ To'ogor rodad e ka ra tawgad ngalan e binaw nu Dan; gadad be rung'ag lingan e nifeng u peth'ngun e os rorad. Ga'ngin e binaw ni be t'on ko ngiyal' ni be gogo' e os rorad. Pi to'ogor rodad e karbad ni ngar gathayed tafadad nge gubin ban'en riy, nge binaw rodad nge girdi' riy.”

¹⁷ “Mu kol ayuwgad!” I SOMOL e be non, “Bay gu pi e porchoyog nga fithik'med, porchoyog ni yub ni dabyag i taleg, ma bay ra k'aded gimed.”

Kirban' rok Jeremiah ko girdi' rok

¹⁸ Gafgowan' rog e dab kiyag i golnag;
ku gu m'ar nga lanin'ug.

¹⁹ Mmotoyil! Gu be rung'ag laman e girdi' rog ni
be yor

u ga'ngin yang,

“Gur dakimoy SOMOL u lan yu Zion?

Gur pilung nu Zion e dekimo' u rom?”

I SOMOL ni pilung rorad e fulweg ni ga'ar,

“Mangfan ni gimed be k'aring e damumuw ngog
ko pi liyos romed ni gimed be tay fan
nge siro' ni gimed be tay ko pi got romed nu
bang ni dariy fan?”

20 Girdi' e be yor ngalang ni yad be ga'ar,
 "Dakriy ngilan' e yal', kanmu' i t'ar wom'ngin e
 woldug,
 machane dawor da thapgad."

21 Ke maad'ad lanin'ug
 ni bochan e girdi' rog ni ka ra gafgow gad;
 gu be yor; kari gafgow an'ug.

22 Gur dariy ba falay u Gilead?
 Gur dariy reb e togta' u rom?
 Mangfan ni girdi' rog e dakir gol?

9

1 Gu be finey ni gomang e lolgeg e ba luwed ko ran,
 ma lan owcheg e ba athang'el ko lu',
 ya nge yag ni gu yor ni rran nge nep'
 ni bochan e girdi' rog ni kan thang e pogofan
 rorad.

2 Gu be finey ni gomang e bay bang u daken ted ni
desert ni gu ra par ngay
 ko gin gu ra palog ko girdi' rog riy.
 Yad gubin ni derir yul'yul'gad,
 ba ulung i kireb.

3 Gubin ngiyal' ma ka ra fal'eged rograd ni ngar
 sasalapiyed l'ugunrad,
 gathi tin rriyul' ya tin sasalap e be gagiyegnag
 daken e nam.

I SOMOL e be ga'ar,
 "Girdi' rog e yad be ngongliy e kireb nib ul ul reb
 nga reb
 ma dariy e ngarogned ni gag e Got rorad."

4 Gubin e girdi' ni dabisiy ni ngar kol ayuwgad ko pi fager rorad,
 ma dariy be' nrayag ni pagan' ngak pi girdi'en;

ya gubin pibe' rok ni yad ba sasalap,
 ma gubin e girdi' nma tunguy e thin nga daken e fager rok nge kirebnag murung'agen.

5-6 Yad gubin ni yad ma dum'puman ko fager rorad,
 dariy be' nma yog e tin rriyul'.

Ka ra filed nga balothrad ni ngi i ban;
 ma dab ra pithiged pa'rad ko denen ni yad be ngongliy.

Ra bagyad ma ke par ni go' ma'ngach e be tay,
 ma aram rogon e ngongol nike ul ul reb e sasalap nga reb.

I SOMOL e be yog ni girdi' rok e ka ra pi'ed keru'rad ngak.

7 Bochan e ran'ey me ga'ar SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok,

“Bay gu machalbognag e girdi' rog ni bod e wasay nggu sikeng nagraad.

Girdi rog e ka ra ngongliyed e kireb — mang e kabay ni nggu rin' ngorad?

8 Bolowothrad e bod gan e gat'ing ni yira yim' riy; gubin ngiyal' ni yad ma lufith l'ugunrad.

Yad gubin ni yad ma non nib simnguy ko en ni yad bbuguliyoror,
 ma bin rriyul' e yad be tay e wup ni ngar awgad ngay.

9 Gur dab gu gechig nagraad ni fan e pin'ey?

Gur dab gu falbayen ba nam ni aray rogon?
I Gag SOMOL e gu be non.”

10 Me gag Jeremiah e gu be ga’ar, “Bayi
gafgowan’ug ko fapi burey,
mu gu yornag e yungi tagil’ e abich ko gaman-
man;
ya ke yim’ e pan riy,
dakuriy be’ ni be milekag riy.
Dakunir rung’ag laman e garbaw riy;
arche’ nge gamanman ni malboch e kar mil-
gad kar chuwgad riy.”

11 I SOMOL e be ga’ar, “Bay gu gagiyegnag yu
Jerusalem nge par nike puth e naun riy,
nge yan i par ni bangi ban’en nike tafnay e
gamanman ni *jackal*;
pi binaw nu Judah e bayi par nike bod e ted ni
desert,
ni dakriy be’ riy.”

12 Mu gu fith nug ga’ar, “SOMOL, mangfan nike
kireb e binaw ke par ndariy e ran riy ni bod daken
e ted ni *desert*, ni dakuriy be’ ni be milekag riy? I
mini’ e ba gaman e gonop rok nra nang fan e biney
e pa’? I mini’ e ka mu weliy fan ngak nrayag ni nge
weliy ngak boch e girdi’?”

13 Me fulweg SOMOL ni ga’ar, “Ke yodoroy ni
bochan e tirog e girdi’ e ka ra n’iged e tin ni gu
machibnag ngorad. Dar folgad rog ma dar rin’ed
e tin gog ngorad ni ngar rin’ed. 14 Ya ra gel nged
lanin’rad ngu’ur meybilgad ngak fapi liyos ni fan
ngak fare liyos ni Baal, ni bod rogon nike fil pi

chitamangirad ngorad ni ngu'ur rin'ed. ¹⁵ Ere mu telmed ko tin bay gu rin' I Gag fare SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni gag fare Got nu Israel. Bay gu pi' ngak e tirog e girdi' e woldug nib mo'oy ngar ked, nge ran ni bay e yub riy ngar unumed. ¹⁶ Mu gu weregrad ko pi nam i yan, ni bogi nam ni yad nge pi chitamangirad ni kakrom e dawor rrung'aged murung'agen; ma bay gu pi' yu raba' i salthaw ngi i cham ngorad nge yan i mada' ko ngiyal' ni kug thirifrad u but'."

Girdi' nu Jerusalem nra yor niged e ayuw ngalang

¹⁷ SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok e be ga'ar,
 "Mu leam niged e n'en ke buch!
 Mu pininged girdi'en e dololoy' ngarbad,
 ni pi'in ni ppin ni yad ma yin' tangin e
 tayam'."

¹⁸ Be ga'ar e girdi',
 "Mogned ngorad ngar gurgad nga ron'ed ba tangin e gum'eyag ni fenmad,
 nge mada' ko ngiyal' nike sug lan owchemad ko lu',
 ma ke munur owchemad ko meyor."

¹⁹ Mu telmed nga laman e meyor ni yibe tay u lan yu Zion ni be lunguy,
 "Kan thirifdad u but'!
 Kad pired ni kari m'ay fadad!
 Thingar da chuwgad ko nam rodad;
 pi naun rodad e ka ni buthug nga but'."

²⁰ Mug ga'ar,

“Gimed e ppin, mu telmed ngak SOMOL,
 mu uthumed telmed ko thin ni be yog.
 Mu filed ngak pifakmed ni ppin rogon ni ngar
 dololoy’gad,
 ma ku er i tay e pi tafager romed ni ngam filed
 ngorad i yin’ ba tangin e gum’eyag.

21 Yam’ e ke yib u langan e pi winda rodad nga
 naun,
 ke yib nga naun ko pi pilung rodad;
 ke thang owchen e bitir ni be fafel u kanawo’
 nge pi’in ni pagel ni yad bay ko yungi tagil’ e
 market.

22 Girdi’ nike yim’ e ke wagey u gubin yang
 ni bod t’ay e gamanman u daken e pi flang,
 ni bod e *grain* ni th’ab e pi’in nma th’ab ngar
 paged u but’,
 ni dariy be’ nra yib i kunuy.

Irera’ e thin nike yog SOMOL ngog ni nggu weliy.”

23 Be ga’ar SOMOL,
 “En nib gonop e dabi uf ko gonop rok,
 ma en nib yargel e dabi uf nga gelngin,
 ma en nib pire’ ban’en rok e dabi uf ko fel’
 rogon rok.

24 Fa’anra ba’adag be’ ni nge uf
 ma nge uf ni bochan e manangeg ni bfel’
 rogog,
 nge bochan e t’ufeg rog ni dabimus,
 ma gu ma rin’ e tin nib yal’uw nge tin nib
 mat’aw.

Irera’ e pin’en ni bfel’ u wun’ug.
 I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney.”

25-26 I SOMOL e be ga'ar, "Bayi taw nga bangiyal' ni bay gu gechignag e girdi' nu Egypt, Judah, Edom, Ammon, Moab, nge girdi' nu daken e ted, ni kar th'abed piyen lelugenrad ke ngoch. Gubin e pi girdi' ney ni ka ni maad'ad nagraad ni bod ni yog e motochiyel rok Moses, machane darir ayweged fare m'ag ni pow riy e ram. Dariy reb e pi girdi' ney fa reb e girdi' nu Israel nma tay fare m'ag u gil'."

10

Tayfan ni go' bogi ban'en nge bin rriyul' e liyor

¹ Gimed e girdi' nu Israel, mmotoyil gad ko thin rok SOMOL ngomed. ² Be ga'ar,

"Dab mu leked kanawo'en boch e nam;
ma dabi wagagey lanin'med nga boch e pow
ni be m'ug u lane lang,
ni yug aram rogon ni be rus boch e nam ngay.

³ Raba' i taliw ko pi girdi' ney e bm'ay fan.
Bake gek'iy e kan th'ab nga but' u lan e loway;
ke ker e en nma ker e ren,

⁴ ka ni nunuwnag ko silber nge gol.
Mi ni rrichbiy ko richib u downgin i yib nga but'
ya nge dabi thig.

⁵ Mitney e liyos e bod e liyos ni yima tay u milay'
ko mayis;

ni dabyag ni nge non;
thingar unchibiy ngu'un fek
ni bochan e dabyag ni nge yan.

Dab mu rus gad ngay:
dabyag ni nge maad'ad ngomed,
ma dariy ban'en ni bfel' nrayag ni nge rin'
ngomed.

- 6 SOMOL, dariy be' ni bod gur;
 I gur e th'abi gel gelngim,
 ma fithingam e ba mathangeluwol ma ba gel
 gelngin.
- 7 Gur, mini' e dabi liyor ngom, pilung ko urngin e
 nam?
 Bay tapgin ni ngan liyor ngom.
 Dariy be' ni bod gur
 u fithik' gubin e pumo'on nib gonop ko pi nam
 fa fithik' e pi pilung rorad.
- 8 Yad gubin ni yad ba pinat ma yad bbalyang.
 Mang e yad ra fil rok e liyos ni ren?
- 9 Liyos rorad e kan ing ko silber nu Spain
 nge gol nu Ufaz,
 nni ngongliy u gubin e salap rok e pi'in ni bfel'
 salpen i ngongliy ban'en;
 ma kanon' e mad nga daken e pi liyos nem nib
violet nge purple ra'en
 ni lifith e pi'in tha'bi salap i lifith e mad.
- 10 Machane gur SOMOL, e gur e bin rriyul' e Got,
 ni gur fare Got nib fos
 ni pilung ni manechibog ko pi chibog.
 Gur e nap'an ni ga ra damumuw, me rur e fayleng;
 ni dabiyaq ni nge lubeg e pi nam e damumuw
 rom.

(11 Gimed e girdi' e nga moged ngorad ni pi got
 nde sunmeg e fayleng nge lanelang e ran kireb-
 nag. Nge par ndakriy bang u roy u fayleng ni yad
 bay riy.)

Tangin e liyor ngak Got

- 12 I SOMOL e ngongliy e fayleng nga gelngin;
 ni gonop rok e sunmeg e fayleng ngay

me fil'ath lanelang.

13 Ra pag SOMOL lungun me chub lingan e ran u lanelang;

me girengiy e manileng u tungun e fayleng.

Me mat ra'en e uluch u fithik' e n'uw

me pi' e nifeng nge yan ko gin ma chubgily ri.

14 Ra m'ug e ran'ey, ma ra man lanyan' e girdi' ni dakrir nanged e n'en ni ngar rin'ed;

pi'in nma ngongliy e liyos e ka ra aliliy gad,

ni bochan e fapi got ni yad be ngongliy e go' bogi ban'en ndariy e yafos rorad.

15 Yad bogi m'ay fan ni bay ni tharbegrad;

bay ni gathayrad ko ngiyal' ni ngeb SOMOL nike sap'ayrad.

16 Fare Got rok Jakob e de bodrad;

ya ir e sunmiy urngin ban'en,

me ir e mel'eg yu Israel ni nge mang tirok e girdi'.

I SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok e ireram fithingan.

Kalbus ni bay nni tay nga wuru' e nam

17 Gimed e girdi' nu Jerusalem, kanin'med nga langob! Ere mukunyed e chugom romed.

18 I SOMOL e nge yon'med nga wuru e re binaw ney; ni nge parsiymed nge taw ko ngiyal' ndakriy be' nra magey. I SOMOL e be non.

19 Girdi' nu Jerusalem e yad be yor ngalang ni yad be ga'ar,

“Kaygi almarin e maad'ad ni kadted!

Ma'ad'ad u dowdad e dabi fos.

Ya ud leam niged ni irera' ban'en nrayag nda
athamgiliyed!

20 Pi *tent* rodad e ke mogothgoth;
pi gaf ni i kol e ke math'.

Pifakdad e go' karanod;
dakriy be' ni magay ni ku ra n'uf e *tent* rodad
ngalang bayay;
dakriy be' nra tining e kateng ko fapi *tent*."

21 Mu gu fulweg ni lungug, "Pi tayugang' rodad e
yad ba pinat;
darir fithed lanyan' SOMOL.

Aramfan ni dariy ban'en ni be fel' u puluwrad,
ma girdi' rodad e ke wearwear i yan.

22 Mmotoyil! Ke taw e thin!

Ke chub lingan' ba nam i er ko lel'och;
salthaw riy e bayi pingeg e pi binaw nu Judah nge
ngal' ni bang i ted ni *desert*,
ni aram e gin ma par e *jackal* riy."

23 SOMOL, gu manang ni dariy bagmad ni ir e ga'
ko gin nge sor e yafos rok ngay;
dariy be' ni bay gafan e yafos rok u pa'.

24 SOMOL, mu t'ar e girdi' rom,
machane dab yugu mu almarin ngomad
fa mu gechig nagmad u nap'an ni ga ba damu-
muw;
ya ra math owchamad.

25 Mu sapeg e damumuw rom ko pi nam ndarir
liyor gad ngom
nge nga daken e pi'in ni ka ra furyed gur.
Kar li'ed e girdi' rom;
ma karted gamad ko bin but' e fol

ka ra paged e nam romad ni dakriy woton u but'.

11

Jeremiah nge fare M'ag

¹I SOMOL e ga'ar ngog, ²“Mmotoyil nga rarogon e re m'ag ney. Ma gog ko girdi' nu Judah ngu Jerusalem ³ ni Gag, fare SOMOL ni Got nu Israel e ku gu duwgiliy e buchwa'athan ko pi'in darir folgad u rarogon e re m'ag ney. ⁴Irera' fare m'ag ni gu ngongliy u thilmad e pi chitamangirad u nap'an ni gu chuwegrad u Egypt, ni fare nam ni bod ba nifiy ni be daramram ngorad. Gog ngorad ni ngar folgad rog miyad rin gubin e tin kugog ni ngan rin'. Gog ngorad ni fa'an yad ra fol, ma yad ramang girdi' rog mu gu mang Got rorad. ⁵Ma aram e gu ra tay u gil e n'en ni gu micheg ko pi chitamangirad ni gu ra pi' ngorad fare binaw nib yong'ol ma ba madnom ni irera' ni yad e taferad e chiney.”

Mug ga'ar, “SOMOL arrogon.”

⁶Ma aram me ga'ar SOMOL ngog, “Mman ko pi binaw nu Judah nge yupa' i kanawo' nu Jerusalem. Ma ga weliy e thin rog u rom ngamog ko girdi' ni ngar motoyilgad nga rargon fare m'ag ngar folgad riy. ⁷Nap'an ni gu fek e pi chitamangirad nga wuru' yu Egypt, ma gumicheg ngorad ni ngar kol ayuw gad u rogon ni ngu'ur folgad rog, mu gu tabab i ginaeng e girdi' ke mada' ko biney e rran. ⁸Machane dar motoyilgad ma dar folgad. Ya ra be' ma ka be pi' nga daken feni gelan' nga feni kireb. Kugog ngorad ni ngar folgad ko fare m'ag, machane dubrad. Ma aram mu gu fek

nga dakenrad urngin e gechig nni weliy u lan fare m'ag."

⁹ Ma aram me ga'ar SOMOL ngog, "Girdi' nu Judah ngu Jerusalem e yad be makath nib togopluw ngog. ¹⁰ Ka ra sulod ko fapi denen ni i rin' e pi chitamangirad, ni fa'anra siyeged ni ngar rin'ed e n'en ni gog; ngu'ur ted fan yug boch e got. Judah nge yu Israel e yow lag'ruw ni ka ra th'abew fare m'ag ni gu ngongliy u thilmad e pi chitamangirad. ¹¹ Ere chiney, e Gag SOMOL e gu be ginangrad ni nggu wan gu girengiy e riya' nga dakenrad, ni dabiyag ni ngar thaygad riy. Ma nap'an e yad ra yornag e ayuw ngog, ma dab gu motoyil ngorad. ¹² Ma aram e girdi' nu Judah ngu Jerusalem e bay ranod ko fapi got ni ur pi'ed e maligach ngorad miyad yornag e ayuw ngorad. Machane pi got nem e dabyag ni ngar aywedegrad u nap'an nra yib e riya'. ¹³ Girdi' nu Judah e ta'reb feni yo'or e got rorad ko binaw rorad, ma girdi'en yu Jerusalem e ka ra suwegged e altar nib bo'or ni fan ko maligach ko fare got ni Baal nib sunsonogor ni ta'reb urngin ko yupa' i kanawo nu lan fare binaw. ¹⁴ Jeremiah, dab meybil ngog ara mu wenig ngog ni fan ko pi girdi' ney. Ya nap'an nra yib e magawon ngorad miyad ning e ayuw ngog, ma dab gu motoyil ngorad."

¹⁵ I SOMOL e be ga'ar, "Pi girdi' ni yad ba t'uf rog e yad be rin' e ngongol nde fel'. Mang mataw'rad ni ngarbad nga Tempel rog? Yad be learnag nrayag ni ngar taleged e riya' ko tin yad be micheg nge gamanman ni yad be pi' ni maligach? Gur, yad ra felfelan'? ¹⁶ Immoy bingyal' ni ug gog ni yad

bod bake gek'iy ni *olive* nib dammal yuwan mab yo'or wom'ngin ni fefelet'; ma chiney e bay gu tolul nib lingan dirra' mu gup' e nifiy nga yuwan mu gu tet'ar papa'ngin.

¹⁷ “I Gag, fare SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, e gu yung yu Israel ngu Judah; machane chiney e kugog ngorad ni nge yib e riya' ngorad. Ka ra girngiyed e ran'ey nga dakenrad ni bochan e kireb ni ka ra ngongliyed; kar puged e damumuw rog ko maligach ni yad be pi' ngak Baal.”

Ba makath nib sor fan ko yafos rok Jeremiah

¹⁸ I SOMOL e yog ngog rogon e makath nike tay e pi to'ogor rog nib togopluw ngog. ¹⁹ Gu bod rogon ba saf nib sumnguy nni pow'iy i yan ni ngan li' nge yim', dagnang ni gag e yad be tanomnag e kireb ni nge togopluw ngog. Ra ga'argad, “Ngad thab'ed e re ke gek'iy ney nga but' ni kabay wom'ngin; ngad thanged owchen nge par ni dakriy be' ni ku ra yib wuran ngan' bi'id.”

²⁰ Ma aram mu gu meybil ni lungug, “SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, I gur ba tapufthin nib mat'aw; ga ma sikengnag gumircha'en nge lanyan' e girdi'. Kug tay e oloboch rog ngalan pa'am; ere mu pageg nggu yaliyem ni ngam fel-bayen e pi girdi' ney.”

²¹ Girdi' nu Anathoth e yad ba'adag ni nggum', karoged ngog ni yad ra thang e fan rog ni fa'anra ku gu be werag e thin rok SOMOL i yan. ²² Ma aram me ga'ar SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, “Bay gu gechig nagra! Pi'in pagel e bay nli'rad u tan e mael, ma pifakrad e bayi math' owcharad ko bilig. ²³ Ku gu duwgiliy e ngiyal' ni nggu fek e riya'

i yib nga daken e girdi' nu Anathoth, ma nap'an nra taw ko ngiyal'n'em, ma dariy ta'bagyad nra magay nib fos."

12

De'er ni i fith Jeremiah ngak SOMOL

¹ "SOMOL, fa'an gu ra tugthinnag e re pa' i oloboch rog ney ngom,

mra m'ug ni gur e ba sorom.

Chiney e thingar gu fith ngom murung'agen e tin nib mat'aw.

Mangfan ni pi'in kireb e ba yo'or ban'en rorad?

Mangfan ni pi'in nde yul'yul' e yad ba fla'ab?

² Mu yungrad, me yib liknginrad;

miyad tugul nge yib wom'ngirad.

Gubin ngiyal' ma yad ma yognem nga fel',

ma dam t'uf u lanin'rad.

³ Machane, SOMOL, I gur e ga manangeg;

gur e ga be guy e n'en ni gu ma rin'

nge rogon fanam t'uf rog.

Mu girengiy e pi girdi' nib kireb ney nga orel ni

bod e saf ni ngan li' ngem';

mu matanagiyrad nge mada' ko ngiyal' ni

ngan thang e pogofan rorad.

⁴ Uw n'umngin nap'an ni nge par e but' romad

nike fengfeng,

nge pan nike maroroy u gubin yang e flang

romad?

Gamanman nge arche' e be yim'

ni bochan e kireb ko girdi' romad,

ni pi girdi' ni be ga'ar, 'Got e darguy ko mang

e gadad be rin.' "

⁵ Me fulweg SOMOL ni ga'ar,

“Jeremiah, fa’anra ga be chalban i sagreng ko girdi’,
 ma uw rogom ni ngam sagreng ngak e os?
 Fa’anra dar yag nim duwgiliyem u daken e but’
 nib dagpas,
 ma uw rogom u magerger u Jordan?
⁶ Mus ngak pi walagem, nge pi chonggin e tabnaw
 rom, marban niked gur;
 ra uned ko togopluw ni yibe tay ngom.
 Dabi pagan’um ngorad ni mus ni fa’an yad be yog
 e thin ngom nib sumnguy.”

Amithan’ rok SOMOL ngak e girdi’ rok

⁷ I SOMOL e be ga’ar,
 “Ku gu n’ag yu Israel;
 kug furuy fare nam ni gu mel’eg.
 Fapi girdi’ nib t’uf rog e ku gu pagrad
 nga tan gelngin e pi to’ogor rorad.
⁸ Girdi’ ni gu mel’eg e karchel gad ka ra togopluw-
 gad ngog;
 yad bod e layon u lan e loway,
 yad be tolul ngog,
 ere ku gu fananikayrad.
⁹ Girdi’ ni ku gu mel’eg e yad bod ba arche’
 nike liyeg e *hawk* yad be k’ad.
 Mu pining e gamanman ni tmacham
 ngarbad ngar uned ko mur!
¹⁰ Ba yo’or e tayugang’ nu bang ni ka ra kireb niked
 e woldug rog ni *grape*;
 ka ra yotyoted nga but’ e yung i milay’ rog;
 yung i flang rog nib manigil e ka ra ted ni gawa
 bang i ted ni der tugul ban’en riy.
¹¹ Ka ra ted ni dakriy e wulgo’ riy;

ke par u p'eowcheg ni dakriy ban'en riy.
 Ga'ngin fare but' nike daken e ted ni *desert*,
 ni dakriy be' ni be magfan' ngay.

¹² Ke yib e girdi' daken gubin e yungi ted ni *desert*
 nib tolang ngalang
 ni ngar mogothgothgad.

Ku gu pi' e mael ni nge gathay ga'ngin fare nam;
 dariy be' riy ni be par u fithik' e gapas.

¹³ Girdi' rog e ka ra yunged e *wheat*, ma rachangal
 e yad be kunuy riy;
 yad be maruwel nib gel, machane dariy
 ban'en nra yib riy ngorad.

Bochan e damumuw rog nib almarin
 ma ke math mit e woldug rorad.”

*N'en ni micheg SOMOL ngak e pi'in yad buguliy-
 oror piyu Israel*

¹⁴ I SOMOL e be ga'ar, “Bay ban'en ni nggog u
 murung'agen e pi'in yad bbuguliyoror yu Israel ni
 yad e ka ra kireb niked fare but' ni gu pi' ngak e
 girdi' rog nu Israel. Bay gu chuweg e pi'in kireb
 ko nam rorad ni bod ba ke pan nni pug, ma bay gu
 ayweg piyu Judah u pa'rad. ¹⁵ Machane tomuren
 ni ku gu chuwegrad, mra yib e runguy rog nga
 dakenrad; mug fulwegrad ni reb e nam nge reb ko
 but' rok nge binaw rok. ¹⁶ Fa'anra m'ag u lanin'rad
 e taliw ko tirog e girdi' ma yad ra micheg nga
 fithingag ni ngar ga'argad, ‘Bod rogon SOMOL ni
 be par nib fos' — ni bod ni ka'ar filed ngak e girdi'
 rog ni ngu'ur mowgad nga fithingan Baal — ma
 aram e bay ku ra manged boch e girdi' rog nge fel'
 rograd. ¹⁷ Machane fa'anra reb e nam ni dabi fol,

ma aram e ri bay gu pug lik'ngin nggu kirebnag. I Gag SOMOL e gu be non."

13

Yu lay i zubong ni wech

¹ I SOMOL e yog ni nggu wan gu chuwi'iy ngog yu lay i zubong ni wech ni nggu chuw ngay; machane me yog ngog ni dab gu tay nga maraen.

² Ma aram mu gu wan gu chuwi'iy nggu chuw ngay. ³ Aram miki ga'ar SOMOL ngog bayay,

⁴ "Mman ko lul' nu Eufrates ngam mithag fa yu ley i zubong ngalan e maguf ko war." ⁵ Ma aram mu gu wan gu mithag ngaram nga charen yu Eufrates.

⁶ Ma ta'boch riy me yog SOMOL ngog ni nggu sul nga Eufrates ngu fek fa yu lay i zubong. ⁷ Aram mu gu sul, ma nap'an ni gu wan ko fa gin ni gu mithag riy, mu gguy nike mogothgoth ni dabki fel'.

⁸ Ma aram miki non SOMOL bayay ngog ni ga'ar,

⁹ "Irrera' rogon ni bay gu kirebnag e tolngan' rok yu Judah nge tolngan' rok yu Jerusalem nike pag rogon. ¹⁰ Pi girdi' ni kireb ney e dubrad ni ngar folgad rog. Ri ta'reb farad gelan' nge farad kireb,

ma yad be tay fan ma yad be pigpig nga yug boch e got. Are ara'fan, ni bay ra boded fa yu lay i zubong ni dabki fel'.

¹¹ Ri bod feni machache' e yu lay i zubong ney nga luknguy, e aram rogon ni u gu leamnag ni nge urngin e girdi' nu Israel ngu Judah ni ngar chichi'iyed pa'rad rog. Gu rin' ni aray rogon ya ngar manged tirog e girdi' mu dakenrad e ngan pining e sorok riy ngog mi ni mathangelu-

wolnag fithingag; machane dar folgad rog."

Melor ko wayin

12 I SOMOL ni Got e ga'ar ngog, "Jeremiah, mog ko girdi' nu Israel ni nge gubin e melor ko wayin ma thingar ni suguy ko wayin. Ma bay rogned ni yad manang ni gubin e melor ko wayin ma dabisiy ni ngan suguy ko wayin. 13 Ma aram e ngamog ngorad ni Gag SOMOL, e bay gu suguy daken e re but' ney ko girdi' ni chingnag: pi pilung ni yad owchen David, nge prist, nge profet, nge gubin e girdi' nu Jerusalem. 14 Aram e bay gu chafnegrad nga ta'bang ni pi'lal nge fel' yangren, ni bod e melor nchafneg reb nga reb, dariy ba kireban' ara ba marnguy nra talegneg ni nge dabkug thang e pogofan rorad."

Jeremiah ni ginaeng e girdi' ko tolngan'

- 15 Gimed e girdi' nu Israel, I SOMOL e be non!
Mu sobut' niged lanin'med ngam motoyilgad ngak.
- 16 Mu mathangeluwol naged SOMOL, ni Got romed,
u m'on ni nge fek e lumor i yib,
ngam dol gad u daken e pi burey;
ngu m'on ni nge pilyeg nge ngal' ni rumug
fare tamilang ni be lagan'med ngay.
- 17 Fa'anra dab mmotoyil gad,
ma bay gu yor nib mith ni bochan fanmed tolngan';
bay gu yor u fithik' e m'ingan', nge map' lu'ag
ni bochan e girdi' rok SOMOL ni ka ni fekrad
nga bang ni kalbus.

18 Me ga'ar SOMOL ngog, "Mog ngak fare pilung nge chitiningin ni ngar luwgow nga but' u

tagil'row nib pilung, ya te'elyaw ko pilung ni bfel' ya'an e ke mul u lolugen row. ¹⁹ Yochi binaw u ba' ni yimuch yu Judah e ka ni m'ag e mael ngorad; ni deryag ni nge thap be' ngorad. Gubin e girdi' nu Judah ma ka ni fekrad nga wuru' e nam ni kalbus."

²⁰ Jerusalem, mu changar! Pi to'ogor rom e karbad ko lel'och nga pe'ning! Bu uw fapi girdi' ni um paged e taga' ngorad ni ngar ayweged gimed, ni fapi girdi' romed ni gimed ba uf ngorad. ²¹ Mang e gimed ra yog ni pi'in um fineyed ni fager romed e ka ra koled gimed yad be gagiweg nagmed? Bay mu pired u fithik' e amith ni bod be' ni bpin ni nge gargel. ²² Fa'an gimed ra fith ko mang urngin e tiney nike buch romed — nge mang ni ka ni guchthuy e mad romed ka ni molegmed u gelngiy — ma fan e gafarig romed nib kireb. ²³ Rayag rok be' nib lumor downgin ni nge thilyeg ra'en dow, fa ba gamanman ni *leopard* ni nge luf e yung i n'en nib wupwupnun' u downgin? Ma fa'anra yag, me'ere gur e sana ku rayag ni ngam thil ngam nang rogon i rin' e tin ni bfel'. ²⁴ I SOMOL e bay i werweregmed ni bod rogon e chabung nma changegnag nifngin e ted ngabang. ²⁵ I yog ni irera' e n'en ni nge buch romed. Irera' e n'en ke learnag ni nge rin' ngomed, ni bochan e ka mu paged talin ke l'agan'med nga yug boch e got ni go' bogi ban'en. ²⁶ I SOMOL e bayi chuweg e upong u dakenmed ngam m'ug gad ngam tamra'gad. ²⁷ Ke guymed ni gimed be rin' e pin'en nib fananikay. Ke guymed ni gimed be lek yug boch e got i yan nga daken e burey nge lan e flang, ni bod be' nib mo'on nike darngalnag e bpin rok be' ni yow buguliyoror

fa bod rogon ba os ni pumo'on ni be lek ba os ni bpin. Gafgow gimed e girdi' nu Jerusalem! Wi'in e gimed ra machalbog?

14

But' ni mlik ko yal' nigel

¹ I SOMOL e keyog ngog murung'agen e yal' ni gel ni ga'ar,

² “Yu Judah e ke parnag e meyor;

pi binaw riy e ke fengfeng,

girdi' riy e ka ra thig gad nga but' u fithik' e gafgowan',

ma yu Jerusalem e yad be yornag e ayuw ngalang.

³ Pi'in nib yo'or ban'en rorad e yad be l'oeg e pi tapigpig rorad ni ngar feked e ran;

yad be yan ko luwed,

ma darir piri'egged e ran;

ma ra fulweged e rume' rorad i yib nib mlik' langgin.

Ka ra mithged owcharad

ya ke math e liyab ngorad ma ke wagagay lanin'rad.

⁴ Bochan e dakir aw e n'uw

ke fengfeng e but',

ma pi girdi'en e woldug e ka ra m'ar gad nga lanin'rad;

ka ra mitheged owcharad.

⁵ U lan e flang e be n'ag e gamanman ni *deer*

fak riy ni kafni gargaleg

ni bochan e pan ni dakriy.

⁶ Dongki ni malboch e yad ba sak'iy u pe'bugul e burey

ni yibe chibiy e fan rorad ni bod e *jackal*;
 ma ka ra malmitgad
 ni bochan e ggan dakriy.

⁷ Girdi' rog e yad be yor ngog ni yad be ga'ar,
 'Yug aray rogon ni denen romad e ku gu affed
 riy'en,
 machane SOMOL, mu aywegmad ni bod ni
 mmicheg.

Kug pi'ed keru'mad ngom nike yo'or yay;
 ma ku gu denengad nib togopluw ngom.

⁸ Kemus ni gur e lagan' rok yu Israel;
 I gure cha' ni ga ma aywegmad ko riya'.
 Mangfan ni kambod be' ni da gu nanged owchen
 u lan binaw romad,
 ni bod be' nib milekag ni kemus ni nge par
 ta'reb e nnep?

⁹ Mangfan ni ka mu bod be' nike gin ngomad,
 ni bod ba salthaw ni dakriy gelngin ni nge pi
 e ayuw?

Rriyul' SOMOL ni ga bay romad!
 Gamad e girdi' rom;
 are dab mu n'agmad.' ”

¹⁰ I SOMOL e be weliy murung'agen e pi girdi'
 ney ni be ga'ar, “Yad ba'adag ni ngar milgad rog,
 ma dabiyaq rorad ni ngar gagiyeg nigedyad. Ere
 der felan'nug ngorad. Bay gu tay uwan'ug e kireb
 rorad mu gu gechig nagraad ni bochan e denen
 rorad.”

¹¹ Be ga'ar SOMOL ngog, “Dab mu wenig ngog
 ni nggu ayuweg e pi girdi' ney. ¹² I mus ni yad ra
 pag e abich ma dab gu telig nga lamrad ni yad be
 wenig ngog ni nggu ayuwegrad; ma dab ra fel'gad

u wun'ug, ni mus ni yad ra pi' ngog e gamanman ni ka ni urfiy nge *grain*. Ma aram e bay gu li'rad ko mael nge uyongol nge liliy."

¹³ Ma aram me lungug, "SOMOL ni Th'abi Tolang, ga manang ni be weliy e pi profet ngak e girdi' ni dabki yib e mael ara uyongol, ya ke lungurad kamog ni kemus ni gapas e bayi par u daken e nam romad."

¹⁴ Ma aram me fulweg SOMOL ni ga'ar, "Tinir e profet ni go' bogi ban'en e yad be lifith l'ugunrad u fithingag; da gu l'oegrad ara gog ngorad e tin ni ngar rin'ed, ara gu welthin ngorad. Pin'en ni yad be weliy ngomed nni piliyeg e changar rorad ngar guyed, e gathi gag e yib rog, ya bogi yi'iy nib m'ay fan, ma bogi n'en ni sum ko leam rorad. ¹⁵ I Gag SOMOL e gu be yog ngom e n'en ni bay gu rin' ngak e pi profet nem ni gathi gag e kug l'oegrad, ma yad be welthin u fithingag ni be lungurad, mael nge uyongol e dabi yib nga daken e re nam ney. Ere bay gu thang e pogofan rorad u fithik' e mael nge uyongol. ¹⁶ Pi'in ka ra weliyed e pi thin ney ngorad e bay ki li'rad e mael nge uyongol. Dowef rorad e bay nin' ngalan e yu pa' i kanawo' u Jerusalem, ma dariy be' nra k'eyagrad. I rera' e n'en ni bayib ngorad ni yad gubin, nge pi le'engirad, nge pifakrad ni pumo'on nge ppin. Bay gu gagiyeagnag ngar pi'ed puluwon e kireb rorad."

¹⁷ I SOMOL e ta'chiylen ngog ni nggog ko girdi' murung'agen e kireban' rog ni ngug ga'ar:

"Nge par lan owcheg ni be ser e lu' riy ni rran nge nep',
mu gu par ndab gu tal ko meyor;

ya girdi' rog e rib elmerin e cham ni ka ni tay
ngorad,
rib gel e maad'ad ni ka ni tay ngorad.

18 Nap'an ni gu ra yan nga daken e pi flang
ma gu be guy e ldow ko pumo'on ni kan li'rad
ko mael;

ma nap'an e gu ra yan ngalan e yochi binaw,
mu gguy e girdi' ni yad be yim' ni mak'iy.
Pi profet nge pi prist e ka yad be ngongliy e
maruwel rorad,
machane dar nanged e n'en ni yad be rin'."

Girdi' ni yad be wenig ngak SOMOL

19 SOMOL, mog, kari mu n'ag e girdi' nu Judah?
Kam dabuy daken e girdi' nu Zion?
Mangfan ni ka mu maad'ad ngomad nib almarin
ndabkiyag ni ggolgad?
Gamad be gay e gapas, machane dariy ban'en ni
bfe' nike yib i m'ug;
gu fineyed ni bay ggolgad, machane gafgow
nib gel e marus riy e ke yib.

20 SOMOL, riyul' ni ku gu ngongliyed e kireb;
ma ku er rogon pi chitamangimad ni ur
ngongliyed e kireb,
ku gu ngongliyed e kireb nib togopluw ngom.

21 Mu leamnag e tin mmicheg ma dab mu dabuy-
mad;
dab mu pag yu Jerusalem ngan m'aynag
farad,
ya ireram e gin tagil'im nib gilbuguwan.

Dab mu th'ab fare m'ag ni mu ngongliy u thildad.

22 Dariy reb fapi liyos ko pi nam nrayag ni nge
gagiyegnag nge aw e n'uw;

lanelang ni go' ir rok, e dabyag ni nge gagiye-
nag nge aw e n'uw.
SOMOL, ni Got romad, ku gu pired ni gur e ke
l'agan'mad ngom,
ya gur e ga be rin' e pin'ey.

15

Piyu Judah nturguy ni nge aw e gechig ngorad

¹ Me ga'ar SOMOL ngog, "I mus ni fa'an mang e
ba sak'iy Moses nge Samuel u roy ni yow be wenig
ngog, ma dab gu runguy e girdi' nu Judah. Mu guy
rogon ngar chuwgad u p'eowcheg. ² Nap'an ni yad
ra fithem ko gin ngar sorgad ngay, ma ga weliy
ngorad nike lungug:

Boch i yad e liliy e nge thang owcharad
ireram e gin bay ranod ngay!

Ma boch i yad e kug duwgiliy ni ngarm'ad u fithik'
e mael

ireram e gin bay ranod ngay!

Ma boch i yad e kug duwgiliy ni ngarm'ad ko
uyongol

ireram e gin bay ranod ngay!

Ma boch i yad e kug duwgiliy ni ngan kolrad ngan
fakrad ni ka ra manged kalbus,

ireram e gin bay ranod ngay!

³ I Gag SOMOL e kug duwgiliy ni aningeg ban'en
nib gel e gafgow riy e nge yib ngorad: bay nli'rad
ko saydon ngarm'ad; ma dowef rorad e bay yib
e pilis ngi i girengiy; bay yib i par e arche' ngi
i longuy; ma gamanman ni malboch e bay yib i
longuy e tin ke magey ko dowef rorad. ⁴ Ma bay
gu gagiye-nag urngin girdi'en e pi nam nu fayleng

ngar rus gad ko tin ke yib ngak piyu Judah, ni bochan e tin ni rin' Manasseh u lan yu Jerusalem, ni be' nib mo'on ni fak Hezekiah u nap'an ni Manasseh e pilung nu Judah."

⁵ Be ga'ar SOMOL,
 "Gimed e girdi' nu Jerusalem, i mini' e bayi run-guymed,
 nge mini' e bayi kireban' ngomed?

Mini' e ra tal
 nge fith salapmed?

⁶ Gimed e ka mu n'iged gag;
 ka mu pi'ed keru'med ngog.
 Ere ku gu k'iyag pa'ag ku ggad ngomed ka mu masengseng gad,
 ya kug dabuy e k'adan'.

⁷ Lan gubin e binaw u lan e re nam ney
 e ku gon'med riy nga fithik' e nifeng ni bod kenggin e *grain*.

Ku gu thirifmed e girdi' rog u but',
 ku gu thang e pogofan rok pifakmed
 ya da'an mu taleded e kireb ni gimed be ngongliy.

⁸ Ku gu yo'ornag e ppin nike yim' e pumo'on rorad nike yo'or ko yan' ni bay u dap'el'ay.
 Pi'in ni pagel ni pifakmed nike taw nga fel'ngirad e ku gu thang e pogofan rorad,
 ku gu gagiyeagnag pi chitiningirad ka ra gafgowgad.

Gugad paag ngorad nib tomgin
 ke yib e gafgow nib gel ngorad ma kar pired nga fithik' e marus.

⁹ Re pin nike yim' medlip e bitir ni fak e ke aw nga but' nike m'ay e fan rok,

ni be guy rogon ni manga yigi pogofan.
 Tamilang e ke ngal' ni lumor u puluwon,
 kem'ay fan ma ke par nike kireban'.
 Bay gu gagiyegnag e pi to'ogor romed ngar
 thanged e pogofan rok
 e pi aromed nike magey.
 I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

Thin rok Jeremiah ngak SOMOL

¹⁰ Ba gel e gafgow ni gu be tay! Mang ni gargel nigege e chitinag ngalan e biney e tamilang? Dabisiy ni nggu tugthin mu gu malu'ag thin ngak urngin e girdi' ko re nam ney. Dawor gu pi' e salpiy ngak be' ni nge maruwel ngay nge mu' me fulweg ngog, ma dawor gu ning e salpiy ku be' nggu maruwel ngay nge mu' mu gu fulweg; machane urngin e girdi' ni yad be yibil ni yigi buch ban'en rog. ¹¹ SOMOL, yibil ni yad be tay e nge yib ngog ni fa'anra da ug pigpig ngom ni bfel' rogon, nge fa'anra da ug wenignag e pi to'ogor rog ngom ko ngiyal' ni yib e gafgow nib gel ngorad. ¹² Dariy be' nrayag rok ni nge t'ar e wasey, nribun ba'aram ni yib ko lel'och ni ka ni athkuy ko wasey ni *bronze*.

¹³ I SOMOL e ga'ar ngog, "Bay gu pi' e pi to'ogor ngar feked e fel' rogon nge machaf ni bay u pa' e tirog e girdi', ni aram e gechig rog ngorad ni bochan e pi denen ni yad be ngongliy u lan e re nam ney ni ga'ngin. ¹⁴ Bay gu gagiyeg nagrađ ngu'ur pired ni yad be pigpig ngak e pi to'ogor ro-rad u lan reb e nam ndar nanged murung'agen, ya damumuw rog e bod e nifiy, ma bay i daramram ndariy n'umngin nap'an."

¹⁵ Ma aram mug ga'ar, "SOMOL, i gur e ga man-ang. Mu leam nige ngam ayuwegneg. Pi'in ni yad be gafgow nige e ngam fulweg taban ngorad. Dab mu gum'an nigem rorad ngar li'edgag ngagum'. Mu leamnag ni yibe yog e thin nib kireb ngog ni bocham. ¹⁶ Mu non ngog, mu gu rung'ag urngin bug e thin ni mog. SOMOL ni Got ni Gubin ma Rayag Rok, i gur e mmil suwog ngom, ere thin rom e be fal'eg lanin'ug ma be pi' e felfelan' ngog. ¹⁷ Da ug un ngak e girdi' ko minmin nge mur ni yad be tay ni yad be felfelan', ni bochan e maruwel ni mpi' ngog mu gu par rog ni gu be damumuw. ¹⁸ Mangfan ni ngu'ug par ngu'ug gafgow? Mangfan ndabi gol e maad'ad u dowag? Mangfan nder fos? Mog, ka mu leamnag ni ngam t'ar lanin'ug ni bod rogon ba lul' ni mlik' ko ngiyal' nike taw nga nap'an e gowel?"

¹⁹ Me fulweg SOMOL ni ga'ar, "Fa'an ga ra sul ngog, mu gu fekem ngam mang reb e tapigpig rog bayay. Fa'an ga ra weliy ban'en ni bay fan, ma gathi tin ndariy fan e ngam weliy, ma rayag ni ngam mang profet rog bayay. Girdi' e bay ra sulod ngom bayay, machane gathi gur e ngam man ngorad. ²⁰ Bay gu gagiyeg nigem ngam par u puluwrad ni ga bod bangi rungrung nib el nni ngongliy ko wasey ni *bronze*. Bay ur bad ra chamgad ngom, ma dabiyag ni ngar gelgad ngom. Bay gu un ngom ngu'ug yoror rom ngam par ndabi buch ban'en rom. ²¹ Bay gu chuwegem u pa' e girdi' nib kireb, mu gu ayuwegnem rok e pi'in yad ma gafgownag e girdi'. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

16

Rogon ni tanmeg Got e yafos rok Jeremiah

¹ Kubyay niki non SOMOL ngog ni ga'ar, ² “Dab mmabgol fa mu fakay e bitir u bang ni aray rogon. ³ Bay gu weliy ngom ko mang e ra buch ko bitir niyi ra gargaleg u roy nge gal labthir rorad. ⁴ Yad ra yim' ko m'ar ni ubchiya', ma dariy be' nra yor nagrads fa k'eyegrad. Dagur rorad e ra aw u but' ni bod yu ulung i t'ay e gamanman. Ma yira li'rad u tan e mael fa ram'ad ko bilig, ma downgirad e bayi mang ggan ko arche' nge gamanman ni malboch.

⁵ “Dab mman ngalan ba naun ni yibe mowaw riy. Ma dabi kireban'um ngak be'. Arme dab kug tow'athnag e girdi' rog ko gapas fa gu dag e t'ufeg nge runguy ngorad. ⁶ Pi'in yo'or ban'en rorad nge pi'in dariy ban'en rorad e yad ra yim' u daken e re but' ney, machane dariy be' nra k'eyegrad fa yor nagrads. Ma dariy be' nra th'ab downgin fa puy piyan lolgen ni nge dag nike kirban'. ⁷ Dariy be' nra' un ngak be' nike yim' be' nib t'uf rok ko abich fa garbad ni bochan e nge fal'eg lanyan fa'anem. Mus ngak be' nike yim' e chitamngin fa chitiningin ma dariy be' nra dag e magfan' rok ngak.

⁸ “Dab mu thum' ngalan ba naun ni yibe mur riy. Dab mu sabal ngorad ngam un ngorad ko abich fa garbad. ⁹ Mmotoyil ko mang e nggu weliy, I Gag fare SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni fare Got nu Israel. Bay ggapaseg lungun e uf uf nge felfelan' ko madnom ko mabgol. Girdi' u roy e yad ra par ni yad bafos ngar guyed e ran'ey ni nge yodro'.

¹⁰ “Nap’an ni ga ra yog urngin e pin’ey ngorad, ma bay ra fithed gur ko mangfan ni nggu gechig nagrad ni ermirin. Ma kiyad ra fith ko mang e re oloboch nib buch e rorad riy fa mang denen e ka ra rin’ed nib togopluw ngak SOMOL ni Got rorad. ¹¹ Ma aram e ngamog ngorad ni SOMOL e ke ga’ar, ‘Pi chitamangimed e ra pi’ed keru’rad ngog ng’ur ted fan ma yad be pigpig nga yug boch e got. Ra n’iged gag ni da ku ra folgad ko tin gu machib nag. ¹² Machane kireb ni ka mu rin’ed e ke thum’ ngaru’ ko tin i rin’ e pi chitamangimed. Gimed gubin nib gelan’med ma ba kireb e leam romed, ma damur folgad rog. ¹³ Ere aram e bay gon’med nga wuru’ ere binaw ney nga daken reb e but’ ndariy bigmed ara pi chitamangimed ni manang murung’agen. Nu rom e bay um tedfan boch e got riy ni rran nge nnep, me gag dab ku gu dag e runguy rog ngomed.’ ”

Pi’in kalbus nra sulod

¹⁴ I ga’ar SOMOL, “Bayi taw nga bangiyal’ dabki mow e girdi’ nga fithingag ni gag fare Got nma par nib fos ni gag e gu chuweg e girdi’ nu Israel u lan yu Egypt. ¹⁵ N’en ni bay rin’ed, e bay ur mow gad nga fithingag ni fare Got nib fos ni fek e girdi nu Israel nga wuru’ ba nam ko lel’och nge nga wuru’ gubin e nam ni gu werweregrad riy. Bay gu fulwegrad ko nam rorad, ni fare binaw ni gu pi’ ko pi chitamangirad. I gag SOMOL e gu be non.”

Ba gechig ni bayib

¹⁶ SOMOL e ga’ar, “Ku gu mol’og ni nge yib e pi tafita’ ni yad ba yo’or ni ngar koled e pi girdi’ ney. Ma bay gu l’oeg girdi’en e mun gamanman ni yad

ba yo'or ngar gawegedyad ngan kolrad u daken gubin e pi burey nge yochi burey nge lan e yiy ngu fithik' e war. ¹⁷ Urngin ban'en ni yad be rin' ma gu be guy. Ya dariy ban'en nib mith u p'eowcheg; denen rorad e de ling u p'eowcheg. ¹⁸ Bay gu ruw yay nag taban e denen rorad ni nge aw ngorad nge farad kireb, ni bochan e ka ra ta'ay niged e nam rog ko pi liyos ni dariy e yafos riy ni bod e yam', ni ka ra sugyed ko pi got rorad ni go' bogi ban'en."

Meybil rok Jeremiah nib pagan' ngak SOMOL

¹⁹ SOMOL gur e cha' ni gama yoror rog ma gama pi' gelngig; gama aywegneg u fithik' e gafgow. Pi nam e bay rabad ngom u gubin yang u fayleng ngar ga'ar gad, "Pi chitamangimad e dariy ban'en rorad machane got ni go' bogi ban'en e bay, ni bogi liyos nib m'ay fan. ²⁰ Rayag ko girdi' ni ngar ngongliyed e pi got rorad? Dabiyag, ma fa'anra yag, ma aram e got ni go' bogi ban'en."

²¹ Me ga'ar SOMOL, "Ri aram e bay gu gagiyeg-nag e pi nam ngar nanged gelngig nge fanag gel; miyad nang ni gag SOMOL."

17

Denen nge gechig ngak yu Judah

¹ SOMOL e ga'ar, "Girdi' nu Judah, denen romed e kan yoloy ko pen ni wasay; ma kan ker ngab p'ebgul e *diamond* nga lanin'med nge nga daken e pi tabthung ko pi altar romed. ² Girdi' rom e yad be meybil ko pi altar nge ngak fare ya'an Asherah ni kan suweg ngalang u to'oben gubin kaen e gek'iy nib galunglung nge daken p'ebgul e yochi burey ³ nge daken e pi burey ni gagang'

u lan e tafelfel'. Bay gu gagiyeagnag e pi to'ogor romed ngar feked e fla'ab u pa'med nge machaf romed ni bochan gubin e denen ni ka mu rin'ed u daken tafenmed ni ga'ngin. ⁴Bayi thor u pa'med fare binaw ni gu pi' ngomed, ma bay gu gagiyeag nagmed ngu'um pigpigad ngak e pi to'ogor romed u lan ba nam ni dariy ban'en ni gimed manang u murung'agen, ni fan e damumuw rog e ke bod ba nifiy, ni bayi daramram ni dariy n'umngin nap'an."

Boch e sabathin

⁵SOMOL e ga'ar,

"Bay gu gechignag e en
nra pi' keru' ngog

kemang girdi' e ke tay e pagan' rok nga daken,
ni gelngin e girdi' nra yim' e bay rok.

⁶Ir e bod rogon boch ke gek'iy u lan e ted,
nike tugul u daken e but' nib fengfeng ni dariy
yong'olen,
nib buday but'an ni dariy ban'en nra tugul riy.
Dariy ban'en ni bfel' nra yib riy ngak.

⁷"Machane gu ra towaathnag be'
ni gag e ke pagan' ngog.

⁸Ra bod bake gek'iy ni tugul u charen e lul'
ni pi' likngin nga fithik' e ran.

Ni darmayib e marus ngak u ngilan' e yal',
ni bochan yuwan ni be par nib galunglung;
dar ma magfan' ko n'uw ni dakir aw;
yug be par ni bay e mak'uf riy.

⁹"Mini' e rayag ni nge nangfan lanyan' e girdi'?"

Dakriy yug reb e ban'en ni aram feni
sasaliyab;

ke pag rogon feni m'ar ni dabki gol.

¹⁰ I Gag SOMOL e gu ma wurgiy lanin'uy
gu ma sikengnag gumircha'en e girdi'.

Rogon e par rok bagyad e aram rogon labgen ni gu
ra pi' ngak,
nib paluw nga rogon e ngongol rorad.”

¹¹ Be' ni be fek e salpiy u fithik' e sasalap
e bod rogon ba arche ni bilig e tamango ni
gathi ir e tay.

Ra yan i taw nga falngin e yafos rok me mul e faab
rok u pa',
ma tomuren e ir be' ni dariy rogon kemus ni
be' nib balyang.

¹² Tempel romad e bod ba tagil' e pilung nib sorok
nib suwon u daken bburey nib tolang ni ka
nap'an tobolngin e fayleng.

¹³ SOMOL, I gur e lagan' rok yu Israel;
urngin e pi'in yad ra n'igem e yad ra tamra'.
Yad ra m'ay nga bang ni bod fithngey nni yoloy nga
daken e fiyath,
ni bochan e ka ra furyed gur, ni gur SOMOL,
ni fare alublub nib machalbog.

Jeremiah ni ning e Ayuw ngak SOMOL

¹⁴ SOMOL, mu gol nigege ngarug gol; ma ga lageg
nggu par ni dabi buch ban'en rog. Ri gur e gu ma
pining e sorok ngom!

¹⁵ Be ga'ar e girdi' ngog, "Bu uw fapi buch wa'athan ni yog SOMOL nra rin' ngodad? Ere mog ngak nge rin' e pin'em e chiney!"

¹⁶ Machane SOMOL, gathi gu be towasar ngom ni ngam girengiy e riya' nga dakenrad; da gu finey bangiyal' ni ngar gafgow gad. SOMOL, I gur e gamnang e ran'ey, gamnang ko mang e u gog.

¹⁷ Dab mmang marus ngog; I gur e gil' e pagan' rog ko ngiyal' nike yib e oloboch. ¹⁸ Mu tamra'nag e pi'in yad be gafgow nageg, ma ga faleg riy nga bang, SOMOL. Mu suguyrad ko marus, machane dab mu k'ar marus ngog. Mu girengiy e riya' nga puluwrad nga mu tet'arad ngar yoch yang gad.

Tay fan e Sabbath

¹⁹ I SOMOL e ga'ar ngog, "Jeremiah, mman ngam weliy e thin rog ko fare Garog ko Girdi', nma yib e pilung nu Judah riy ngalan e binaw ma yad ma sul riy nga wuru'; ma aram mu ku mman ko tin kabay e garog u Jerusalem. ²⁰ Mog ngak e pilung nge urngin e girdi' nu Judah nge gubin e pi'in yad ma par u Jerusalem ngranod nga langgin e pi garog nem ngar motoyilgad ko mang e nggog. ²¹ Mog ngorad ni fa'anra ba t'uf rorad e yafos rorad, ma thingar dabra feked ban'en nib tomal ko rofen ni *Sabbath*; ma thingar dabra feked ban'en nga langgin fapi garog nu Jerusalem ²² ara rifeked ban'en nga wuru' e naun rorad e rofen ni *Sabbath*. Thangri dabra maruwel gad e rofen ni *Sabbath*; thingar ra ted ni reb e rran nib thothup, ni bod ni gu ta'chiylen ko pi chitamangirad. ²³ Pi chitamangirad e da ur motoyilgad ngog fa ra tiyan'rad ko tin gog. Ya ra pig gad nge gel

lanin'rad; ni da kur folgad rog ara rafiled ban'en rog.

²⁴ “Mog ko pi girdi' ney ni thingar ra ted gubin e tin ku gu ta'chiylen u gil'. Thangri dabra feked ban'en nib tomal ngalan e garog ko re binaw ney e rofen ni *Sabbath*. Thingar ted fan fare *Sabbath* ni bod reb e rran nib thothup ma thangri dab rin'ed ba maruwel. ²⁵ Ma aram e pi pilung rorad nge pifak e pilung e bay rabad ngalan e garog nu Jerusalem ni bay fare gelngin e pilung rorad ni immoy rok David. Ra'un e girdi' nu Judah nge yu Jerusalem ngorad, yad ra yan u lan e *chariot* nge daken e pi os, ma fare binaw nu Jerusalem e bay i par ni urngin ngiyal' nike suguy e girdi'. ²⁶ Girdi' e yad ra yib ko yochi binaw nu Judah nge boch e binaw nib liyeg yu Jerusalem; bay rabad ko gin nib milsuwon ngak Benjamin, ngu enggin e pi yochi burey, nge pi burey ni totolang, nge yimuch u Judah. Bay ra feked i yib ko Tempel rog e maligach ni mo'oruf, nge *grain* nge *incense* nib dachug e maligach ngay ni fan ko ogmagaer. ²⁷ Machane thingar ra folgad rog ngar tedfan e *Sabbath* ni bod borran nib thothup. Thangri dabra feked ban'en nib tomal ngalan e pi garog nu Jerusalem e rofen nem, ma fa'an yad ra rin', ma bay gu urfiy e pi garog nu Jerusalem nem. Bayi urfiy e nifiy e pi tafen e pilung u Jerusalem nga but', ni dariy be' nrayag ni nge thang.”

18

Jeremiah ni yan nga tafen be' nma ma' th'ib

¹ Me ga'ar SOMOL ngog, ² “Mman nga p'ening nga tabinaw rok fa'nem nma ma' th'ib, mu rom e bay gu non ngom riy.” ³ Ma aram mu gu wan ngaram, mu gguy e en nma ma' th'ib ni be maruwel nga ban'en ni be chelchel ni aram talin e maruwel rok. ⁴ Nap'an nra kireb bang ko fare th'ib ni be ngongliy, me buthug ngki ngongliy reb e ban'en riy.

⁵ Ma aram me ga'ar SOMOL ngog, ⁶ “Gur dabiyaq ni nggu rin' ngomed piyu Israel e n'en ni be rin' e re tama' th'ib ney? Gimed bay u lan pa'ag ni bod rogon bangi but' ni bay u lan pa' be' nma ma' th'ib. ⁷ Ngiyal' i n'en nra lungug e nggu pug ngalang ara nggu t'ar nga but', ara gu kirebnag demturug ba nam fa lungun e pilung, ⁸ ma fa'anra pi' girdi'en e re nam nem keru'rad ko kireb rorad, ma aram dab ku gu rin' e tin kugog ni nggu rin' ngorad. ⁹ Ma reb e fa'anra gog ni nggu sunmiy ara gu ubung reb e nam ara reb e gagiyeq ko pilung, ¹⁰ ma de fol fare nam rog miyad ngongliy e kireb, ma aram e dab gu rin' e n'en kugog ni gu ra rin'. ¹¹ Ere mog ngak piyu Judah nge pi'in yad be par u Jerusalem ni gu be leamnag e togopluw ngorad, ma gu be fal'eg rogoq ni nggu gechig nagraq. Mog ngorad ni ngar tal gad ndab ku ra pired u fithik' e denen, miyad thiliyeq pangirad nge pin'en ni yad be rin'. ¹² Ma bay ra fulweged ni lungurad, 'Danga'! Mangfan ni nggu rin'ed ni er rogon? Gamad gubin ni bay gu pi'ed nga daken ngu'ug pired nib gel lanin'mad ma gamad be rin' e kireb nrogon ni gamad ba'adag.' ”

Girdi' nra n'aged SOMOL

- 13 Me ga'ar SOMOL,
 “Mu fithed urngin e nam
 ko bay reb e nam ni ka'a yigi yodoro' fa dariy.
 Piyu Israel e rib kireb e n'en ni kar
 ngongliyed!
- 14 Gur kay gi par fapi burey nu Lebanon nib
 tolang ma go' war bingyal' ndakuriy e ayis
 u p'ebugul?
 Gur ka'a yigi mlik' e yu pa' i lul' ni yib u
 p'ebugul nga but' nrib garbeb e ran riy?
- 15 Girdi' rog e chiney e ka ra paged talig;
 yad be urfiy e *incense* ngu'ur pi'ed ko pi got ni
 go' bogi ban'en.
 Yad be dol'dol' ko re pa' i kanawo' ni yad be yan
 riy,
 kar paged e yu pa' i kanawo' rorad ni kakrom;
 yad be yan u yu yang ni gathi kanawo'.
- 16 Ka ra ted e re nam ney nike tamdag ya'an,
 ni nge chuwan'iy riy ndariy n'umngin nap'an.
 Urngin e girdi' ni bay ranod u to'oben e bay ra gin
 gad ko n'en ni yad nra guy,
 bay ur chichingeged lolugenrad nike balyan-
 gan'rad.
- 17 Bay gu werereg e girdi' rog u p'eowchen e to'ogor
 rorad,
 ni bod rogon e fiyath ni aw nifngin e ngek
 ngay nge werereg ngalang.
 Bay gu pi' keru'ug ngorad;
 dab gu aywegrad ko ngiyal' nra yib e riya'
 ngorad.”

Ba makath nib togopluw ngak Jeremiah

¹⁸ Ma aram me ga'ar e girdi', "Marod ngad rin'ed ban'en ngak Jeremiah! Ya gubin ngiyal' ni bay e pi prist ni yad ra fonow niked gadad, nge girdi' nib gonop ni yad ra pow'iydad, nge pi profet ni yad ra weliy e thin rok Got ngodad. Ngad olobochgad ngak ma dab ku da motoyilgad ko tin be yog."

¹⁹ Me meybil Jeremiah ni ga'ar, "SOMOL, mu telim ko n'en ni gu be yog, ma ga telim ko pin'en ni be yog e pi to'ogor rog ni murung'ageg. ²⁰ Gur tin nib kireb e puluwon e tin ni bfel'? Ya ka ra kered ba low ni nggu mul nga langgin. Mu tafinaynag rogon ni gub ngom nggu welthin ngom ni gu be wenig nagraad, ni nge dab mu gechig nagraad u fithik' e damumuw rom. ²¹ Machane chiney SOMOL, e gu be wenig ngom ni ngam pag pifakrad nge math e fan rorad ni uyongol; ma ga pagrad ngan li'rad u fithik' e mael. Mu pag e pi'in ni ppin nge thay figirngirad nge pifakrad u pa'rad; mu pag e pi pumo'on ngarm'ad ko liliy, ma ga pag e pi'in ni pagel ngan li'rad u fithik' e mael. ²² Mu pi' ba ulung i girdi' ni kireb ngorad nga yugur gin gad ma kan giliw nagraad; mu gagiyeg nagraad ngar yorgad ni ka ra paged lamrad ngalang ni bochan e marus. Kar kered ba low ni nggu mul nga langgin, ma ka ra ngongliyed e wup ni nggu aw ngay. ²³ Machane, SOMOL, gur e ga manang ni yad be makath nigege ni ngar li'edgag nggum'. Dab mu n'ag fan u wun'um e kireb rorad; dab mu n'ag fan u wun'um e denen rorad. Mun'rad nga but' mag gechig nagraad e ngiyal' ni ga ba damumuw."

Fare rume' ni pil

¹ Me yog SOMOL ngog ni nggu wan nggu chuw'iy ba rume' nni ngongliy ko but'. I yog ngog ni nggu fek boch e pi'lal u fithik' e girdi' nge boch e prist ni tin pi'lal, ² nggu warod u langan fare garog ni fithingan e Th'ib Nib Pil ngalan fare Loway ni Hinnom. U rom e nggu weliy riy e thin rok nike pi' ngog ni nggu weliy. ³ I SOMOL e yog ngog ni nge lungug, "Mu telmed e pi pilung nu Judah nge girdi' nu Jerusalem ko tin ngugog, I Gag, fare SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni gag e Got rok piyu Israel. Aram e nggu feki yib ba riya' nga daken e re gin'ey ni urngin e pi'in yad ra rung'ag murung'agen e ra gin lanin'rad ngay. ⁴ Bay gu rin' e ren'ey ya girdi' nu roy e ka ra n'iged gag ma kar ta'ay nged e gin'ey ko *incense* ni yad be urfiy ngar pi'ed ngak yugu boch e got, ni bogi got ni mus ngorad, ara pi chitamangirad, ara pi pilung nu Judah ma dar nanged murung'agen. Ka ra suguyed e gin'ey nga racha'en e girdi' ndawori bucheg ban'en, ⁵ ma kar ubunged e pi altar ni fen Baal, ni fan e ngu'ur urfiyed pifakrad u mit e nifiy ngar pi'ed ngak ni maligach. Ri da gu pi' mat'awrad ni ngar dumed ban'en ni aray rogon; ma ku de yib ngan'ug ban'en ni aray rogon. ⁶ Ma n'en ni nge buch, e bay i taw nga ba ngiyal' ni dab ku nog fithingan e gin'ey ni Tofeth ara Loway ni Hinnom; ya bay nog fithingan ni Loway ko Mili' Girdi'. ⁷ U roy e bay gu kirebnag riy urngin e tin kem'ay i leamnag rok piyu Judah nge yu Jerusalem. Bay gu gagiyeagnag e pi to'ogor rorad ngar felan'gad u puluwrad ngar li'ed yad u fithik' e mael. Bay gu pi' e ldow rorad ngak e

arche' nge gamanman ni malboch nge mang ggan rorad. ⁸ Bay gu girngiy ba riya' nib ga' nga daken e re binaw ney ni urngin e girdi' ni yad ra yan u to'oben ma yad ra da'da' miyad gin ko n'en ke rin'. ⁹ Bay gu gagiyegnag e girdi' riy ngar longuyed e ufin u downgin pifakrad. Bay ra longuyed e pi'in yad bbuguliyoror ni bochan e gafgow ni bay ra ted ko ngiyal' ni ba'aram ni bay yib e pi to'ogor rorad ngron'ed nga longob fare binaw rorad, ni aram e ngar feked miyad guy rogon ni ngar li'ed e girdi' riy.

¹⁰ Me yog SOMOL ngog ni nggu bilig fare rume' u p'eowchen fapi pumo'on nra uned ngog nggu warod ¹¹ mu gog ngorad ni SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok e ke ga'ar, "Bay gu gothey e pi girdi' ney nge re binaw ney ni bod rogon e re rume' ney nni ngongliy ko but' nni bilig ni dabkiyag ni ngan chamey. Ma girdi' e bay ra k'eyged e yam' rorad u Tofeth ni bochan e dakuriy bang ni ngar gum'eyag gad riy. ¹² Gu be micheg ni bay gu gagiyegnag e re binaw ney nge girdi' riy nge bod yu Tofeth. ¹³ Pi naun nu Jerusalem, nge pi naun ntafen e pi pilung nu Judah, nge urngin e naun ni ku un urfiy e *incense* u daken e chigiy riy ni maligach ngak e pi t'uf ma ku ir e un ngal'weg e wayin riy ni maligach ngak yugu boch e got, e bayi par nike ta'ay ni bod rogon yu Tofeth."

¹⁴ Ma aram mu gu chuw u Tofeth ni aram e gin ni l'ugeg SOMOL ngay ni nggu weliy e thin rok ngak e girdi'. Gu wan gu sak'iy ngalan e yoror ko Tempel nggog ngak urngin e girdi' ¹⁵ ni SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni ir e Got nu Israel e ke ga'ar,

“Bay gu gagiyegnag urngin e gechig ni kugog ni bay gu pi’ nge yib nga daken e re binaw ney nge nga daken urngin e pi binaw nib chugur ngay, ni bochan e ka mu gel nged lanin’med ka mu pired ndab mmotoyilgad ko tin kugog.”

20

Jeremiah ni kireb thilrow Pashur ni ba prist

¹ I Pashur nib prist ni be’ nib mo’on ni fak Immer me ir e en nib tolang u lan fare Tempel e rung’ag e pin’ey ni gu weliy, ² me yog ni ngan toyeg mi ni m’ageg ko chen u charen e bin talang e Garog ni Benjamin fithingan. ³ Me reb e rran riy ni kadbul u tomuren nike chuweg Pashur e chen rog, mu gga’ar ngak, “I SOMOL e de tunguy fithingam ni Pashur. Re ngachal nike pi’ ngom e ‘Marus u Gubin Yang.’ ⁴ I SOMOL e ke ga’ar, ‘Bay gu gagiyeg nigem ngam mang tapgin e marus ni nge yib ngom nge ngak e pi tafager rom, ma bay mu guyrad ni yad gubin ni karm’ad ko pi saydon rok e pi to’ogor rorad. Bay gu tay urngin e girdi’ nu Judah nga tan gelngin e pilung nu Babylon; bayi fek boch i yad nga Babylon ngar kalbusgad, ma boch i yad e bayi thang e pogofan rorad. ⁵ Bay ku gu pag e pi to’ogor rorad ngar giliw nged urngin e tin be fel’ rogon e re binaw ney riy, miyad fek urngin e chugom, ni mus ko machaf ni fen e pilung nu Judah miyad fek nga Babylon. ⁶ Mi gur, Pashur, nge gubin e girdi’ ko tabinaw rom e bay ni kolmed ngan fekmed nga Babylon. Bay mum’ nga ni k’eygem u rom, ma ku er rogon urngin e pi tafager rom ni yad e kamog ngorad fapi thin nde riyul.’ ”

Jeremiah ni yog ngak SOMOL e tin nde fel' u wan' nike rin' ngak

⁷ SOMOL, ka mu ban nigege
ku gu aw ko ban.

Gur e ga ba gel ngog,
are ka rim gel ngog.

Urngin e girdi' ni yad be moning nigege;
polo' e rran ni yad be minmin ngog.

⁸ Ra gu welthin ma gu be non ni ba ga' lamag
ni gu be tolul ni gu be ga'ar, "Modyargal!
Riya!"

SOMOL, yibe minmin ngog ma yibe moning ngog
ni gubin ngiyal',
ni bochan e gu be yog e thin rom.

⁹ Machane fa'anra lungug u wun'ug, "Dab kug
leamnag SOMOL

ma dab kug weliy ban'en u fithingan,"
ma aram e thin rom e ke bod ba nifiy
ni be yik u fithik' i lanin'ug nib to'ar.

Mu gguy rogon ni nggu par nga daken,
machane dabiyaq ni nggu tay rog.

¹⁰ Gu ma rung'ag laman e girdi' ni pire' ni yad ma
kathkath,
ni be lungurad, "Gafgow nib gel e bay u gubin
yang!

Ere ngad eg niked e cha'nir ko pilung!"
Mus ngak e pi'in nri gamad ba pach ni yad be
sonnag ni yiggu thor.

Be lungurad, "Sana rayag ni ngan bannag,
me yag nda koled ngad fulweged taban ngak
e tin ni be yog."

11 Machane gur SOMOL e ga bay u ba' rog ni gab gel ma gubin mrayag rom,
 ma pi'in yad be gafgow nigege e bay ra parawgad.

Bay ra pir'ed nike m'ayfarad ni manemus,
 ya dabiyag ni nge yan i aw nga rogon e tin yad be learnag.

Tamra' ni yad ra tay e dariy n'umngin nap'an ma dab ni pag talin.

12 Machane gur fare SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok e mmat'aw e sikeng ni ga ma pi' ngak e girdi';
 ya ga manang e tin bay u lanin'rad.

Ere mu gagiyeg ngug guy ni ka mu falbiy ko pi to'ogor rog,
 ya tin yibe rin' ngog e kug pag fan nga pa'am.

13 Ngan tangnag SOMOL!

Ngan pining e sorok ngak SOMOL!

Ya ir e chuweg e pi'in yibe gafgow nagrad u pa' e girdi' ni kireb.

14 Ngan buchege wa'athan e rofen nni gargel nigege riy!

Ngan pag talin e rofen ni gargel nigege e chitinag!

15 Ngan buchege wa'athan e en ni yib i yog e thin ni felan' e chitamag ngay
 ni fa'ani ga'ar ngak,
 "Bochi pagel! Ke yag ba pagel ngom!"

16 Mang e yigi par ni bod fapi binaw

ni kirebnag SOMOL nde runguy e girdi' riy.

Manga yigi rung'ag laman e gel'gel' u fithik' e amith ni kakadbul,

nge laman e yabul ni be thow ni be yog e mael
nike yib ko misiw',

¹⁷ ni bochan e de thang e pogofan rog u m'on
ndawor nni gargel nigeg.

Ya fa'an mang e yodorom ma yin e chitinag e ke
par nike mang malang rog,
me yan i aw nda ni gargel nigeg.

¹⁸ Mangfan ni kan gargel nigeg?

Gur kemus ni fan e ngi i yib e gafgow ngog mu
gu par ni be kireban'ug,
mu gu par ni yibe darifan nigeg nge mada' ko
ngiyal' ni kugum'?

21

Yi'iy nra waer yu Jerusalem

¹ Zedekiah ni Pilung nu Judah e l'oeg Pashur nib
mo'on ni fak Malkiah nge Zefaniah nib prist nib
mo'on ni fak Maaseyah ni ngarab rognew lungun
ngog: ² "Wenig ngom mu non ngak SOMOL ni
pa'mad, ni bochan Nebukadnezzar ni Pilung nu
Babylon nge salthaw rok ni ka ra m'aged e mael
ko binaw romad. Sana bayi fal'eg SOMOL reb
fapi maang'ang ni fan ngomad, nge yag ni pagmad
Nebukadnezzar."

³ Aram me yog SOMOL ngog, ni nggog ko fagal
pumo'on ni kan l'oegrow ngog ⁴ ma nganog ngak
Zedekiah ni SOMOL, ni Got nu Israel, e ke ga'ar,
"Zedekiah, I gag e nggu cham nggu li' fapi salthaw
rom ni yad be cham nib togopluw ko pilung nu
Babylon nge salthaw rok. Ma bay gu ulunguy
talin e cham ko salthaw rom nga lukngun e binaw.

⁵ Bay gucham u polo' i gelngig nge ga'ngin e damu-muw rog nib togopluw ngom. ⁶ Bay gu li' gubin e girdi' nma par u lan e re binaw ney; girdi' nge gamanman e ta'reb rogon ni yad ra yim' ko liliy ni ubchiya'. ⁷ Machane gur, nge tayugang' rom, nge girdi' ni fos u tan fare mael, nge uyngol ni yib, nge liliy — e bay gu pagmed ni gimed gubin nge kolmed Nebukadnezzar ni Pilung nge pi'in gimed ba to'ogor ni yad ba'adag ni ngar li'ed gimed ngam m'ad. Ma Nebukadnezzar e ra li'med ngam m'ad. Ni dabi pag ta'ab gimed ara kirban' fa runguy ya'an bigmed. I Gag SOMOL e gu be non."

⁸ Ma aram me yog SOMOL ngog ni nge lungug ko girdi', "Mmotoyilgad! I Gag SOMOL e ku gu pi' mat'awmed ni ngam mel'egged e bin bu uw e kanawo', bin ni yan ko yafos fa bin ni yan ko yam'. ⁹ Cha' nra par u lan e binaw e yira li' ko mael ara uyngol ara liliy. Machane cha' nra yan nga wuru' e binaw nge pag ir nga pa' yu Babylon ni yad e chiney e yad be cham ko fare binaw, e ra par ni dab ni li; mra thay ko yam' nge par nib fos. ¹⁰ Ku gu mu' i turguy u lanin'ug ndab kug digey e re binaw ney, ya nggu kirebnag. Bay ni pi' nga pa' e pilung nu Babylon, nge urfiy nga but'. I Gag SOMOL e gu be non."

I SOMOL ni ginaeng e pilung nu Judah

¹¹⁻¹² I SOMOL e yog ngog ni nggu pi' e re thin ni ba'aray ko naun ko pilung nu Judah, ni pi'in owchen David: "Mmotoyil ko mang e gu be yog, I Gag SOMOL. Mu guy ni mat'aw e ngan rin' ni urngin e rran. Mu ayweg e en ka ni bannag u pa' e en ke bannag. Ma fa'anra dab mu rin', ma kireb

ni ga be rin' e ra k'aring e damumuw rog nge yik' ni bod e nifyi ni dabyagi thang. ¹³ Jerusalem i gur e kam par ngalang ko pi loway, ni bod ba war nib tolang ngalang u lan bangi tafel'fel'. Machane bay gu cham nib togopluw ngom. Ga be yog ndariy be' nrayag ni cham ngom fa yag ni thumur rok e pi tamatnag rom nga barba'. ¹⁴ Me gag e bay gu gechig nagem ko n'en ni ka mu ngongliy. Bay gu urfiy e naun tafen e pilung rom, ma re nifyi nem e ra urfiy urngin ban'en u to'oben i yan. I Gag SOMOL e gu be non."

22

Thin ni pi' Jeremiah nge yan nga tafen e pilung nu Judah

¹⁻² I SOMOL e yog ngog ni nggu wan nga tafen e pilung nu Judah, ni be' ni owchen David, nu rom e nggog ko fare pilung riy, nge tolang ko salthaw rok, nge fapi girdi' nu Jerusalem ni ngar motoylgad komang e keyog SOMOL: ³ "I Gag SOMOL e kugog ngomed e n'en ni ngam rin'ed nib yal'uw ma bfel'. Ngan ayweg e cha' ni kan bannag rok e cha' nike bannag. Dab mu gafgow niged e milekag, nge pi'in kanim' rorad, ara pi'in ke yim' figirngirad, ma dab mu thanged e pogofan rok e girdi' ni dariy ban'en nike bucheg u lan e gin'ey nib thothup. ⁴ Fa'an gimed ra tay u gil' e n'en ni ku gu ta'chiylen, ma aram e pi'in owchen David e yad e bay ur pired ni yad e pilung. Yad nge pi ga' ko salthaw nge girdi' rorad e bay i mangyad e u ranod u langan e pi garog ney u tafen e pilung u daken e *chariot* nge os. ⁵ Machane fa'anra dab mu folgad

ko n'en kugog, ma aram e gu be micheg ngomed ni re tafen e pilung ney e bayi puth nga but' nge mogothgoth. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney.

⁶ “Rogon u lanin'ug, e fare tafen e pilung nu Judah e bfel'usun ni bod e nug nu Gilead nge pi Burey nu Lebanon; machane bay gu kirebnag e re gin'em nge par ni dakriy be' ni nge par riy. ⁷ Arme nggu pi' e pi pumo'on ngar gathayed. Bay ra feked gubin e tow rorad ngar th'abed e pi duga' ni ren e cedar ni fafalel', nga ron'ed nga mit e nifiy.

⁸ “Tomuren e bo'or e milekag ni bay i yan u rom mu ur fithedyad ko mangfan ni Gag SOMOL e ku gu rin' e biney e n'en ko re binaw ney nib ga' ma ba gilbugwan. ⁹ Ma aram e bay rogned nike yodrom ni bochan e ka mu n'iged fare m'ag u thildad, ni gag e Got romed, ke mang yug boch e got e gimed be meybil ngak ma gimed be pigpig ngak.”

Thin ni yog Jeremiah nib l'ag rogon ngak Joahaz

¹⁰ Gimed e girdi' nu Judah, dab mu yor niged i Josiah ni Pilung;

ma dab mu mowaw niged e yam' nike tay.

Machane mu yor niged Joahaz nib mo'on ni fak nib almarin;

bay nfeked ni dab ku ni fulweg,

ni dabki guy bi'id e re nam nni gargaleg riy.

¹¹ I SOMOL e yog murung'agen Joahaz nib mo'on ni fak Josiah, ni ir e ke yan nga luwan e chitamngin ke mang pilung nu Judah, “Ka ni chuweg u roy kanfek ni dakriy duwan me sul.

¹² Ra yim' u lan fare binaw nni fek ngay, ma dakriy bi'id ni ku ra guy e gin'ey bayay.”

Thin ni yog Jeremiah ni Murung'agen Jehoyakim

13 Gafgow e en ni toy e naun rok u fithik' e
sasaliyab

me ga'nag i yan u fithik' e sasalap;
de pi' ban'en ko girdi' ni i maruwel rok
ma ku de pi' pulwonrad.

14 Gafgow e cha' ni ga'ar,
"Bay gu toy ba naun ngog nib ga'
ni thal ni lang riy e gagang' e singgil riy."

Ma aram me fal'eg rogon e winda ko naun rok,
ni plang ni *cedar* e fanay ngay,
me achey ko row.

15 Gur ga ra mang reb e pilung ni bfel' boch
ni fa'anra mu toy e pi naun rom ko ren ni
cedar,
nib pag feni fel'?

Chitamam e i felfelan' u n'umngin nap'an e yafos
rok.

Gubin ngiyal' ni i par nib mat'aw ma ba
yal'uw,
ni gubin ban'en ni i rin' ma i lebug.

16 Ba yal'uw rogon ni i pithig e oloboch rok e pi'in
gafgow,
me par gubin ban'en u puluwon ni bfel' ro-
gon.

Aramrogon ma aram e kannang SOMOL.

17 Machane gur e kemus ni tin ni bfel' ngom e ga
ma guy;
um thang e fan ko girdi' ni dariy ban'en nike
bucheg

mu'um gafgownag e girdi' rom nib almirin.

I SOMOL e be non.

18 Ma aram me ga'ar SOMOL u murung'agen Jehoyakim nib mo'on ni fak Josiah ni Pilung nu Judah,

“Dariy be' nra mowawnag e yam' ni tay ara ga'ar,
‘Kari kireban'ug, fager rog, ke kireban'ug!’

Dariy be' nra yornag ara dolol'oy ni ga'ar,
‘Ga' rog ma pilung rog!’

19 Yira k'eyag ni bod ba dongki,
bay ni girengiy e dagur rok
ngan garpay nga wuru' e pi garog nu
Jerusalem.”

*Thin ni yog Jeremiah u murung'agen e n'en nge
buch u Jerusalem*

20 Gimed e girdi' nu Jerusalem, marod nga
Lebanon ngam tolulgad,
mmarod ko binaw nu Bashan ngam yorgad;
mu ponggad ko pi burey nu Moab,
ni bochan e gubin e pi'in gimed ngabang ma
kar waergad.

21 I SOMOL e non ngom fa ngiyal' ni bfel' rogom,
machane i gur e mu siyeg ni ngam motoyil.
Irrera' e n'en ni um rin' u n'umngin e yafos rom;
dariy e ngiyal' ni mu fol rok SOMOL.

22 Pi tayugang' rom e bayi changag nagrađ e
nifeng,
mi ni fek e pi'in gimed ngabang ngar manged
kalbus ko mael,
binaw rom e ke m'ayfan ma bay ni tamra'nag
ni bochan e gubin e kireb ni ka mu rin'.

23 Mu toffan nib pagan'um u fithik' fapi ren ni
cedar ni kan feku Lebanon;

machane bu uw gelngin e gafgow ni ga ra tay
 u nap'an nra gadem e amith,
 ni amith ni bod be' ni bpin ni nge gargel.

Pufthin rok Got ngak Jehoyakin

²⁴ I SOMOL e ga'ar ngak Jehoyakin ni Pilung nib mo'on ni fak Jehoyakim ni Pilung nu Judah, "Rogon ni Gag fare SOMOL ni gu ma par nib fos, ni mus ni fa'anra gur fare luwaw ni bay e hung riy u ba' ni mat'aw i pa'ag, ma gu ra buch'oyem u pa'ag ²⁵ nggu pi'em ngak e pi'in ga ba tamdag ngorad, ni giridi' ni yad ba'adag ni ngar thanged e fan rom. Gu ra pi'em ngak Nebukadnezzar ni Pilung nu Babylon nge nga pa' e pi salthaw rok. ²⁶ Nggu motogel ngom nge chitinam ngam kalbus gow u wuru' e nam. Bay mmarow nga ba nam ni dariy bigmed nni gergeleg riy, ni aram e gin ngam'ow riy ni gimew l'agruw. ²⁷ Bay mu fineyew ni ngkum guyew e re nam ney bayay, machane dakriy bi'id ni gimew rasul."

²⁸ Gu be ga'ar, "Gur i Jehoyakin ni Pilung e ke bod ba rume' nike pil kan'ag ni dakriy be' ni ba'adag? Gur arfan ni ka ni fek nge pifak ni kalbus nga ba nam ni dariy ban'en ni yad manang u murung'agen?"

²⁹ A nam, nam, nam!

Mmotoyil ko n'en nike yog SOMOL:

³⁰ "Re mo'on ney e ka ni gechnagn ni nge math owchen pifak,
 me par ni be' ni dabi pir'eg taban ba ragreg.
 Dariy reb i owchen
 nra gagiweg u Judah
 ni nge yin' luwan David.

I Gag SOMOL e gu be non.”

23

Tin kabay nga m'on ni ir e nge l'agan'uy ngay

¹ Ba gel e gechig nra tay SOMOL ngak e pi'in yad be gagiyege, ni yad e kar li'ed e girdi' rok ma kar weraged yad i yan. ² Irera' e n'en ni SOMOL, ni ir e Got nu Israel, e be yog ni murung'agen e pi'in yad be gagiyege ni yad e ngu'ur ayuweged e girdi' rok ni be ga'ar, “Kam weraged e girdi' rog ka ra weargad; da um ayuweged yad. Ere bay gu gechig nagmed ni bochan e pi kireb ni ka mu ngongliyed. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney. ³ Ma aram e bay gu kunuy e tin bayi magey ko girdi' rog ko pi nam i yan ni gag e kug weregrad ngay, nggu fulwegrad ko nam rorad. Ma bay yib pifakrad ni pire' ngar yo'or gad. ⁴ Bay gu turguy e pi'in nge gagiyege nge ayuwegrad. Ma aram e dab kur tamdag gad ara ur rus gad, me gag e dab kug gechig nagra bayay. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney.”

⁵ Be ga'ar SOMOL, “Bayi taw nga bingyal' mu gu duwgiliy be' nib mat'aw nreb i owchen David ni nge mang pilung. Re pilung nem e bayi gagiyege u fithik' e gonop mi i rin' e n'en nib yal'uw ma ba mat'aw u daken e re nam ney ni ga'ngin. ⁶ Nap'an nra pilung, ma aram e dabki buch ban'en rok piyu Judah, ma aram e girdi' nu Israel e bay ra pired u fithik' e gapas. Ma cha'nem e bay nog fithingan ni 'Ir SOMOL Nma Mat'aw Nagdad.”

⁷ Be ga'ar SOMOL, “Bayi taw nga bangiyal' ma dabki mow e girdi' nu Israel nga fithingag ni gag fare Got ni gu be par ni gub fos ni gag e gu fek piyu

Israel nga wuru' e nam nu Egypt. ⁸ Machane bay ra mow niked ban'en nga fithingag ni gag fare Got ni gu be par ni gub fos ni gag e gu fek e giridi' nu Israel nga wuru' e nam ni bay ko lel'och, nge nga wuru' e pi nam ni gu weregrad riy i yan. Ma aram e bay ra pired ko nam rorad."

Tin ni yog Jeremiah ni murung'agen e pi profet

⁹ Ke m'ingan'ug,

ma gu be da'da' nreb.

Ni bochan SOMOL,

nge bochan e thin rok nib thothup,

ma kugu bod be' nib chingnag,

nike pag oren e wayin nike unum.

¹⁰ Re nam ney e ke sug ko giridi' nde yul'yul' ngak SOMOL;

tin kireb e yad be rin' ma mat'awrad ni bay e

ka ra muruwliyed e tin nib kireb ngay.

But' ko nam e ke kireban' ya ke bucheg SOMOL wa'athan,

ma yungi n'en nma kay e gamanman e pan riy

e ke yim' e pan riy.

¹¹ Be ga'ar SOMOL,

"Pi profet nge pi prist e dakuriy fan Got u wun'rad;

kug pir'egrad ni mus ngalan e Tempel ni yad

be ngongliy e kireb riy.

¹² Yu pa' i kanawo' ni yad be lek e bayi tamasirgig me rumug riy;

bay gu gagiyeg nagrad nge tun ayrad ngar

paraw gad.

Bay gu fek e riya' i yib ngorad;

ngiyal' ni ngan gechig nagrad riy e be yib.

I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney.

- 13 Kug guy e kireb ni be ngongliy e pi profet nu Samaria:
 Yad be non u fithingan Baal
 ka ra waliyed e girdi' rog nga wuru' e kanawo'.
- 14 Machane pi profet nu Jerusalem e kug guyrad ni ka ba gel e kireb ko tin yad be ngongliy:
 yad be par e ppin ni gathiyad bmabgol ma yad be lifith l'ugunrad;
 yad be towaser ko girdi' ni nge ngongliy e kireb,
 ya nge dariy be' ni nge tal i ngongliy e kireb.
 Rogon ko leam rog e yad gubin ni yad bod yu Sodom,
 ta'reb farad kireb ngak yu Gomorrah.

15 "I Gag, fare SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok e ba'aray e tin gu be yog ni murung'agen e pi profet nu Jerusalem ni be lungug:
 Bay gu pi' e woldug nib mo'oy ngar ked,
 nge ran ni bay e yub riy ngar unumed,
 ya kar gagiyeg niged e girdi' u lan e nam ni ga'ngin ka ra pired ndakuriy fag u wun'rad."

16 I SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok e ga'ar ngak e girdi' nu Jerusalem, "Dab mu telmed ko tin nra yog e pi profet ngomed; ya yad be ban nagmed ni nge l'agan'med nga bogi ban'en nde riyul'. Yad be weliy ngomed bogi ban'en ni yad e sum ko leam rorad, ma gathi gag e gog ngorad. 17 Yad be yog ngak e girdi' ni pi'in ka ra dabuyed ni ngar motoylgad ngog, ni yad ra par ni bfel' rogonrad ni dabi buch ban'en rorad. Ma ku yad be yog

ngak urngin e pi'in gel lanin'rad ni riya' e dabi chuchugur nra aw ngorad.”

¹⁸ Mug ga'ar, “Dariy reb e pi profet ney ni ka'a nang laniyan' SOMOL. Dariy bagayad ni ka'a rung'ag ara ka'a nang fan e thin rok, ara ka'a motoyil ara tiyan' ko tin keyog. ¹⁹ Damumuw rok e ba nanyoer, ba nifeng nib gel ni bayi aw nga daken lolugen e girdi' ni kireb. ²⁰ Dabi m'ay nge yan i mada' ko ngiyal' nike mu'nag urngin e tin ke leamnag ni nge rin'. Tin bay e rran ni bay fini yib e bayi nang e girdi' rok fan e pin'ey me tamilangan'rad riy.”

²¹ I SOMOL e ke ga'ar, “Gathi gag e gol'og e pi profet nem, machane ka ranod ngak e tirog e girdi'. Dariy bugithin ni gog ngorad, machane yad be yi'iy ni be lungurad e gag e thin rog. ²² Fa'an mang e yad manang lanin'ug, me ere rayag rorad ni ngar weliyed e thin rog ngak e girdi' rog ngar paged pangirad ni kireb nge pi kireb ni yad be rin'.

²³ “I gag ba Got ni gubin yang ma gu bay riy, ma gathi ta'ab yang e gu bay riy. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney. ²⁴ Dariy bang nrayag ni nge mith be' ngay nge dab gguy. Mogned, da mu nanged ni gu bay u gubin yang u tharmiy ngu but'? ²⁵ Fapi profet ni yad ma lifith l'ugunrad e gu manang e thin ni yad be weliy ni be lungurad i gag e gog ngorad u malik'ay. ²⁶ Nge uw n'umngin nap'an ni ngi i par e pi profet nem ni yad be waliy e tirog e girdi' nga wuru' e kanawo' ko malulifith ni yad be tunguy? ²⁷ Yad be leamnag ni pi lik'ay ni yad be weliy e ra gagiyegnag e tirog e girdi' ngar paged talig, ni bod rogon pi chitamangirad nra paged

talig ngar toer gad ngak Baal. ²⁸ Ra lik'ay reb e profet ma thangri yog ni lik'ay e ke tay, ma re profet nike rung'ag e thin rog ni kug weliy ngak ni nge yog e thangri weliy u fithik' e yul'yul'. Ra ni puluweg kenggin e *wheat* nga wom'ngin ma mang e bfel' ni bay u kenggin e *wheat*? ²⁹ Thin rog e bod ba nifiy, nge ba ama nma bilbilig e war nge par ni nochiyang. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney. ³⁰ Gu ba togopluw ngak e pi profet ni bayi n'en me fek bagayad e thin rok bagayad nge weliy me yog ni gag e thin rog. ³¹ Ma ku gu ba togopluw ngak e pi profet ni yad be yog e thin ni sum rorad ma be lungurad i gag e thin rog. ³² Mu telmed ko tin be yog SOMOL, be ga'ar! Gu ba togopluw ngak e pi profet ni yad be weliy e lik'ay rorad ni go' ban. Yad ma weliy e pi lik'ay rorad nem ngar waliyed e girdi' rog nga wuru' e kanawo' ko sasalap l'ugun ni yad be weliy ni yad ba uf ngay. Gathi gag e gol'oegrad ara gog ngorad ni ngranod, ma dariy bochu'uw i ayuw ni yad be tay ngak e girdi'. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

Tin ke tomal ngak SOMOL

³³ Me ga'ar SOMOL ngog, "Jeremiah, nap'an nra fith reb e girdi' rog ara reb e profet ara reb e prist ngom ni ga'ar, 'Mang e tomal rok SOMOL?' ma ngam ga'ar ngak, 'Gur e thi rok SOMOL, ma bayi n'agem.' ³⁴ Ma fa'anra reb e girdi' rog ara reb e profet ara reb e prist ni yog e re thin ney ni 'tomal rok SOMOL,' ma bay gu gechignag nge gathon e tabnaw rok. ³⁵ Rogon nra fith bagyad ko fager rok ara girdi' ni yow tabnaw e nge ga'ar, 'Mang e fulweg riy nike pi' SOMOL? Mang e be

yog SOMOL?' ³⁶ Thangri dab roged e re thin nem ni 'tomal rok SOMOL,' ni bochan e fa'anra yog be', ma bay gu gagiyegnag e thin rog ngari tomal ngak. Girdi' e ka ra thilyegned fan e thin rok e Got rorad, nib Got nib fos, ni SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok. ³⁷ Jeremiah, mu fith e profet, 'Mang e fulweg nike pi' SOMOL ngom? Mang e be yog SOMOL?' ³⁸ Ma fa'anra yad ra thilyeg e tin kugog nga rogned fare thin ni 'tomal rok SOMOL,' ma aram ngamog ngorad ni aram ³⁹ e bay gu chibiyrad ngalang nggon'rad nga palog rog, nib mu'un fare binaw ngorad ni gu pi' ngorad nge pi chitamangirad. ⁴⁰ Bay gu fek nga dakenrad e tamra' ndabi math bi'id nge thiyar, nge m'ayfarad ndariy duwan min pagtilinrad.

24

L'agruw dug e fig

¹ I SOMOL e dag ngog l'agruw dug e fig ni bay u mit e Tempel. (Ren'ey e tomuren nike fek Nebukadnezzar nu Babylon Jehoyakin ni Pilung nu Judah, ni fak Jehoyakim nga Babylon, ni fek nib kalbus u Jerusalem nga Babylon, nib mu'un e tayugang' nu Judah ngay, nge pi'in ba salap i thir ya'an ban'en, nge pi'in ba salap ko maruwel.) ² Bin som'on e dug e bay e *fig* riy nib fafael', ni tin ke lol nsom'on; ma bin kaba' e dug e tin kireb e fig e bay riy, ni tin nde fel' ni ngan kay. ³ Ma aram me ga'ar SOMOL ngog, "Jeremiah, mang e kamguy?"

Mug fulweg, "*Fig*. Ni tin ni bfel' e rib fel', ma tin nib kireb e rib kireb, ni dabyag i kay."

⁴ Ma aram miki ga'ar SOMOL ngog, ⁵ “I Gag SOMOL, ni Got rok yu Israel, girdi' nu Judah ni ka ni fekrad nga Babylon e yad bod fa tines e fig ni bfel', ma bay gu aywegrad ni bfel' rogon. ⁶ Bay ug guyrad ma bay gu fulwegrad ko re but' ney. Bay gu ubungirad ngalang ma dab gu buthugrad nga but'; gu ra yungrad ma dab gu pugrad. ⁷ Bay gu pi' ngorad ba leam ni ngar chogow niked ni ngar nanged ni gag SOMOL. Ma bay ra manged girdi'eg, ma bay gu mang Got rorad, ni bochan e bay ra sulod ngog u polo' i gumircha'rad.

⁸ “Ma Zedekiah ni Pilung nu Judah, nge tayugang' u to'oben i yan, nge ku tin kabay e girdi' nu Jerusalem ni yad be par ko re but' ney ara tin kar chuvgad u roy karanod nga Egypt — I Gag SOMOL, e bay gu kirebnag pa'ag ngorad ni yad bod fatines e *fig* ndabi fel' ni ngan kay. ⁹ Bay gu girengiy ba riya' nga dakenrad ni urngin e nam nu fayleng e bay rrusgad ngay. Girdi' e bay i gosgos ngorad, ma yibe moning nagrad, ma fithinganrad e bayi mang ba yaba' u gubin yang ni ku gu weregrad riy. ¹⁰ Bay gu fek e mael i yib ngorad, uyingol, nge liliy nge taw ngilan' ndakriy bagyad u daken fare binaw ni gu pi' ngorad nge pi chitamangirad ni kakrom.”

25

To'ogor u lel'och

¹ U lan e bin aningeg e duw ni Jehoyakim nib mo'on ni fak Josiah e pilung u Judah, me thap e thin rok SOMOL ngog nib l'ag rogon ko girdi' nu Judah. (Irrera' e re duw ni som'on nike pilung

Nebukadnezzar u Babylon.) ² Gog ngak urngin e girdi' nu Judah ngu Jerusalem ni lungug, ³ “Ke non SOMOL ni kanpan e bin ragag nge dalip e duw nike pilung Josiah ni fak Amon u Judah nge mada' ko daba' ni aray e ke gaman rliw' nge dalip e duw, ma dawor gu pag ni da gog ngomed e tin ni i yog. Machane damur motoyilgad. ⁴ Damur motoyilgad ma ku damur tiyan'med, ni yug amrogon ni ku be par Got ni be l'oeg e profet ngomed e tapigpig rok. ⁵ Yad be yog ngomed ni ngam paged kanowo'med ni kireb nge pin'en ni kireb ni gimed be rin', ya nge yag ni ku'um pired ko binaw ni pi' SOMOL ngomed nge pi chitamangimed ni ngam tafned ni dariy n'umngin nap'an. ⁶ Rogned ngomed ndab kumted fan yug boch e got nge dab kum k'arnged e damumuw ngak SOMOL ya gimed be tay fan bogi liyos ni gimed e mu ngongliyed. Ma fa'ara um tedfan SOMOL, ma aram e dabi gechig nagmed. ⁷ Machane SOMOL e ir e be yog ni fa'anra gimed ra siyeg ni ngam motoyilgad ngak, mi gimed cheal ngu'um kar'nged e damumuw ngak ko pi liyos romed ma gimed e ka mu girngiyed e gechig nga dakenmed.

⁸ “Ere, bochan e damur telmed ngak, ma aram e be ga'ar SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ⁹ “Chiney e bay gu l'oeg urngin e girdi' ko lel'och nge tapigpig rog i Nebukadnezzar ni Pilung nu Babylon. Bay gu pagrad ngarbad ko cham nga Judah ngak gubin e girdi' riy nge ngak gubin e binaw u to'oben i yan. Bay gu thirif e re nam ney u but' nge pi binaw ni bay u to'oben i yan nggu pag ndariy tulwen ni manemus, ni ka ri kireb ni nge gin owchey ngay. I Gag SOMOL e gu be non. ¹⁰ Bay gu thang

gulngan e uf uf nge felfelan' nge lingan e garus ko madnom ko mabgol. Ma bayi m'ay e gapgep ko magal rorad, ma ku bay i m'ay e *grain*. ¹¹ Re binaw ney ni polo' e bay ni pag ni dakriy tulwen u but' ma bay i gin owchey ngay, pi binaw ni yad bay u to'oben i yan e bay ur pigpiggad ko pilung nu Babylon u lan medlip i ragag e duw. ¹² Tomuren e bay gu gechignag yu Babylon nge pilung riy ni bochan e denen rorad. Bay gu buthug e re nam nem nggu pag ni dakriy e wulgo' riy bi'id. ¹³ Bay gu gechignag piyu Babylon u urngin fapi riya' ni u gog u l'ugun Jeremiah ni nggu fek nga daken e pi nam — gubin e riya' ni kan yoloy ngalan e re ke babyor ney. ¹⁴ Bay gu fulweg ngak yu Babylon puluwon e tin ka ra ngongliyed, bo'or e nam nge pilung nib gel lungun ni bay ra fekedrad ngu'ur manged sib.' ”

Pufthin rok Got nga daken e pi nam

¹⁵ I SOMOL ni Got rok yu Israel e ga'ar ngog, “Ir-era' fare kap nib sug e wayin riy ni damumuw rog. Mu fek i yan ngak urngin e nam ni ku gu l'oegem ngorad, mag guy rogon ngar unumed e n'en ni bay riy. ¹⁶ Ma nap'an ni yad ra unun e n'en ni bay riy, ma bay ur thigthiggad me man lanin'rad ni bochan e mael ni bay gu pi' nib togopluw ngorad.”

¹⁷ Ma aram mug fek fare kap u pa' SOMOL, nggu pi' ko pi nam nike l'oegeg SOMOL ni nggu pi' ngorad ngar unumed. ¹⁸ Jerusalem nge urngin e yochi binaw nu Judah, nib mu'un e pi pilung nge pi tayugang' ngay, e ni pagrad ngar unumed e n'en bay riy, ke gafgow ya'arad, ni kari kireb nra gin owchey ngay, ni aram e bayi yog e girdi' fithingrad

ni kemang ba yaba' — ni k'aram rogon ke mada' ko chiney.

¹⁹⁻²⁶ Irera' babyoren urngin e pi'in ni unum e n'en ni bay ko fare kap:

pilung nu Egypt, nge pi tolang ko salthaw nge pi tayugang';

urngin e girdi' nu Egypt nge girdi' nu bang nma par u Egypt;

urngin e pilung ko but' nu Uz;

urngin e pilung ko pi binaw nu Filistia u Ashkelon, Gaza, Ekron, nge tin kabay e girdi' u Ashdod;

urngin e girdi' nu Edom, Moab, ngu Ammon;

urngin e pilung nu Tyre ngu Sidon;

urngin e pilung ko pi binaw nu Mediterranean; nge binaw nu Dedan, Tema, nge Buz;

urngin e girdi' ni karthabed piyan lolugenrad ke ngochnogoch;

urngin e pilung nu Arabia;

urngin e pilung ko yu ulung i girdi' nma par u daken e ted ni *desert*;

urngin e pilung nu Zimri, Elam, ngu Media;

urngin e pilung ko lel'och, ni tin nib palog nge tin nib chugur, ni reb nge reb.

Urngin e nam u daken e fayleng e nge unum e n'en ni bay riy. Ma tin tomuren e bayi unum fare pilung nu Babylon.

²⁷ Aram me ga'ar SOMOL ngog, "Mmog ko girdi', ni Gag SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni Got nu Israel, e gu be yog ni ngar unumed nge taw ko ngiyal' ni ka ra chinggad yad be sul'ugun, miyad aw nga but' ndabkiyag nra suwongad, ni bochan e mael ni nggu pag nge yib nib togoplw ngorad.

²⁸ Ma fa'an yad ra siyeg ni ngar feked fare kap u pa'am, ngar unumed e n'en ni bay riy, ma aram e ngamog ngorad ni SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok e keyog nri yad ra unum e n'en ni bay riy. ²⁹ Bay gu tababnag e maruwel rog u lan e biroge binaw ni nge gafgow. Yad be learnag ma yad ra thay ko gechig? Danga', yira gechig nagra, ya aram e nggu pi' e mael ngak gubin e girdi' nu fayleng. I Gag SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok e gu be non.

³⁰ "Jeremiah, gur e thingar mu weliy gubin ban'en ni kugog. Ni ngar mog ko pi girdi' ney ni nge lungum,

'I SOMOL e bayi non nib ga' laman u tharmiy
ni bod e dirra' ko yungin th'abi tolang u
tharmiy.

Bayi non nib almarin nib togopluw ko girdi' rok;
me tolul nib ga' laman ni bod be' ni be pirdi'iy
e *grape*.

Urngin e girdi' nu fayleng ni yad ra rung'ag laman,
³¹ ma fare lam e ra kumong lingan u daken e
fayleng nge taw nga tungun.

Ma SOMOL e bay e n'en ni nge pufthinnag ko pi
nam.

Ra fek gubin e girdi' ko pufthin
ma thang mit e pi'in kireb.

I SOMOL e be non.' "

³² I SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok e be yog ni riya' ni nge yib nge aw nga reb e nam nge reb, nge bang i yiko' nib gel e kekunuy ir u gubin yang u taban e fayleng. ³³ Ra yan i rofen nem ma downgin e pi'in nike li'rad SOMOL e ba wear u daken e fayleng ni tabab u baley nge mus nga baley. Dariy

be' nra tayam' nagrađ, ma dab ni k'eyagrađ. Bay ra pired u daken e but' ni bod bo'lung i t'ay e gamanman.

³⁴ Mu yor gad, gimed e pi'in gimed ma gagiyeđ, nge gimed e pi'in gimed ma gafaliy e girdi' rog, mu yor gad ngalang! Mu yorgad mi gimed be leap u fithik' e fiyath. Ya ngiyal' ni ngan li'med e ke anog, bay ni li'med ni bod e saf ni pumo'on. ³⁵ Dariy kanawo'en mi gimed thay. ³⁶⁻³⁷ Mu gel'gel'gad mi gimed yor ngalang ko gafgow ni bochan e damumuđ rok SOMOL nike gathay e nam romed ke pag fare nam ni immoy nib gapas ni dakriy e wulgo' riy. ³⁸ I SOMOL e ke pag e girdi' rok ni bod ba layon ni chuw ko low rok. Angin e mael nge gelngin e damumuđ rok SOMOL nib gel e ke pingeg fare nam ke par ni gowa bang i daken e ted ndear tugul ban'en riy.

26

Jeremiah nni fek nga tafen e puf oloboch

¹ Nap'an ni ka fin yigi mang Jehoyakim e pilung u Judah, nib mo'on ni fak Josiah, ² me ga'ar SOMOL ngak Jeremiah, "Mman mu sak'iy ngalan e Tempel ngam weliy urngin e tin kugog ngom ngak e girdi' nike yib ko pi binaw nu Judah ngaram ni ngar meybilgad. Dab mu pag ta'a ban'en riy ndab mu weliy. ³ Ya sana yad ra motoyil ngom miyad pag e pi kireb ni yad be ngongliy. Fa'an yad ra rin', ma aram e gu ra thiliyeg lanin'ug ko gechig ni kug leamnag ni ngug girengiy nga dakenrad ni bochan e kireb ni yad be rin'."

⁴ Me yog SOMOL ngog ni nge lungug ko pi girdi' nem, "I Gag SOMOL e kugog ni thingar mu folgad rog ngam rin'ed e tin kug machibnag ngomed. ⁵ Thingar mu folgad ko thin rok e pi tapigpig rog, ni pi profet ni gu be pi'rad yad be yib ngomed. Ya ri dawor mu folgad ko tin ka rogned. ⁶ Fa'anra dab mu rin'ed e pin'ey, ma aram e nggu rin' ko re Tempel ney e n'en ni gu rin' nga Shiloh. Urngin e nam nu roy u fayleng e fa'an yad ra bucheg wa'athan be' ma yad ra yog ni nge buch wa'athan ni bod e re binaw ney."

⁷ Pi prist, nge pi profet, nge urngin e girdi' e rrun'aged e pi thin ney ni gu be yog u lan e Tempel. ⁸ Ma nap'an ni yug gu mu' i weliy urngin ban'en nike yog SOMOL ngog, ma aram me yib e pi prist, nge pi profet, nge girdi' ra koledgag ni yad be tolul ni be lungurad, "Thingar ni li'em ngamum' ni bochan e pi thin ney ni kamog! ⁹ Mangfan ni kamog u fithingan SOMOL ni re Tempel ney e bayi bod yu Shiloh, ma bay ni kirebnag e re binaw ney, ma dakuriy be' nra par u langgin?" Ma aram me liyegneg e girdi'.

¹⁰ Fa'ani rung'ag e pi'in yad ma yog e thin u Judah e n'en ni kan rin', miyad yan u tafen e en ni pilung ngranod ra pired nga tagil'rad u langan e garog ko Tempel ni Garog ni Be'ech fithingan. ¹¹ Me ga'ar e pi prist nge pi profet ngak e pi'in yad be yog e thin nge ngak e girdi', "Re mo'on ney e bay tapgin ni ngan duwgiliy ni ngan li' ngem' ni bochan e ke welthin nib togopluw ko binaw rodad. Ka mu rung'aged nga telmed e tin ke weliy."

¹² Me lungug ngak e pi'in yad be yog e thin nge ngak e girdi', "I SOMOL e ke l'ugeg ku gub ni nggu weliy ngomed urngin ban'en ni ka mu rung'aged ni ku gu weliy nib togopluw ko re Tempel ney nge re binaw ney. ¹³ Thingar mu thiliyeged pangimed nge ngongol romed ngam folgad ko thin rok SOMOL ni ir e Got romed. Ma fa'an gimed ra rin', ma ra thiliyeg laniyan' ko riya' nike yog ni bayi girengiy nga dakenmed. ¹⁴ Me gag e gu bay u pa'med! Mu rin'ed ngog e tin gimed be finey ni bfel' ma bmat'aw. ¹⁵ Machane ba'aray ban'en ni ngar mu nanged: fa'an gimed ra li'eg nggum', me ere gimed nge girdi' ko re binaw ney e ra yan i aw nib kireb e romed ni bochan e ka mu thanged e fan rok be' ndawori bucheg ban'en, ya SOMOL e ke l'ugeg ni nggu weliy urngin e pin'ey ngomed."

¹⁶ Pi'in yad be yog e thin nge girdi' e lungurad ngak e pi prist nge pi profet, "Re mo'on ney e dab ni duwgiliy ni ngan li' ngem', ni bochan e ke welthin ngodad u fithingan SOMOL ni ir e Got rodad."

¹⁷ Tomuren e biney me sak'iy boch e pi'ilal ngalang nge lungurad ngak e girdi' nike mu'ulung, ¹⁸ "Nap'an ni Hezekiah e pilung nu Judah, me yog Mikah ni profet ni be' u Moresheth ngak urngin e girdi' ni SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok e ke ga'ar,

'Yu Zion e bay ni gi' e but' riy ni bod bangi milay';
 ma yu Jerusalem e bayi bod ba ulung i
 malang,
 ma fare burey ni bay e Tempel riy e bayi par
 nike mang bangi gerger.'

¹⁹ Hezekiah ni ir e pilung nu Judah nge girdi' rok

e dar thanged e fan rok Mikah. Ya Hezekiah e yib madgun SOMOL ngak me guy rogon ni nge fel' u wan' SOMOL. Ma aram me thiliyeg SOMOL laniyan' ko fare riya' ni weliy ni bay girengiy nga dakenrad. Are gadad e chiney e ngad girngiyed e riya' nib gel nga dakendad.”

(²⁰ Ma ku bay reb e mo'on ni Uriah fithingan, ni be' nu Kiriath Jearim, ni Shemayah e chitamngin, ni welthin u fithingan SOMOL. I welthin nib togopluw ko re binaw ney nge re nam ney ni bod rogon nike rin' Jeremiah. ²¹ Jehoyakim ni Pilung nge pi salthaw rok nge pi tolang ni bay u tan pa' e rrung'aged e tin ni yog Uriah, me guy e en ni pilung rogon ni ngan thang e pogofan rok. Machane me rung'ag Uriah; me mil nike rus, nge yan nga Egypt. ²² Me l'oeg Jehoyakim ni Pilung Elnathan ni be' nib mo'on ni fak Akbor nge ku boch e pumo'on ngranod nga Egypt ni ngar koled Uriah. ²³ Miyad fek Uriah u Egypt ngar fulweged ngak Jehoyakim, me yog Jehoyakim ni ngan thang e fan rok mi ni yan nn'ag ko gin ni baaram ni yima k'eyag e girdi' riy.)

²⁴ Da ni pi'eg nga pa' e girdi' ngan thang e fan rog ni bochan e yib Ahikam ngi i ayuwegneg, nib mo'on ni Shafan e chitamngin.

27

Jeremiah ni fanay e mat' ko garbaw

¹ Yug nap'an e pilung Zedekiah ni fak Josiah u Judah, me non SOMOL ngog ² ni nggu ngongliy ba mat' ni ren ma yuyil' i keru' e gamanman e ir e nggu m'ag ngay nggu tay nga pog. ³ Ma aram

me yog SOMOL ngog ni nggu pi' e thin nge yan ko pilung nu Edom, Moab, Ammon, Tyre, ngu Sidon, ni nggog ko pi'in ni mayan ni owchen reb e nam nga reb ni karbad nga Jerusalem ni ngar guyed Zedekiah ni Pilung. ⁴ I SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni Got rok yu Israel, e yog ngog ni nggog ngorad ni nga rogned ko pilung rorad ni be ga'ar SOMOL: ⁵ "Gelngig nib gel e gu sunmiy e fayleng ngay, girdi' nge gubin e gamanman ni bay u fayleng; bay gu tay nga tan pa' e en ni kug mel'eg. ⁶ I gag e kug tay urngin e nam nga tan gil'ilungun e tapigpig rog, i Nebukadnezzar ni Pilung nu Babylon, ni mus ko gamanman ni malboch ni kug gagiyeagnag ni ngu'ur pigpiggad ngak. ⁷ Urngin e nam ni bay ra pigpiggad ngak, ma bay ku ra pigpiggad ngak be' nib mo'on ni fak nge be' nib pagel ni fak e re mo'on ni fak nem nge taw ko ngiyal' nike waer fare nam rok. Ma aram e nam rok e bay i pigpig ko pi nam nib gel gelngin nge pi pilung nib ga' lungun.

⁸ "Machane fa'ara bay reb e nam ara reb e lungun dabi fol ko motochiyel rok, ma aram e bay gu gechignag e ra nam nem ko mael, nge uyingol nge liliy nge taw ko ngilan' ni nggu pag Nebukadnezzar nge thirif u but'. ⁹ Dab mu motoyilgad ngak e profet ara be' ni be yog ni manang ko mang e bay nga m'on, ni demturug ko lik'ay ara ngan pining e thagith ko yam' fa pig. Yad urngin ni bay rogned ngomed ni dab mu folgad ko n'en ni be yog e pilung nu Babylon. ¹⁰ Yad be ban nagmed ni bay ra suruyed gimed ngan chuwegmed ko nam romed. Bay gu tulufmed nga wuru' e nam romed

ngan thang owchemed. ¹¹ Machane fa'anra reb e nam ni pag ir nga tan pa' fare pilung nu Babylon ngi i pigpig ngak, ma aram e bay gu pag ngi i par ko nam rok, ngi i milay' riy ma be par riy. I Gag SOMOL e gu be non."

¹² Ku aram ragon ni gog ngak Zedekiah ni Pilung nu Judah ni lungug, "Mu pagem nga pa' fare pilung nu Babylon. Ngu'um pigpig ngak nge girdi' rok, ma ga par ni dabi buch ban'en rom. ¹³ Mangfan ni gur nge girdi' rom e ra yim' ko mael ara uyngol, ar liliy? Aram e ren'en nike yog SOMOL nra buch rok e re nam ni de pag ir nga tan pa' fare pilung nu Babylon. ¹⁴ Dab mmotoyilgad ko pi profet ni yad ra yog ngomed ni dab mu paged gimed nga tan pa'. Ya yad be ban nagmed. ¹⁵ I SOMOL ma keyog ni gathi ir e ke l'oegrad ni ngarbad ma yad be ban nigned gimed u fithingan. Ere bayi tulufmed ngam chuwgad, ma bay ni thang e fan romed, ni gimed nge pi profet ni yad be ban nigned gimed."

¹⁶ Ma aram mu gog ngak e prist nge girdi' ni SOMOL e ke ga'ar, "Dab mu telmed ko pi profet ni yad ra yog ni pi machaf nu Tempel e dabki n'uw nap'an mi ni fulweg u Babylon. Ya yad be ban' nigned gimed. ¹⁷ Dab ni motoyil ngorad! Mu paged gimed nga tan pa' e pilung nu Babylon ma aram e dabi buch ban'en romed! Mangfan ni re binaw ney e ke par ni dakriy e wulgo' riy? ¹⁸ Fa'anra rriyul ni yad e profet ni thin rog e kar feked i yib, ma yad ra wenig ngog, ni Gag, fare SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni dab gu pag e machaf ni aw u Tempel ngu tafen e pilung ni ngan fek nga

Babylon.”

(¹⁹⁻²⁰ Nap'an ni fek Nebukadnezzar ni Pilung e pilung nu Judah nga Babylon, ni aram i Jehoyakin nib mo'on ni fak Jehoyakim, nge boch e pumo'on ni yad ma gagiyeg u Judah ngu Jerusalem, me digey yuler i likeng nge ba teng ni wasay ni *bronze*, nga bogi *cart*, nge ku boch e machaf ni fen e Tempel.)

²¹ “Mmotoyilgad ko mang e gu be yog, I Gag SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni Got rok yu Israel u murung'agen e machaf ni kan digey u lan e Tempel ngu tafen e pilung u Jerusalem: ²² Bay ni fek e pin'em i yan nga Babylon nge par u rom nge mada' ko ngiyal' ni bay fin gu changar ngay. Ma aram e bay gu fulweg nggub gu tay ko re gin'ey. I Gag SOMOL e gu be non.”

28

Jeremiah nge Hananiah ni Profet

¹ Ku re duw nem, u lan e bin lal e pul ko duw ni gaman e aningeg ngay nike pilung Zedekiah, me Hananiah nib mo'on ni fak Azzur ni profet ko binaw nu Gibeon, e non ngog u lan e Tempel. U p'eowchen e prist nge girdi' e yog ngog riy ² ni SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni Got nu Israel, e ke ga'ar: “Kug kirebnag gelngin e pilung nu Babylon. ³ U lan l'agruw e duw e bay gu fulweg ngaray urngin e machaf ko Tempel ni fek Nebukadnezzar ni Pilung nga Babylon. ⁴ Bay ku gu fulweg e pilung nu Judah, i Jehoyakin nib mo'on ni fak Jehoyakim, nib mu'un urngin e girdi' nu Judah ngay nfekrad nga Babylon. Rriyul, ni gag e bay gu kirebnag

gelngin e pilung nu Babylon. I Gag SOMOL e gu be non.”

⁵ Ma aram mug ga’ar ngak Hananiah u p’eowchen e prist nge urngin e girdi’ nib sak’iy u lan e Tempel, ⁶ “Rib manigil, gu be athpeg ni gomang e rin’ SOMOL ni aray rogon! Ri gu be athpeg ni gomang e yigi riyul’nag e n’en ni kam yi’iynag nge fulweg u Babylon gubin e machaf ko Tempel nge gubin e girdi’ ni ka ni fekrad ngaram ni kalbus. ⁷ Machane ngam l’egilim ko mang e nggog ngom nge girdi’. ⁸ Pi profet ni i non kakrom, u m’on ko ngel’an e yafos rog nge gur, ni u ra yi’iy naged e mael, nge uyngol, nge liliy nra yib ngak bo’or e nam nge pi gil’ilungun e pilung nib gel gelngin. ⁹ Machane re profet nma yi’iynag e gapas e yira poy nib profet ni SOMOL e l’oeg ko ngiyal’ nra m’ug nib riyul’ e tin ka ni yi’iynag.”

¹⁰ Ma aram me fek Hananiah fare mat u pog, nge tet’ar nge yochyang, ¹¹ me yog u mit urngin e girdi’ ni ga’ar, “I SOMOL e keyog ni aray rogon ni nge tet’ar fare mat nike tay Nebukadnezzar ni Pilung nga pon urngin e nam; ni nge rin’ e ran’ey u lan l’agruw e duw.” Ma aram mu gu wan.

¹² Bochu’uw nga tomuren e ran’ey me ga’ar SOMOL ngog ¹³ mman ngam ga’ar ngak Hananiah: “I SOMOL e be yog ni gur e gomang e rayag ni ngam t’ar e mat’ ni ren, machane ir bayi yonlon nga reb e mat’ ni wasay. ¹⁴ I SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni Got nu Israel e be yog ni bayi tay e mat’ ni wasay nga daken e pi nam ney ni bay ur pigpig gad ngak Nebukadnezzar ni Pilung nu Babylon. Ma SOMOL e keyog ni mus ko gamanman ni malboch mra gagiyegnag ngi i pigpig ngak Nebukadnezzar.”

¹⁵ Ma aram mu gog ngak Hananiah e ran'ey, miki lungug, "Hananiah, motoyil! I SOMOL e de l'oegem, ma ka mu bannag e pi girdi' ney ke mich u wan'rad e n'en nib ban. ¹⁶ Are SOMOL e keyog ni bayi tharbegem. U m'on ni nge chuw e biney e duw ma gur e bay mum' ni bochan e kamog ko girdi' ni ngar togopluwgad ngak SOMOL."

¹⁷ Ma aram me yim' Hananiah u lan e bin medlip e pul ko re duw nem.

29

Babyor rok Jeremiah ngak e pi Jew u Babylon

¹ Gu yoloy e babyor ni nge yan ngak e pi prist, nge pi profet, nge pi'in yad ma gagiyegnag e girdi', nge urngin e pi'in ni fekrad Nebukadnezzar ni yad ba kalbus u Jerusalem nga Babylon. ² Gu yoloy e re gi babyor ney u tomuren ni kan fek i Jehoyakin ni Pilung nga kalbus, nge chitiningin, nge pi tolang u tafen e pilung, nge pi'in yad ma gagiyeg u Judah ngu Jerusalem, nge pi'in yad ba salap i ker ya'an bogi ban'en, nge pi'in yad ba salap ko maruwel. ³ Mu gu pi' fare gi babyor ngak Elasa nib mo'on ni fak Shafan nge Gemariah nib mo'on ni fak Hilkiah, ni pi' row Zedekiah ni Pilung nu Judah ni ngranow ngak Nebukadnezzar ni Pilung nu Babylon. Gi babyor ney e ga'ar:

⁴ "I SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni Got rok yu Israel, e be ga'ar ngak urngin e pi'in ni pag nga pa' Nebukadnezzar nge fekrad ni yad ba kalbus u Jerusalem nga Babylon: ⁵ 'Mu dumow naungad nge fel' rogon e par romed. Mu yunged e woldug romed ngam ked e tin ke tugul riy.

⁶ Mmabgolgad ngam fakayed e bitir. Mi gimed pag pifakmed ngar mabgolgad ngkur fakayed e bitir. Ya dabisiy ni ngam yo'orgad ma gathi ngam buchu'uwgad. ⁷ Mmaruwelgad ni fan ko pi binaw ni ku gu pi'med ngay ni kalbus. Mmey-bilgad ngog ni fan ngorad, ni bochan e fa'anra fel' rograd ma ku ra fel' rogmed. ⁸ I Gag SOMOL, ni fare Got rok yu Israel, e gu be gineangmed ni dab mu paged gimed nge ban nagmed e pi profet ni yad ma par u fithik'med ara pi'in yad ma yi'iynag e tin bayib. Dab mu telmed ko lik'ay rorad. ⁹ Yad be sasalapiy l'ugunrad ngomed u fithingag. Ma gathi gag e gol'oegrad. I Gag, fare SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok e gu be non.'

¹⁰ "I ga'ar SOMOL, 'Nap'an nra thumur medlip i ragag e duw u Babylon, ma bay gu dag e runguy rog ngomed nggu tay u gil' e n'en ni gu micheg ni nggu fulwegmed nga tafenmed. ¹¹ Yi go' gag e gumnang e tin ku gu tanomnag ni fan ngomed, tanom ni nggu man'og nagmed ma gathi nggu gafgow nagmed, pi tanom nem e nge yag ngomed e tin u mu nameged. ¹² Ma aram e bay um pininged gag. Ma bay um bad ngu'um meybilgad ngog ma bay gu fulweg taban e meybil romed. ¹³ Gimed ra gayeg ma gimed ra pir'egeg ni bochan e gimed be gayeg u plo' i gumicha'med. ¹⁴ Aram rogon ni kugog, gimed ra pir'egeg ma gu ra fulwegmed ko nam romed. Bay gu kunkunuymed u urngin e nam nge urngin yang ni ug weregmed riy, ma bay gu fulwegmed ko fare but' ni ba'aram ni gu fekmed riy nggu pi'med nga Babylon. I Gag SOMOL e gu

be non.’

¹⁵ “Gimed be yog ni SOMOL e pi’ e profet ngomed u lan yu Babylon. ¹⁶ Motoyilgad ko mang e be yog SOMOL u murung’agen fare pilung nma gagiyegnag fare lung rok David nge murung’agen e girdi’ ko re binaw ney, ni aram e pi girdi’ romed nda ni unegrad ngomed ngan fekmed ni kalbus. ¹⁷ I SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok e be ga’ar, ‘Ngggu fek e mael i yib, nge uyingol, nge liliy nga dakenrad, ma bay gu bod nagrađ e *fig* nike malad ndaki fel’ ni ngan kay. ¹⁸ Bay gu pi’ e mael, nge uyingol, nge liliy nge yib ngorad, ma gubin e nam nu fayleng ni bay ra tamdaggad ko tin kar guyed. Urngin yang ni nggu weregrad ngay, e bayi gin me rus e girdi’ riy ko tin ke buch rorad. Girdi’ e bay i moning nagrađ ma fithingrad e bayi mang ba yaba’. ¹⁹ Ra buch e biney rorad ni bochan e dar folgad ko fare thin ni gu pi’ ngorad u daken e pi tapigpig rog ni profet. Ur siyegned ni ngar motoyilgad. ²⁰ Gimed gubin e pi’in gu pi’med nga Babylon ni kalbus, e ngam motoyilgad ko mang e nggog, I Gag SOMOL.’

²¹ “SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni fare Got rok yu Israel, e ke weliy murung’agen Ahab nib mo’on ni fak Kolayah nge Zedekiah nib mo’on ni fak Maaseyah, ni yow be lifith l’ugun row ngomed u fithingan SOMOL. Be yog ni bay i pi’ row nga tan gelngin Nebukadnezzar ni Pilung nu Babylon, ni ir e bayi thang e fan rorow u puluwon owchmed. ²² Nap’an fapi girdi’ nni fekrad ni yad ba kalbus u Jerusalem nga Babylon, e fa’an bayi ba’adag bagyad ni nge buch

wa'athan be', ma yad ma ga'ar, 'Mang e yigi gagiyeq nigem SOMOL ni bod rogon Zedekiah nge Ahab, ni urfiy row e pilung nu Babylon ko nifiy ni ka yow bfos.' ²³ Irera' e n'en nra buch rorow ni bochan e bbuch e rorow ko denen ni ubchiya', ur pired e pi'in gathi mabgol rorow, nge sasalap l'ugun ni ur tew nga fithingan SOMOL. Biney e rib togopluw ko tin lanyan' SOMOL; ma manang ko mang e ur rin'ew ya ir e guy row. I SOMOL e be non."

Bangi Babyor ku Shemayah

²⁴⁻²⁵ I SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni fare Got nu Israel, e pi' e thin ngog ni fan ngak Shemayah nu Nehelam, ni ir e pi' bang e babyor u tan fithingan ngak gubin e gidi' nu Jerusalem nge ngak Zefaniah ni prist nib mo'on ni fak Maaseyah nge ngak gubin e prist. U lan e re gi babyor nem ni yoloy Shemayah ngak Zefaniah e be ga'ar riy:

²⁶ "I SOMOL e mang nagem prist ngam mun' lon Jehoyada, ma chiney e gur e ka mu ga' u Tempel. Ma maruwel rom ni ngam guy ko mini' e be ngongol i aliliy be dake profet nag ir e ngan chennag min the' bang i wasey nga bilel'gun.

²⁷ Mangfan ndam rin' e biney ngak Jeremiah nu Anathoth, niki i non ko girdi' ni bod ba profet?

²⁸ Thingar ni taleg ya keyog ko girdi' u lan yu Babylon ni yad ra kalbus u rom nib n'uw nap'an ma bfel' ni ngar dumow naun gad, nge fel' rogon e par rorad, miyad yung e woldug, ngar ked e tin kar yunged."

²⁹ Me be'eg Zefaniah fare gi babyor ngog, ³⁰ ma aram me yog SOMOL ngog ³¹⁻³² ni nggu pi' e re

thin ney ni murung'agen Shemayah ngak gubin e pi'in kalbus u lan yu Babylon: "I Gag SOMOL e bay gu gechignag Shemayah nge gubin e pi'in owchen. Gathi gag e gol'oeg, machane i non ngomed ni badake ir reb e profet, nge mich u wun'med e sasalap l'ungun rok. Dabi par reb e pi'in owchen u fithik'med. Dabi par nib fos nge guy e pin'en nib manigil ni bay gu rin' ko girdi' rog, ni bochan e keyog ngorad ni ngar togoplugad ngog. I Gag SOMOL e gu be non."

30

Tin ni michmicheg SOMOL ko girdi' rok

¹ Fare SOMOL, ni Got nu Israel, ² e ga'ar ngog, "Mu yoloy ngalan e babyor urngin e tin kugog ngom, ³ ya bay ba ngiyal' ni bayi taw ngay ni nggu fulweg e girdi' rog ni piyu Israel ngu Judah. Bay gu fulwegrad ko fare but' ni gu pi' ngak e pi chitamangirad kakrom, ma bay i milfan ngorad bayay. I Gag SOMOL e gu be non."

⁴ I SOMOL e be yog ko girdi' nu Israel ngu Judah ni be ga'ar,

⁵ "Ku gu rung'ag lungun e marus,
ni lungun e marus ma gathi gapas.

⁶ Ere mu tal e chiney ngam leam!

Rayag ni gargeleg be' nib mo'on bbitir?

Ere ke di'in ni gu be guy ni gubin e pumo'on ni kar
koled e yal rorad

ni bod e ppin ni nge gargel?

Ke di'in nike m'ay racha'en owchen gubin e
girdi?

⁷ Yaran e gafgow e nge anog;

ni dariy reb e rran nrayag i ta'reb nag ngay —
ni aram e ngiyal' ni nge ngochngochan' e
girdi' rog,
machane yad ra fos.”

⁸I SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok e be ga'ar, “Ra
taw ko rofen nem, ma bay gu t'ar fare mat' ni bay
u belel'gunrad mu gu chuweg e chen rorad, ma
aram bay dab ku ra pired ni yad e sib ko girdi' nu
bang. ⁹Ma bayi mang gag SOMOL, ni Got rorad e
bay ur pigpig gad ngog, nge be' ni owchen David
ni ir e bay gu pilungnag.

¹⁰“Girdi' rog dab murus gad;
gimed e girdi' nu Israel, dabi aw e marus nga
yal romed.

Ya bay gu laegmed ko fare binaw nib palog,
fare binaw ni gimmed ba kalbus riy.

Bay mu sulod nga tabnaw ngam pired u fithik' e
gapas;

bay um pired ni dariy ban'en ni ku ra buch
romed, ma dariy be' ni ku ra k'ar marus
ngomed.

¹¹Bay gub ngomed nggu aywegmed.

Bay gu thirif urngin e nam u but'
ko yung i n'en ni gu werweregmed riy,
machane gimmed e dab gu thang owchamed.

Dab gu pagmed ngam thay gad ko gechig;
machane gechig ni gu ra tay ngomed, e ba
mat'aw rogon ni gu ra rin'.

I Gag SOMOL e gu be non.”

¹²I SOMOL e be ga'ar ko girdi' rok,
“Ma'ad'ad romed e dabi gol,

- ma dabi fos.
 13 Dariy be' nra taliliy nagmed,
 dariy falyen e pi malad romed,
 ke math liben e gol u puluwonmed.
 14 Urngin e pi fager romed ma kar paged talinmed;
 ni dakrir fineyed gimed.
 Ku gu og ngomed ni bod ba to'ogor;
 gechig romed e ba gel
 ni bochan e denen romed nib pire'
 mab ga' e kireb romed.
 15 Mu talgad ko gun'gun' u murung'agen e
 maad'ad romed;
 ya dab mu golgad.
 Kug gechig nagmed ni ara'rogon
 ni bochan e bpire' e denen romed
 ma ba ga' e kireb romed.
 16 Machane chiney, e gubin e pi'in ra ful'ed gimed
 e bay ni ful'rad,
 ma gubin e pi to'ogor romed e bay ni fekrad
 nga orel ni yad e kalbus.
 Gubin e pi'in nu ur gafgow naged gimed e bay ni
 gafgow nagraad,
 ma gubin e pi'in ur giliw nixed gimed e bay
 kun yodrom nagraad.
 17 Bay ggol nagmed bayay;
 ma bay gu faseg e maad'ad u dowmed,
 ya pi to'ogor romed e yad be ga'ar,
 'Zion e kan tharbeg;
 ni dakriy be' nma leamnag murung'agen.'
 I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

18 Be ga'ar SOMOL,
 "Bay gu fulweg e girdi' rog ko fare but' rorad

me yib e marnguy rog nga daken gubin e
 tabnaw;
 Jerusalem e bay ku ni ubung bayay,
 ma naun ko pilung riy e bay ku ni toy.
 19 Girdi' nma par u rom e bay ra tang niged e og
 magaer nge sorok;
 ma bay ra tolul gad ngalang ko felfelan'.
 Fal'eg wa'ath rog ngorad e ngar yo'or gad;
 towa'ath rog ngorad e bay un tay farad.
 20 Bay gu fulweg gelngin fare nam ni immoy
 kakrom
 mu kug duwgiliy gelngin bayay;
 Bay gu gechignag gubin e pi'in yad be gafgow
 nagraad.
 21-22 Cha' ni nge gagiyeg nagraad e be' ko re nam
 rorad nem,
 ma fare mo'on ni fak e pilung rorad e
 kabagyad.
 Ra yib ngog ko ngiyal' ni gu ra pining,
 ya bu uw rogon be' ni nge yib ni dawor ni
 pining?
 Bay ra manged girdi'eg,
 ma bay gu mang Got rorad.
 I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

23-24 Damumuw rok SOMOL e ba yoko', ni ba
 nifeng nib gel ni bay i cham u daken lolgen e pi'in
 kireb. Dabi tal nge taw ko ngiyal' nike mu'nag e tin
 be finey. U langgin e pi rran ni bay finiyib e bayi
 nang e girdi' rok riy fan e ran'ey ni bfel' rogon.

31

Sul ni bayi tay piyu Israel ko nam rorad

¹ Be ga'ar SOMOL, "Bay ba ngiyal' ni be yib ni bay gu par ni kugmang Got rok urngin e pi ganong nu Israel, ma bay ra manged girdi'eg. ² Pi'in rmageygrad ndar m'ad u daken e ted e gu runguyrad. Nap'an e finey yu Israel ni gomang e ra toffangad, ³ mu gu par u palog nggu m'ug ngorad. Gimed e girdi' nu Israel, gubin ngiyal' ni ug par ni gimed ba t'uf rog, ere bay ug par ni gu be dag ngomed e t'ufeg rog ni dabimus. ⁴ Bay gu fal'eg rogomed bayay. Ma aram e bay ku mu sulod bayay ngam feked e pi talin e musik romed ni *tambourine* ngu'um churu'gad ni ka mu felfelan'gad. ⁵ Ma aram e bay ku mu yunged yungi milay' ni *grapes* u daken e flang nu Samaria, ma pi'in bay ra yunged e bay ra ked wom'ngin. ⁶ Er rogon, bay ba ngiyal' ni bayi taw ngay me pong e damit u daken e flang u Efraim ni be lungurad, 'Mired! Ngdarod nga talang nga Zion, ngak SOMOL ni ir e Got rodad.' "

⁷ Be ga'ar SOMOL,
 "Mu tang niged e felfelan' ni fan ngak yu Israel,
 ni ir fare nam nib th'abi sorok u fithik' urngin
 e pi nam.
 Mon'ed e tang romed ni gimed be pining e sorok
 ngak ni nge lungumed,
 'I SOMOL e ke ayuweg e girdi' rok,
 ma pi'in ni magay e lagrad nde buch ban'en
 rorad.'
⁸ Bay gu fekrad u lel'och ngaray,
 mu gu kunuyrad u tungun e fayleng i yib.
 Pi'in malmit nge pi'in mugutgut e bay ra uned
 ngorad ngarbad,

nge ppin diyen nge tin ke chugur ni ngar
gargel gad.

Bay ra sulod ni kar manged ba nam ni ba ga'.

⁹ Girdi' rog e bay ra sulod ni yad be yor,
bay gu fekrad i yib ni yad be meybil.

Bay gu pow'iyrad nga yu pa' i lul',
mu gu fekrad u daken ba pa' i kanawo' nib
pach ndabi tun ayrad riy.

Gu bod ba matam ngak piyu Israel,
ni Efraim e ir e bin nganni' e pumo'on ni
fakag."

¹⁰ Be ga'ar SOMOL,

"Mmotoyil gad e pi nam ngog
mi gimed weliy e thin rog ko pi nam nib orel
nib liyeg e day.

I gag e gu werag piyu Israel i yan, machane bay gu
kunuyrad,
mu gu matanagiyrad ni bod ba tagafaliy e saf
ni be matanagiy e saf rok.

¹¹ Kug biyuliy piyu Israel,
ma ku gu ayuwegrad u pa' ba nam nib gel
gelngin.

¹² Bay rabad ngar tang niged e felfelan' u daken e
burey ni Zion,
miyad felfelan' ko pi tow'ath rog ngorad,
ni *grain* nge wayin nge gapgep ni *olive*,
nge saf nge garbaw.

Bay ra pired ni yad bod bangi milay' ni bfel' rogon
ni yibe tarannag,
ma aram e bayi yag ngorad gubin e tin ba t'uf
rorad.

¹³ Ma pi'in nrugod e bay ur churu' gad ni kar
felfelan' gad,

ma pumo'on, ni tin nib pagel nge tin ke
 pilibthir, e bay ra felfelan' gad.
 Bay gu fal'eg lanin'rad mu gu pingeg e meyor ni
 yad be tay nge ngal' ni felfelan',
 ma kireban' ni yad be tay e bay gu pingeg ko
 felfelan'.
 14 Ma bay gu suguy e pi prist ko tin th'abi fel' e
 ggan,
 mu gu chum'ernag e girdi' rog ko urngin e tin
 bt'uf rorad.
 I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

Runguy rok SOMOL ngak piyu Israel

15 Be ga'ar SOMOL,
 "Ka ni rung'ag ba lam u lan yu Ramah,
 ni laman e meyor nib gel.
 I Rachel e be yornag pifak;
 ndabiyag i fal'eg laniyan',
 ni bochan e daki moy pifak.
 16 Mu talgad ko meyor,
 ngam n'iged e lu' u owchemed.
 Urngin e tin ka mu ngongliyed ni fan ngak pi-
 fakmed
 e dabiyag ni nge yan ndab ni fulweg labgen;
 bay ra sulod ngar chuwgad ko nam rok e pi
 to'ogor.
 17 Tin ni bfel' ni bay yib ngom e kabay nga m'on;
 pi bitir rom e bayi sul ngom nga tabinaw.
 I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney.

18 "Ku gu rung'ag laman e girdi' nu Israel ni be
 lungurad u fithik' e kireban',

'SOMOL, ug moyed ni gamad bod ba gamanman
ni dawor i mangmor,
machane ka mu fil rogon ngomad ni nggu
folgad.

Mu fulwegmad;

ku gu fal'egged rogomad ni nggu sulod ngom,
I gur SOMOL, ni gur e Got romad.

¹⁹ Gu pi'ed keru'mad ngom,
machane de n'uw nap'an me pigan'mad ni
nggu sulod ngom.

U tomuren ni ka mu gechig nagmad,
e gup'ed owchemad nga but' u fithik' e kire-
ban'.

Ya ku gu tamra'gad, nike m'ay famad,
ya gu denengad ko ngiyal' ni gamad bbitir.'

²⁰ "Israel, i gur fakag nri gab t'uf rog,
nri gur e th'abi t'uf rog.

Gubin ngiyal' ni gu ra yog fithingam
mu gu leam nigem nri gab t'uf rog.

Lanin'ug e be un ngom;
ri bay gu runguyem.

²¹ Mu reg yungi plang u kanawo' nge par ni pow
ko kanawo';
ma ga sul ngam gay fare kanawo' ni ka mu
pag.

Gimed e girdi' nu Israel, e ngam sulod,
mu sulod ko fapi binaw ni kam paged.

²² Uw n'umngin nap'an ni ngam pired ni gimed
be toruruw, gimed e pi girdi' nir ndariy e
michean' romed?

I Gag SOMOL e ku gu ngongliy ban'en nib be'ech
mab thil nga daken e fayleng:

bod feni thil be' ni bpin ni be yoror rok be' nib
pumo'on ni nge dabi buch ban'en rok."

Fel' rogon ni bayi tay e girdi' rok Got

²³ I SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni Got rok
piyu Israel e be ga'ar, "Nap'an ni bay gu fulweg
piyu Israel ko nam rorad, ma aram e bay rogned
bayay u daken e nam nu Judah ngu lan e yochi
binaw u rom ni bayi lungurad,

'I SOMOL e nge fal'eg wa'athan fare burey nu
Jerusalem nib thothup,
ni fa gin nib thothup nma par riy.'

²⁴ Girdi' e bay ra pired u Judah ngu lan urngin
e pi binaw ni bay riy, ni bay e pi'in be woldug
riy, nge pi'in ma gafaliy e saf ni bay yu ran' i saf
ni fakrad. ²⁵ Bay gu pasignag laniyan' e pi'in ke
aw porowrad, ma pi'in kar waer gad ni bochan
e bilig e bay gu chum'er nagraad ko ggan. ²⁶ Ma
aram e bayi be' me ga'ar, 'Gu mol ma kug od nike
ba'udan'ug.'

²⁷ "I Gag SOMOL e gu be yog ni bay i taw nga
bangiyal' mu gu suguy e nam nu Israel ngu Ju-
dah ko girdi' nge gamanman. ²⁸ Ma rogon ni gu
tayan'ug i pug ngalang, mu gu buthug, mu gu
thirifrad u but', mu gu kirebnag, mu ggiliwnag, e
aram rogon ni bay gu yung mu gu sul nggu fal'eg
rogon. ²⁹ Nap'an nra yan i taw ko ngiyal'nem, ma
dabki ga'ar e girdi',

'Pi matam e kar unumed e *grape* ni mugunin,
ma pifakrad e ke m'urm'ur nguwelrad.'

³⁰ Ya en nra unum e *grapes* nib mugunin e ra
m'urm'ur nguwelen; ma ra be' ma bay yim' ni
bochan e denen rok."

³¹ I SOMOL e be ga'ar, "Bayi taw nga bangiyal' mu gu ngongliy reb e m'ag nib be'ech u thilmad e girdi' nu Israel nge girdi' nu Judah. ³² Dabi bod fare m'ag ni gu ngongliy u thilmad pi chitamangirad ko fa ngiyal'nem ni gu kol pa'rad nggu fekrad nga wuru' yu Egypt. Ni yug aram rogon ni bod ni gag figirngirad, ma dar ted fare m'ag u gil'. ³³ Ra taw ko ngiyal'nem, ma ba'aray e bin be'ech e m'ag ni bay gu ngongliy u thilmad e girdi' nu Israel: bay gu tay e motochiyel rog nga lanin'rad mu gu yoloy ngalan ngorongorrad. Bay gu mang Got rorad, ma bay ra manged girdi' rog. ³⁴ Ma dakuriy bagayad ni nge machibnag bagayad, ma dakuriy bagayad ni nge weliy e thin ngak bagayad ni nge ga'ar, 'Ngam nang SOMOL.' Yad gubin ni bay ra nanged gag ni mus rok e en nth'abi sobut' nge mada' ngak e en nth'abi tolang rorad. Bay gu n'ag fan e denen rorad u wun'ug ma dab ku gu leamnag e kireb ni kar ngongliyed. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

³⁵ I SOMOL e ke pi' e yal' ni nge pi' e tamilang ni rran,

ma ke pi' e pul nge pi t'uf ni nge gal nnep'.

I ir e pug e day nge chub ligan;

i SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok fithingan.

³⁶ Ke micheg nn'umngin nap'an ni ka be par e tin ni sunmiy u gil',

e aram n'umngin nap'an ni be par fare nam nu Israel.

³⁷ Fa'an mang e bay reb e rran nrayag ni ngan foleg lanelang,

mi ni lekag e pi def u enggin e fayleng,

ma aram e rofen nra n'ag e girdi' nu Israel

ni bochan urngin e tin kar rin'ed.
I SOMOL e keyog e pi thin ney.

³⁸ Be ga'ar SOMOL, "Bayi taw nga bangiyal' min ngongliy rogon fare binaw ni polo' ni fan ngog, ni ngan tabab ko fare wulyang nu Hananel ni bay ko ngal ko fare garog ni Garog ko Tabthung fithingan.
³⁹ Ma mathil e bay yan u rom u ba' ni ngal nge yan ko burey nu Gareb, me cheal u rom nga Goah.
⁴⁰ Ma fare loway ni ga'ngin ni yima yin' e yam' ngay nge dow, nge urngin yang e ted ni bay nga talang ko lul' ni Kidron nge yan i mada' ko fare garog ni Garog ko Os fithingan ko ngek e bayi par nib thothup ni fan ngog. Ma re binaw nem e gathi bay kun buthug e naun riy ara ni kirebnag bayay."

32

Jeremiah ni chuw'iy bangi flang

¹ I non SOMOL ngog u nap'an nike gaman e ragag e duw nike pilung Zedekiah u Judah, ma ngiyal' i n'em e ke gaman ragag nge meruk e duw nike pilung Nebukadnezzar u Babylon. ² Ma aram e ngiyal' ni be cham e pilung nu Babylon nga Jerusalem, ma gu bay ni kan kalbus nigeg u lan e yoror u tafen e pilung. ³ Zedekiah ni Pilung e ke kalbus nageg u rom ni be thibthib nageg ni gu be weliy nike yog SOMOL ni be ga'ar, "I gag e bay gu pag e pilung nu Babylon nge kol e re binaw ney, ⁴ ma Zedekiah ni Pilung e dabyag ni nge thay nge mil. Bay ni fek ngan pi' ko pilung nu Babylon; ngari sabal owcharow nge non ngak. ⁵ Ma bay ni fek Zedekiah nga Babylon, nge par u rom nge

mada' ko ngiyal ni ku gu rin' e tin gu be leamnag ngak. Ni mus ni fa'anra cham nga Babylon ma dabi gel. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

⁶ I yog SOMOL ngog, ⁷ ni Hanamel, ni fak Shalum ni walagen e chitmag, e bayib ngog ni nge yib i yog ni nggu chuw'iy bang e flang rok u Anathoth u daken tafen e Benjamin, ni bochan e gag e girdi' rok nrib chugur ma bay mat'wug ni nggu chuw'iy nge milfan ngog. ⁸ Ma aram, e rogon ni yog SOMOL e aramrogon, i Hanamel e yib ngog ngaram ngalan e yoror nge yog ngog ni nggu chuw'iy fagi flang. Ma aram, mri gu nang ni SOMOL e ke non ngog. ⁹ Gu chuw'iy fagi flang rok Hanamel mu gu thabthabilnag e salpiy ni nge yan ngak; me m'ug puluwon ni ragag nge medlip yang e silber. ¹⁰ Mu gu sayin ngay mu gu pirdi'iy e pow rog ko babyor ni aram e mich riy, mi ni thabthabilnag e salpiy riy u daken e thabthabil. ¹¹ Ma aram mug fek fagel yang i babyor ni pow riy ni kug chuw'iy e flang — ni gin ni bay murung'agen riy ni ku gu fanay nge rogon e regi flang nem, nge bang ni dawor ni pag e hung nga daken — ¹² ngu pi' ngak Baruk, nib mo'on ni fak Neriah nib mo'on ni fak Mahseyah. Gu pi' e gal yang i babyor nem ngak u puluwon mit Hanamel nge pi'in rsayin gad ngay ni mich riy ni kug chuw'iy e flang u p'eowchen e pi pumo'on ni kar pired nga but' u rom u lan e yoror. ¹³ U rom u p'eowchrad ni yad urngin mug ga'ar ngak Baruk, ¹⁴ "I SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni Got rok yu Israel, e keyog ni ngam fek e gal yang i babyor ney ni mich ko flang ni ku gu fek, ni gin kanpag e hung nga daken ni kug chuw'iy nge gin ndawor, ngam

tay nga langgin e rume', ya nge par ni dabi kireb ko tin ni ba'aray e duw ni bayib. ¹⁵ I SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni fare Got rok yu Israel, e keyog ni naun, nge flang, nge milay' ni *grape* e bay kun chuw'iy bayay u lan e re binaw ney."

Meybil rok Jeremiah

¹⁶ Tomuren ni ku gu pi' babyoren fare gi flang ni kug chuw'iy ngak Baruk, mu gu meybil ni lungug, ¹⁷ "SOMOL, Ntha'bi Tolang, I gur e mu sunmiy e fayleng nge lanelang nga gelngim nib gel; ya dariy ban'en nib mom'aw ngom. ¹⁸ Kam dag gelngin e t'ufeg rom ngak bokum biyu' e girdi', machane kag ma gechnag e girdi' ni bochan e denen rok e gallabthir rorad. I gur e gab Got nib gab ga' ma ba gel gelngim; I gur e SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok. ¹⁹ Ga ma tanomnag bogi ban'en ni fafeleal' rogon ma ga ma rin' bogi n'en nike pag rogon; ma ga ma guy urngin ban'en nma rin' e girdi', me gur e ga ma pi' puluwon ngorad nrogon puluwon e ngongol rorad. ²⁰ Kakrom e um ngongliy e maang'ang nge tin un ngat ngay u lan yu Egypt, ma ga ul'ul ngay ke mada' ko biney e rran, u lan yu Israel ngu fithik' gubin e nam, ni aram e chiney e kan nangem u gubin yang. ²¹ I rus e to'ogor romad ko maang'ang nge tin un ngat ngay, ya um maruwel nga gelngim nib gel ngam fek e girdi' rom nu Israel nga wuru' yu Egypt. ²² Mag pi' ngorad bbinaw ni bfel' rogon mab yung'ol, ni bod ni mmicheg ko pi chitamangirad. ²³ Machane fa'an rabad ngalan e re binaw ney nge mil suwon e gubin ban'en ngorad, ma da ur folgad ko pin'en ni u mog ni ngan rin' ara ur pired ni bod rogon

ni um machibnag; ma da rin'ed e tin mog ni ngar rin'ed. Ere ka mu fek urngin e pi gafgow ney nga dakenrad.

²⁴ “Girdi’ nu Babylon e ka ra ubungyed e but’ nga wuru’ fare yoror nib liyeg fare binaw ni ngar oggad riy ngar koled. Mael, nge uyingol, nge m’ar e bayi gagiyegnag fare binaw nge aw ngalan pa’rad. Ke m’ug ni gubin e tin mog e ke riyul’.” ²⁵ Ma chiney, e gur SOMOL Ntha’bi Tolang e mog ngog ni ngu chuw’iy fare gi flang u p’eowchen e pi’in yad e mich riy, e ngiyal’ i n’ey ni nge kol yu Babylon e re binaw ney.”

²⁶ Ma aram me ga’ar SOMOL ngog, ²⁷ “I Gag fare SOMOL, ni Got ko gubin mit e girdi’. Dariy ban’en nib mom’aw ngog. ²⁸ Arme nggu pi’ e re binaw ney ngak Nebukadnezzar ni Pilung nu Babylon nge salthaw rok; bay ra gelgad ngar koled, ²⁹ miyad tay e nifiy ngay. Bay ra orfegned nga but, nib mu’un e naun ngay ni aram faram e gin ni k’aring e girdi’ e damumuw ngog riy ni fa’an u ra urfiyed e *incense* ngak Baal u daken e naun ma yibe pu’og e wayin ni ngan pi’ ni maligach ngak boch e got. ³⁰ Murung’agrad aram ko tobolngin e girdi’ nu Israel nge girdi’ nu Judah e da i m’agan’ug ko ngongol rorad mu’ur k’aringed e damumuw ngog ko gafarig rorad. ³¹ Girdi’ ko re binaw ney e ra k’aringed e damumuw ngog ni kan nap’an e ni ubung e re binaw ney. Are ku gu turguy ni nggu buthug ³² ni bochan urngin e kireb nike ngongliy e girdi’ nu Judah nge yu Jerusalem, nib mu’un e pilung nge pi’in yad ma gafaliyrad, nge prist nge profet ngay. ³³ Ka ra pi’ed keru’rad ngog; yug aram rogon ni da gu tal i machib nagraad, dariy e ngar

motoyilgad ngar nanged. ³⁴ Ni mus ko pi liyos ni sunsonogor rorad ni kar ted ngalan e Tempel nni toy ni ngu'un liyor ngog riy, ni ka ra ta'ay niged. ³⁵ Ka ra toyed e altar ni fen Baal u lan e yiy u Hinnom, ni ngar pi'ed pifakrad ni pumo'on nge ppin ni maligach ko fare got ni Molek. Da gog ngorad ban'en ni ngar rin'ed ni aray rogon, ma ku detun ngan'ug ni yad ra rin' ban'en ni aray rogon nge waliy e girdi' nu Judah nge denen."

Mich ko Lagan'

³⁶ I SOMOL, ni Got rok yu Israel e ga'ar ngog, "Jeremiah, be yog e girdi' ni mael, nge uyingol, nge liliy e ra gagiyegnag e re binaw ney nge thay nga pa' e pilung nu Babylon. Ere mu telim ko mang e bay ni ngugog e chiney. ³⁷ I gag e nggu kunuy e girdi' u gubin e nam ni gu weregrad riy u fithik' e damumuw rog nib almarin, ni aram e nggu fulwegrad ngaray ngar pired ndariy ban'en nra buch rorad. ³⁸ Ma aram e bay ra manged girdi' rog, ma bay gu mang Got rorad. ³⁹ Bay gu ta'rebnag lanin'rad nge ta'reb rogon ni ngu'ur liyor gad ngog ni gubin ngiyal', ni fan ngorad nge fan ngak e pi'in ni owcharad. ⁴⁰ Bay gu ngongliy ba m'ag ni dariy n'umngin nap'an u thilmad. Dariy bingyal' ni gu ra tal i ngongliy e tin fel' ni fan ngorad, ma bay gu gagiyeg nagraad nge yib madgug u polo' i lanin'rad, ya nge dakuriy liben miyad pi' keru'rad ngog. ⁴¹ Bayi fel' lanin'ug ngay ko tin nib manigil ni nggu rin' ngorad, ma bay gu dugliyrad ni dariy n'umngin nap'an u lan e re nam ney.

⁴² "Bod rogon ni kug fek e riya' nga daken e pi girdi' ney, e aram rogon ni nggu pi' ngorad gubin

e pin'en ni bfel' ni kug micheg. ⁴³ Be yog e girdi' ni re gi binaw ney e bayi bod daken e ted ndar par e girdi' riy ara gamanman, ma bay ni pi' ngak piyu Babylon. Machane yung i flang riy e bay kun chuw'iy bayay. ⁴⁴ Girdi' e bayi chuw'iy, ma bay ni ngongliy babyoren ngan sayin ngay min pag e hang nga daken u p'ewchen e girdi' ni nge mang mich riy. Ran'ey e yira rin' u lan tafen Benjamin, ngu lan gubin e pi binaw nib liyeg yu Jerusalem, nge yochi binaw nu Judah, nge yochi binaw u fithik' e burey, nge tin u enggin e burey, ngu ley ni yimuch yu Judah. Bay gu fulweg e girdi' ko binaw rorad. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

33

Ku reb e mich ko lagan'

¹ Nap'an ni ku gu ba kalbus ni gu bay u lan e yoror, miki taw e thin rok SOMOL ngog e yay ni l'agruw ngay. ² Fare SOMOL ni ir e sunmiy e fayleng nge ayliy nga tagil, e ir e non ngog. Fithingan e cha'nem e SOMOL ni ga'ar, ³ "Mu piningeg mu gu fulweg lungum; gu ra yog ngom boch ban'en nib manigil ma bfel' ni damnang murung'agen. ⁴ I gag, SOMOL, ni Got rok yu Israel, e gu be yog ni pi naun nu Jerusalem nge tafen e pilung nu Judah e bay ni buthug nga but' ni fan ko fare mael nge cham. ⁵ Boch e bayi cham nib togopluw ngak piyu Babylon, mar sugyed e naun ko ldow ko pi'in nggu toy rad nga but' u fithik' e damumuw rog nib gel. Ku gu pi' keru'ug ko re binaw ney ni bochan e kireb ni be rin' e girdi' riy. ⁶ Machane bay gu golnag e re binaw ney

nge girdi' riy mu gu chuweg e m'ar rorad. Bay gu pi' e gapas ngorad nge yan i mus nga rogon ma dabi buch ban'en rorad. ⁷ Bay gu gagiyegnag yu Judah nge yu Israel nge fel' rograd, ma bay gu fal'eg taferad nge bod ko som'on. ⁸ Bay gu be'ech nagrad ko pi denen ni ur ngongliyed nib togopluw ngog, ma bay gu n'ag fan e denen nge kireb rorad. ⁹ Jerusalem e bayi par ni tagil' e felfelan' nge liyor, ni gub uf ngay; ma gubin e nam u fayleng e bay rrusgad ngu'ur durru'gad ko marus ko ngiyal' ni yad ra rung'ag murung'agen e pin'en nib manigil ni ku gu rin' ngak e girdi' nu Jerusalem nge murung'agen e fla'ab ni ku gu pi' ko fare binaw."

¹⁰ I ga'ar SOMOL, "Be yog e girdi' ni re binaw ney e ke bod bangi daken e ted, ndariy e girdi' fa gamanman ni be par riy. Ba rriyul' e n'en ni yad be yog; pi binaw nu Judah nge yu pa' i kanawo' u Jerusalem e dariy ban'en riy; ya dariy e girdi' ara gamanman nma par u rom. Machane ku yuyangi n'ey e ga ra rung'ag bayay riy ¹¹ laman e felfelan' nge garus nge laman e felfelan' ko madnom ko m'agpa'. Ga ra rung'ag laman e girdi' ni yad be tang ko ngiyal' ni yad be fek e maligach ko ogmagaer ngalan e Tempel rog; bayi lungrad, 'Ngan pining e magaer ngak SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok,

ni bochan e ba gol
ma t'ufeg rok e dabimus.'

Bay gu fal'eg rogon e re nam ney ni bod rogon ko som'on. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

¹² I SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok e ga'ar, "U lan e re nam ney ni bod daken e ted ni gin ndar

par e girdi' riy fa gamanman, e bayi sul e pan riy nge galunglung ni aram e gin bayi feke pi tagafaliy e gamanman e saf rorad ngay. ¹³ Lan e pi yochi binaw u fithik' e burey, ngu enggin e burey, ngu lan yimuch u Judah, u lan tafen Benjamin, ngu lan e pi binaw nib liyeg yu Jerusalem, nge lan e yochi binaw u Judah, e bay ki the'eg e pi'in tagafaliy e gamanman e saf rorad riy bayay. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

¹⁴ I ga'ar SOMOL, "Bayi taw nga bangiyal' ni gu ra tay ngagil' e tin gu micheg ngak e girdi' nu Israel ngu Judah. ¹⁵ Ra ngiyal' i n'em e bay gu mel'eg ba pilung ni reb i owchen David nib mat'aw. Re pilung nem e bay i rin' e tin ni bfel' ma bmat'aw u ga'ngin yang fare nam. ¹⁶ Girdi' nu Judah ngu Jerusalem e bay ur pired ni dabi buch ban'en rorad. Fare binaw e bay nog ni 'Fare SOMOL ni Ir e Mat'wegdad.' ¹⁷ I Gag SOMOL, e gu micheg ni gubin ngiyal' ni reb i owchen David e nge mang pilung nu Israel ¹⁸ ma gubin ngiyal' ma bay e pi prist ni yib ko ganong rok Levi ni nge pigpig ngog ngi i pi' e maligach ngog ni mooruf, ni *grain*, nge ku boch e maligach."

¹⁹ Me ga'ar SOMOL ngog, ²⁰ "Ku gu ngongliy bm'ag ko rran nge nep, ya nge yag ni ur m'ug gow ko ngilan' nni duwgiliy; ma re m'ag nem e dabi math' bi'id. ²¹ Ma ku aram rogon e tapigpig rog i David ni kug ngongliy e m'ag u thilinmow ni nge yag ni gubin ngiyal ma bay reb i owchen ni nge mang pilung, nge pi prist ni yib ko ganong rok Levi ni kug ngongliy e m'ag u thilinmad ni ngu'ur pigpig gad ngog ni gubin ngiyal'; ma pi m'ag ney

e dabi math'. ²² Bay gu yo'ornag owchen David nge pi prist ni yib ko ganong rok Levi, ni aram e dabkiyag i the'egrad ni bod e t'uf u lanelang fa yan' u dape'l'ay."

²³ Me ga'ar SOMOL ngog, ²⁴ "Kam guy rogon ni be yog e girdi' ni ku gu fek rok yu Israel ngu Judah, ni fa gal tabinaw ni gu mel'eg row? Ma aram miyow sap nga but' ko girdi' rog ni dakurir leam ni gew ni yow reb e nam. ²⁵ Machane I gag SOMOL, e ku gu ngongliy e m'ag u thilmad e rran nge nep, kug ngongliy e motochiyel ni nge gagiyegnag e fayleng nge lanelang. ²⁶ Ni aray feni muduwgil ni kug rin' e ran'ey, aram e bay kug ul'ul ko fare m'ag u thilmow e pi'in owchen Jakob nge tapigpig rog i David. Bay gu mel'eg reb i owchen David ni nge gagiyeg nga daken e pi'in owchen Abraham, Isaak, nge owchen Jakob. Bay gu par ni gu be runguy e girdi' rog ma bay gu fal'eg rograd bayay."

34

Ba thin ni fan ngak Zedekiah

¹ I non SOMOL ngog u nap'an ni be cham Nebukadnezzar ni Pilung nu Babylon nge salthaw rok, nge yu raba' i salthaw u gubin e nam ni ku yad be pi' e ayuw ngak, nge gubin mit e girdi' u lan gil'ilungun nga Jerusalem nge yochi binaw nib chuchugur ngaram. ² I SOMOL, ni fare Got rok yu Israel e yog ngog ni nggu waen gog ngak Zedekiah ni Pilung nu Judah ni ga'ar, "I Gag SOMOL e bay gu pi' e re binaw ney nga pa' e pilung nu Babylon, nge urfiy nga but'. ³ Dabyag ni ngam mil; bay ni kolem ngan pi'em nga pa'. Bay mmada'nag nge

sabal owchamew ngam nnow. Ma aram e bay ni fekem nga Babylon. ⁴Zedekiah, motoyil ko n'en ni gu be yog u murung'agem. Dab ni li'em ngamum' u fithik' e mael. ⁵Bay mum' u fithik e gapas, ni bod rogon e girdi' ni urfiy e *incense* u nap'an ni yad be ke'yag e pi' ga' rom kakrom, ni ur pilunggad u m'on ngom, ma ku aram rogon ni yad ra urfiy e *incense* ni fan ngom. Bay ur yor nixed gur ni yad be ga'ar, 'Ke yim' e pilung romad!' I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

⁶Ma aram mu gu waen gog e re thin ney ngak Zedekiah ni Pilung u Jerusalem ⁷u nap'an ni be cham e salthaw rok fare pilung nu Babylon ko fare binaw. Fa raba' i salthaw e ki cham nga Lakish ngu Azekah, ni kari mus e gal binaw ni ka ni yororiy ni fan ko mael ni magach u lan yu Judah.

Sasalap ni un tay ko pi sib

⁸Zedekiah ni Pilung nge girdi' nu Jerusalem e ra dugliyed ni ngar paged ⁹nge puf mat'won e pi sib rorad ni Hebrew, ni pumo'on nge ppin, ya nge dabki sib be' nu Israel rok be'. ¹⁰Gubin e girdi' nge pi tayugang' ni m'aguwan'rad ni ngar paged nge puf mat'won e pi sib rorad ma dakriy bi'id ni ngkur manged sib. Ra paged yad nge puf mat'wonrad, ¹¹machane de n'uw nap'an me thil lanin'rad, miyad fulweg fapi cha' ngan motogel ngorad ngkur manged sib bayay.

¹²Ma aram e fare SOMOL, ¹³ni Got nu Israel, e yog ngog ni ngugog ko girdi' ni nge lungug: "Gu ngongliy ba m'ag u thilmad e pi chitamangimed u nap'an ni gu chuwegrad u pa' yu Egypt nggu pithigrad ko sib ni ur ted. Mu gog ngorad ni ¹⁴gubin

e medlip e duw ma ngar paged pi sib nu Hebrew nike pigpig ngorad u lan nel' e duw. Machane pi' chitamangimed e dar folgad rog ma dar motoy- ilgad ko n'en ni gog. ¹⁵ Dawri n'uw nap'an nim thilyeged lanin'med ngam rin'ed e n'en nib magan'ug ngay. Gimed gubin ni magan'med ngay ni ngam paged e girdi' nu Israel nge puf matawrad, mi gimed ngongliy ba m'ag u p'eowcheg, u lan fare Tempel ni yima liyor ngog riy. ¹⁶ Machane mukum thilyeged e tafnay romed bayay ngam m'ay niked fag. Gimed gubin ni mu fulweged fapi sib ni kam paged kepuf rograd ni aram rogon ni yad ba'adag, ngam motogel gad ngorad ngkur manged sib bayay. ¹⁷ Ere chiney, I Gag SOMOL e gu be yog ni damur folgad rog; dawor mu pi'ed e pufrogon nga Israel ni polo'. Ere kefel', bay gu pi' e pufrogon ngomed: nge pufrogmed ngam m'ad, u fithik' e mael, ko liliy, nge uyngol. Bay gu pag gubin e nam nu fayleng ngar da'da'gad ni marus ko pin'en ni bay gu rin' ngomed. ¹⁸⁻¹⁹ Pi tolang ko salthaw nu Judah ngu Jerusalem, nge pi'in ba ga' lungrad u tafen e pilung, nge pi prist, nge gubin e tayugang', ni nra ngongliyed ba m'ag u thilmad ni rseyed ba garbaw nge ruw raba' ngranod u thilin. Miyad cheal ngar th'abed fare m'ag ni dar folgad ko tin bay riy. Ere bay gu rin' ko pi girdi' ney e n'en rin'ed ko fare garbaw. ²⁰ Bay gu pi'rad nga pa' e pi to'ogor rorad, ni pi'in yad be finey ni ngar thanged e fan rorad, ma ldow rorad e bayi longuy e arche' nge gamanman ni malboch. ²¹ Ku bay gu pi' Zedekiah ni Pilung nu Judah nge pi tolang ko salthaw rok nga pa' e pi'in yad be finey ni ngar

thanged e fan rorad. Bay gu pi'rad nga pa' fa raba' i salthaw nu Babylon, ni fa'an kar talegned e cham ngom. ²² Bay gu pi' e thin, ma bay ra sulod ko re binaw ney. Bay rachamgad ngay ngar koled miyad urfiy nga but'. Bay gu tay e yochi binaw nu Judah ni bod bang i ted ni dariy be' nma par riy. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney.”

35

Jeremiah nge fare ke girdi' ni Rekab

¹ Nap'an ni ba pilung Jehoyakim nib mo'on ni fak Josiah u Judah, me ga'ar SOMOL ngog, ² “Man ngak girdi'en fare ke girdi' ni Rekab ngam non ngorad. Ma aram ma ga fekrad i yib ngalan fapi senggil ko Tempel ngam pi' boch e wayin ngorad.” ³ Aram mug fek ga'ngin e re ke girdi' nem ni Rekab — i Jaazaniah (nib mo'on ni fak yug rebe Jeremiah, nib mo'on ni fak Habazziniah) nge gubin pi walagen ni pumo'on nge pifakrad ni pumo'on — ⁴ mug fekrad I yan nga Tempel. Gu fekrad ngalan fare senggil rok pi gachelpen fare profet i Hanan nib mo'on ni fak Igdaliah. Re senggil ney e bay nga daken e birook Maaseyah e senggil nib mo'on ni fak Shallum, ni be' nib tolang u Tempel, ma bchugur e re senggil ney ko fa tinem e senggil rok e tin kabay e tolang u rom. ⁵ Ma aram mu gu tay boch e kap nge yu raba' i dabiyy nib sug ko wayin nga sabal ko fapi Rekab, mug ga'ar ngorad, “Mu unumed boch e wayin.”

⁶ Machane miyad ga'ar, “Da gur unumed e wayin. Ya chitamangimad i Jonadab nib mo'on ni fak Rekab e yog ngomad ni dariy bagmad fa

reb e pi'in owchamad ni ra unum bu uw i wayin. ⁷ Miki yog ngomad ni dab gu dumow naun gad ara gu wolduggad ko fare nam ara gu yunged e *grape* ara gu chuw'iyed. I ta'chiylen ngomad ni gubin ngiyal' ni *tent* e ngu'ug pired riy, ya nge yag ni gu magachgad u daken e re but' ney ni gin gamad be par riy ni bod e milekag. ⁸ Gu folgad u gubin fapi gafal ni pi' Jonadab ngomad. Gamad e dagur unumed e wayin, ma ku arrogon pi le'engimad, nge pifakmad ni pumo'on nge ppin. ⁹⁻¹⁰ Dagur dumow naun gad ni nggu tafaned — gamad ma par u *tent*— ma dariy tafi'imad *grape*, nge pi flang romad ara *grain*. Kug folgad u gubin e tin ni yog Jonadab ni ga' romad kakrom ni nggu rin'ed. ¹¹ Ya nap'an ni kol Nebukadnezzar ni Pilung fare binaw, mu gu duwgiliyed ni ngugbad nga Jerusalem nggu paloggad ko salthaw nu Babylon ngu Syria. Aram fan ni gamad be par u Jerusalem.”

¹²⁻¹³ Aram e fare SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni Got nu Israel, e yog ngog ni nge lungug ko girdi' nu Judah ngu Jerusalem, “I Gag SOMOL e gu be fithmed ko mangfan dabumed ni ngam motoyilgad ngog ma gimed fol ko thin rog. ¹⁴ Pi'in owchen Jonadab e ra folgad ko n'en nni ta'chiylen ni dab ni unum e wayin, ke mada ko daba' ni dariy bagyad nma unum e wayin. Ma gag e yug guma non ngomed, ma damur folgad rog. ¹⁵ Kug par ni yuggu be l'oeg e pi profet ni tapigpig rog ngomed, ngu u roged ngomed ni ngam paged ngongolmed ni kireb ngam rin'ed e n'en nib mat'aw. Yad be ginangmed ni dab kum tedfan mi gimed pigpig nga yug boch e got, ya nge yag ni ngkum pired u

daken fare nam ni kug pi' ngomed nge pi chitamangimed. Machane damur motoyilgad ngog ara mu tiyan'med ko tin kugog. ¹⁶ Pi'in owchen Jonadab e ra folgad ko n'en ni tay e pi chitamangirad kakrom chiylen ngorad, machane gimed e damur folgad rog. ¹⁷ Ere chiney, I Gag, fare SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni Got rok yu Israel, e bay gu fek nga daken e girdi' nu Judah ngu Jerusalem gubin fapi riya' ni kug micheg. Bay gu rin' ni aray rogon ni bochan e damur motoyilgad ko ngiyal' ni gu be non ngomed, ma damur fulweged lungug ko ngiyal' ni gu be piningmed.”

¹⁸ Ma aram mu gog ko fare ke girdi' ni Rekab ni SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni Got rok yu Israel, e ke ga'ar, “Gimed e kam folgad ko n'en ni tay Jonadab ni chitamangimed chiylen ngomed; ma gimed be falwok u gubin e motochiel rok, ma gubin e tin ni tay chiylen ngomed e go' ka mu rin'ed. ¹⁹ Ere gag, fare SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni fare Got rok yu Israel, e gu micheg ni Jonadab nib mo'on ni fak Rekab e gubin ngiyal' ma bay reb e pumo'on ni owchen ni ir e nge pigpig ngog.”

36

I Baruk ni be'eg bang i babyor u lan e Tempel

¹ Re duw ni gamen e aningeg ngay nike pilung Jehoyakim nib mo'on ni fak Josiah u Judah, me ga'ar SOMOL ngak Jeremiah, ² “Mu fek e babyor ngam yoloy ngay urngin e pin'en ni kug weliy ngom ni murung'agen yu Israel nge yu Judah, nge urngin e pi nam. Mu yoloy urngin e pin'en ni kug

weliy ngom ko th'abi som'on ni gu welthin ngom, nap'an ni Josiah e pilung, nge yib nge mada' ko chiney. ³ Ya dabisiy nra rung'ag piyu Judah murung'agen urngin e riya' ni ku gu finey ni ngu fek nga dakenrad, ma aram e dabisiy ni yad urngin ni yad ra pi' keru'rad ko kireb ni yad be ngongliy. Mu gu n'ag fan u wun'ug e kireb rorad nge denen rorad."

⁴ Aram mu gu pining Baruk nib mo'on ni fak Neriah, mu gu weliy ngak urngin e pin'en nike weliy SOMOL ngak. Me yoloy Baruk ni gubin ngalan bangi babyor ni yima bachiy. ⁵ Ma aram mu gog ngak Baruk e n'en ni nge rin', "Kan talegeg ndab kug un ngalan e Tempel. ⁶ Machane gu ba'adag ni ngam man ngaram e yay ni migid ni ngan pag e abich. Ma ngam be'eg nib ga' lungum, ya nge yag ni ngar rung'aged gubin tin keyog SOMOL ngog kugog ngom kam yoloy. Ngam be'eg ko gin nra rung'ag gubin e girdi' riy, miki rung'ag e girdi' nu Judah ni karbad ko fayochi binaw. ⁷ Ya dabisiy ni yad ra meybil ngak SOMOL miyad pi' keru'rad ko kireb ni yad be ngongliy, I SOMOL e bay e tin keyog nra buch ko pi girdi' ney u fithik' e damumuw rok nib gel." ⁸ Me be'eg Baruk e thin rok SOMOL u lan e Tempel nrogon ni gu weliy ngak.

⁹ U lan e bi mereb e pul ko duw ni lal ni Jehoyakim nib mo'on ni fak Josiah e pilung nu Judah, me pag e girdi' e abich ni gomang e runguyrad SOMOL. Re abich nem npag e gubin e girdi' nma par u Jerusalem nge gubin e girdi' nrabad e ngaram ko yochi binaw nu Judah. ¹⁰ Ma aram nap'an ni be motoyil urngin e girdi', me be'eg Baruk u lan fare

gi babyor urngin e pin'en ni gu weliy ngak. I be'eg u lan e Tempel u lan fare senggil rok Gemariah nib mo'on ni fak Shafan, ni ir e tayol u tafen e puf oloboch. Senggil rok e bay ko thal nilang u lan e yoror ko Tempel u to'oben langan e garog ni Garog ni Be'ech fithingan.

Fare gi babyor ni yima bachiy nni be'eg ngak fapi tolang

¹¹ Mikayah, ni be' nib mo'on ni fak Gemariah me Shafan e tutuw rok, e rung'ag e tin ni be'eg Baruk ni bay u lan fare babyor ni yima bachiy ni thin ni SOMOL e keyog. ¹² Me yan nga tafen e pilung nga senggil rok fare tayol u tafen e puf oloboch, ni bay urngin fapi tolang riy ni yad be puruy', ni aram Elishama ni ir e tayol u tafen e puf oloboch, nge Delayah nib mo'on ni fak Shemayah, nge Elnathan nib mo'on ni fak Akbor, nge Gemariah nib mo'on ni fak Shafan, nge Zedekiah nib mo'on ni fak Hananiah, nge urngin e tin ni kabay e tolang ni yad bay u rom. ¹³ Me weliy Mikayah ngorad urngin ban'en nike rung'ag nike be'eg Baruk ngak e girdi'. ¹⁴ Me l'oeg fapi tolang Jehudi nib mo'on ni fak Nethaniah, nib mo'on ni fak Shelemiah, nib mo'on ni fak Kushi ni nge yog ngak Baruk nge fek i yib ngorad fare gi babyor ni yima bachiy ni ir e ke be'eg e thin riy ngak e girdi'. Me fek Baruk fare gi babyor nge yan ngorad. ¹⁵ Me lungurad ngak, "Mu par nga but', ngam be'eg e re gi babyor nir ngomad." Me be'eg Baruk ngorad. ¹⁶ Ma nap'an ni mu' i be'eg rok ni gubin, miyad chachangar u owcherad ni kar rus gad, me lungurad ngak Baruk, "Thingar gu weliyed e pi thin nir ngak e

en pilung.” ¹⁷ Miyad fith ngak ni lungurad, “Mog ngomad ko mang e rin’ ma ga yoloy urngin e pi thin nir nga babyor? I Jeremiah e weliy ngom ma ga yoloy nga babyor?”

¹⁸ Me fulweg Baruk ni ga’ar, “Urngin bug e thin ni bay riy me Jeremiah e weliy ngog nggu yoloy ngalan e gi babyor ney ni gu yoloy ko tinta.”

¹⁹ Me lungurad ngak, “I gur nge Jeremiah e thingar mmarow ngam mithgow. Ngam guyew rogon ndabi nang be’ e gin gimew bay riy.”

Fare pilung ni urfity fa gi babyor ni yima bachiy

²⁰ Fapi tolang e ra ted fare babyor ni yima bachiy nga senggil rok Elishama, ni ir e tayol u tafen e puf oloboch, miyad yan ngalan e yoror ko en pilung, nu rom e ra weliyed gubin ban’en riy ngak fare pilung. ²¹ Ma aram me l’oeg fare pilung Jehudi ni nge yan i fek fare gi babyor. I yan i fek u senggil rok Elishama nge be’eg ngak fare pilung nge gubin fapi tolang ni yad ba sak’iy u to’oben. ²² Ngiyal’ nem e nap’an e garbeb ere fare pilung e ke par nga but’ u to’oben e nifiy u lan e naun rok nima par riy u nap’an e garbeab. ²³ Yug nap’an e ra mu’ Jehudi i be’eg dalip ara aningeg guruy ko fare babyor, me fek fare pilung bochyang i yar nge th’ab yu guruy nem nge yin’ nga mit e nifiy. Aram e n’en ni i rin’ ngay nge mada’ ko ngiyal’ nike urfity ga’ngin fare gi babyor ni yima bachiy. ²⁴ Ma dariy bagyad fapi tolang ara fare pilung ni rung’ag urngin e pin’ey ni rus ara m’ug rok nike kirban’. ²⁵ I Elnathan, Delayah, nge Gemariah e u ra weniggad ko fare pilung ni dabi urfity e re gi babyor nem, ma de fol rorad. ²⁶ Ma aram me l’oeg I Jerahmeel nib mo’on

ni fak nge Serayah nib mo'on ni fak Azriel nge Shelemiah nib mo'on ni fak Abdeel, ni ngar koled gag nge tayol rog i Baruk. Machane SOMOL e ke mithag mow.

Jeremiah niki yoloy bang e babyor ni yima bachiy

²⁷ Tomuren nike urfiy Jehoyakim fare babyor ni gog e thin riy ngak Baruk me yoloy, me yog SOMOL ngog ²⁸ ni ngkug fek bang e babyor ni yima bachiy nggu yoloy ngay gubin e tin immoy ko gin som'on e babyor. ²⁹ Me yog SOMOL ngog ni nggog ngak Jehoyakim ni Pilung ni nge lungug, "Kam urfiy fare gi babyor ma kam fith ngak Jeremiah fan ni yoloy ni pilung nu Babylon e bay yib nge kirebnag e re nam ney me li' e girdi' nge pi gamanman ni bay riy. ³⁰ Ere Gag SOMOL e be lungug ngom i gur Jehoyakim ni Pilung, ni dakuriy be' ni owchem ni bay ki gagiyegngag gil'ilungun David. Dowef rom e bay nin' nga wean ko gin bay i mat e yal' riy ngay ni rran, ma be yib e garbeb ngay ni nep'. ³¹ Ma bay gu gechig nigem nge pi'in owchem, nib mu'un e pi tolang rom ngay ni yad bay u tan pa'am, ni bochan e denen ni kam ngongliyed ni gimed gubin. Ya gur nge girdi' nu Jerusalem nge girdi' nu Judah e ug gineangmed ma dariy bigimed ni motoyil, ere bay gu girengiy nga dakenmed ni gimed gubin e riya' ni fa'an gu weliy."

³² Ma aram mu gu fek bang e babyor ni yima bachiy nggu pi' ngak Baruk ni tayol rog, me yoloy ngay urngin e thin ni gog ngak. I yoloy urngin e

thin ni immoy u lan fare gi babyor nsom'on, nge ku boch e thin nib chugur fan ngay.

37

Zedekiah ni man ayuw ngak Jeremiah

¹ Nebukadnezzar ni Pilung nu Babylon e tay Zedekiah nib mo'on ni fak Josiah, ni nge mang pilung ko nam nu Judah ni nge yan nga luwan Jehoyakin nib mo'on ni fak Jehoyakim. ² Machane Zedekiah, nge pi tolang ni yad bay u tan pa', nge girdi' e dar folgad ko fapi thin ni pi' SOMOL ngog.

³ Zedekiah ni Pilung e l'oeg Jehukal nib mo'on ni fak Shelemiah, nge Zefaniah ni prist nib mo'on ni fak Maaseyah nga rognaw ngog ni nggu meybil ngak SOMOL ni Got romad ni pa' e nam romad.

⁴ Ma ngiyal'nem ma dawor ni teg nga kalbus ma kug be yan u fithik' e girdi' ni kab puf mat'wug.

⁵ Ma ngiyal'nem e ke yib e salthaw rok Farao nga wuru' yu Egypt, ma yu Babylon ni yad be mael ngak yu Jerusalem e fa'an rrung'aged murung'agrad, miyad sul nga tomur.

⁶ Ma aram me yog SOMOL, ni Got nu Israel, ngog ni ngug ga'ar, ⁷ ngak Zedekiah, "Fa raba' i salthaw nu Egypt e karbad ni ngar ayuwaged gur, machane bay ra sulod nga taferad. ⁸ Ma aram e bayi sul piyu Babylon ngar chamgad ko re binaw ney ngar koled, miyad urfiy nga but'. ⁹ I Gag SOMOL e gu be puguran ngomed ni nge dab mu ban niged gimed ngu'um leam niged ndabki sul yu Babylon, ya yad ra sul ¹⁰ ni mus ni gimed ra li' urngin e salthaw nu Babylon ni be cham ngomed e chiney nge yan i par ni kemus ni tin ke magey

e girdi' e ke maad'ad ni yad ba thig u lan e pi tent rorad, ma pi girdi' nem e ku yad ra sak'iy ngarbad ra urfiyed e re binaw ney."

Jeremiah nni kol nga ni kalbusnag

¹¹ Me mal'af e salthaw nu Babylon u Jerusalem ni aram e yad be sul nga tomur, ya be yib e salthaw rok Farao. ¹² Ma aram mu gu chuw u Jerusalem nggu wan ko gin tafen piyu Benjamin nggu fek e birog e f'oth ko binaw ni tafen e tabnaw rog. ¹³ Ma fa'an gu taw ko fare garog ni Benjamin fithingan, ma bay ba pilungen e salthaw u rom nib mil fan ngak e salthaw ni be maruwel u rom, ni be' nib mo'on ni Irijah fithingan, ni fak Shelemiah, ni Hananiah e tutuw rok, me talegeg me ga'ar ngog, "Kam finey ni ngam mil ngam man ngak e girdi' nu Babylon!"

¹⁴ Mu gu fulweg nug ga'ar, "Gathi er rogon! Gathi nggu mil!" Machane de motoyil Irijah ko n'en ni gu be yog. Me koleg nge fekeg i yan ngak e pi'in ntolang. ¹⁵ Miyad damumuw ngog miyad pi'eg ngan toyeg min teg ngalan e naun rok Jonathan ni ir e tayol u kort ngan man'nag e naun ngog, ma naun rok e ke mang ba kalbus. ¹⁶ Min teg ngalan ba kalbus ni bay u tan e but', mu gu par u rom nib n'uw nap'an.

¹⁷ Me bingyal' me yog Zedekiah ni Pilung ni ngan fekeg i yan ngak, me fith ngog u rom u tafen ni go' gamow ni ga'ar, "Mog, bay bbugithin nike yib rok SOMOL?"

Mu gu fulweg nug ga'ar, "Ba', I gur e bay ni pi'em nga pa' e pilung nu Babylon." ¹⁸ Ma aram mu gu fith nug ga'ar, "Be mang oloboch e kug

ngongliy nib togopluw ngom, ara pi tolang ko salthaw rom, ara pi girdi' ney ni er tapgin ni kam teg nga kalbus? ¹⁹ Mang e ke rin' fapi profet rom ni fa'ani lungurad ngom e pilung nu Babylon e dabi cham ngom ara re nam ney? ²⁰ Gu be wenig ngom e chiney ni ngam motoyil ngog ngam rin' e tin nggu wenignag ngom. Wenig ngom, dab kum sulwegeg nga kalbus ko fare naun rok Jonathan. Ma fa'an ga ra fulwegeg, ma rib mich ni bay gum' u rom."

²¹ Me yog Zedekiah ni Pilung ni nga ni loknag e garog ngog u lan e yoror u tafen e pilung, ra reb e rran ma ba yael' e flowa ni ka ni pi' ngog ni kan fek u tafen e lum flowa, nge mada' ko ngiyal' nike m'ay urngin e flowa u lan fare binaw.

38

Jeremiah ni par u lan ba luwed nike m'ay e ran riy

¹ I Shefatiah nib mo'on ni fak Mattan, nge Gedaliah nib mo'on ni fak Pashur, nge Jukal nib mo'on ni fak Shelamiah, nge Pashur nib mo'on ni fak Malkiah e rrung'aged ni gu be weliy ko girdi' ni ² ke ga'ar SOMOL, "En nra par u lan e re binaw nem e ra yim' u fithik' e mael, ara uyongol, ara liliy. Machane en nra yan nga wuru' e re binaw nem nge pi' ir nga pa' piyu Babylon e dab ni li' ngem'; me thay u pa' e riya' me fos." ³ Ma kug weliy ngorad nike ga'ar SOMOL, "Bay gu pi' e re binaw ney ngak e salthaw rok e pilung nu Babylon, ma aram e bayi kol." ⁴ Me ga'ar e pi tolang ni yad bay u tan pa' e en ni pilung ngak fare

pilung, “Re mo’on ney e thingar nli’ ngem’. Ya ra i non ni aray rogon ma aram e be waernag e leam ko salthaw nu lan e re binaw ney, ma ku aray e n’en be rin’ ngak urngin e girdi’ nike magey u lan binaw. Re mo’on ney e gathi be guy rogon ni nge ayuweg e girdi’; kemus ni ba’adag ni nge gafgow nagrad.”

⁵ Me ga’ar Zedekiah ni Pilung, “Kefel’, mu rin’ed ngak e tin gimed ba’adag; ya dabiyag ni gu talegmed.” ⁶ Miyad fekeg ngar nguchrused gag ngalan ba luwed ni fen Malkiah nib mo’on ni fak e pilung, re luwed nem e bay u lan e yoror u tafan e pilung. Ma dariy e ran u lan e re luwed nem, kemus ni rungdu’ e bay u t’ay, mu gu chur nga fithik’ e rungdu’.

⁷ Machane Ebedmelek, ni be’ nu Ethiopia, nib mo’on nib tolang nma maruwel u tafan e pilung e rung’ag ni kan nguchuruyeg ngalan fare luwed. Ma ngiyal’nem e aram e bay e en ni pilung ko garog ni Benjamin fithingan ni be puf oloboch. ⁸ Me yan Ebedmelek u tafan e pilung ngaram me ga’ar ngak fare pilung, ⁹ “Pilung, n’en ke rin’ e pi girdi’ ney e ba kireb. Kar nguchuruyed Jeremiah ngalan fare luwed, nike muduwgil ni nge yim’ ko uyongol, ya, dakuriy e ggan u lan e re binaw ney.” ¹⁰ Me yog fare pilung ngak Ebedmelek ni nge fek dalip fapi pumo’on ni yad bay u rom ngranod ngar girngiyed gag nggu chuw u lan fare luwed ndawor gum’. ¹¹ Ma aram me fek Ebedmelek fapi pumo’on nge yan nga tafan e chugum u tafan e pilung nge fek boch e mad nike kaday me m’ag ko gaf nge nguchuruy ngog ngalan e luwed. ¹² Me

ga'ar Ebedmelek ngog, "Mu tay e pi mad nir nga tan alibem nge dabi th'abem e gaf." Mu gu rin' ni aram rogon, ¹³ miyad girngiyeg ngalang ngar chuweged gag u lan fare luwed. Tomuren e biney mi ni pageg nggu par u lan e yoror.

Zedekiah ni fith ngak Jeremiah ko mang e bfel' ni nge rin'

¹⁴ Me mol'og Zedekiah ni Pilung nganib ni fekeg i yan ngak ko bin dalip e garog ko Tempel. Me ga'ar ngog, "Ngggu fith bbugithin ngom, ma dabug ni ngam mithag ban'en rog."

¹⁵ Mu gu fulweg nug ga'ar, "Ra gu weliy e tin riyul' ngom, ma ga thang e fan rog, ma gu ra fonow nigem, ma gathi ga ra fol riy."

¹⁶ Me micheg Zedekiah ni Pilung bbugithin ngog nde nang be'. I ga'ar, "Gu be micheg u fithingan SOMOL ni be par nib fos, ni ir e ke pi' e yafos ngodad, nri dab gu thang e fan rom, ma dab gu pi'em nga pa' fapi pumo'on ni yad baadag ni ngar thanged e fan rom."

¹⁷ Mug ga'ar ngak Zedekiah, "I SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni ir e Got nu Israel, e ke ga'ar, "Fa'an ga ra pi'em nga pa' e pi tolang ko salthaw rok e pilung nu Babylon, ma dab ni thang e pogo-fan rom ma dab ni urfiy e re binaw ney. Me gur nge girdi' u tabinaw rom e dab ni thang e fan romed. ¹⁸ Machane fa'anra dab mu pi'em nga pa'rad, ma aram e bay ni pi' e re binaw ney nga pa' piyu Babylon ngar urfiyed ma dabiyaq ni ngam mil rorad."

¹⁹ Me fulweg Zedekiah ni Pilung ni ga'ar, "Gu be rus ngak e girdi' nu Israel ni kar milgad ngak piyu

Babylon. Ya richey mi ni pi'eg nga pa'rad ngu'ur gafgow nignedgag.”

²⁰ Mug ga'ar, “Dab ni pi'em nga pa'rad. Wenig ngom mu fol ko thin nike yog SOMOL ni bod rogon ni kug weliy ngom; ma aram e dariy ban'en nra buch rom, ma dab kun thang e fan rom. ²¹ Ya SOMOL e ke piliyeg e changar rog kug guy e n'en nra buch rom ni fa'an ga ra duwgiliy ni nge dab mu pi'em nga pa' e pi tolang ko salthaw nu Babylon.

²² Mu sap! Urngin e pi ppin nike magey u lan tafen e pilung nu Judah e ka ni fekrad i yan ko pi tolang ko salthaw rok e pilung nu Babylon. Mu telim ko thin ni yad be yan ma yad be yog ni be lungurad,

‘Pi fager rok fare pilung e ka ra lobochiyed,
ke mang yad e yad be gagiyeagnag.

Ma chiney nike rich e rifrif u ay nga fithik' e
rungdu’,

me yan fapi fager rog ngar n'iged.’ ”

²³ Mug ga'ar ngak, “Urngin e ppin rom nge bitir rom e bay ni fekrad i yan ngak piyu Babylon, me gur e dabiyaq ni ga ra mil rorad. Bayi fekem fare pilung nu Babylon ni kam mang kalbus rok, ma re binaw ney e bay ni urfiy.”

²⁴ Me fulweg Zedekiah ni ga'ar, “Ngam guy rogon nge dabi nang be' e tin ni kad weliyew, ma aram e dariy ban'en nra buch rom. ²⁵ Ra rung'ag e pi tolang ni kug non ngom, ma yad ra yib ngar fithed ngom e thin ni kad weliyew. Ma yad ra micheg ngom ndab ra li'ed gur nga mum' ni fa'anra mu weliy ngorad urngin e tin ni kad weliyew. ²⁶ Ma aram e ngamog ngorad ni nge lungum e um wenig ngog ni nge dab kug pi'em

nga ni fulwegem nga kalbus u naun rok Jonathan ya ga ra yim' u rom." ²⁷ Urngin fapi tolang nrabad ngog ngu'ur fithed gag, mu gog ngorad e tin keyog fare pilung ngog ni nggu gog. Miyad par ndakuriy ban'en ni yad ra rin' ngog, ya dariy be' nike rung'ag e tin ni ug weliyew. ²⁸ Min teg u lan fare yoror ko tafen e pilung nge mada' ko rofen nni kol yu Jerusalem.

39

Waer ni tay yu Jerusalem

¹ U lan e bin ragag e pul ko bin mereb e duw nike pilung Zedekiah u Judah, me yib Nebukadnezzar ni Pilung nu Babylon nge ga'ngin fa raba' i salthaw rok ngar chamgad nga Jerusalem. ² Bin mereb e rran ko bin aningeg e pul ko re duw ni ragag nge ta'reb nap'an nike pilung Zedekiah, min buthug e yoror ko re binaw nem nga barba'.

(³ Nap'an nkol yu Jerusalem, ma gubin e tolang ko fare pilung nu Babylon ni mang tagil'rad e bin lukngun e garog, nib mu'un Nergal Sarezer, nge Samgar Nebo, nge Sarsekim, ngay nge ku reb e Nergal Sarezer.)

⁴ Ma nap'an ni guy pilung Zedekiah nge gubin e salthaw rok e n'en ni yad be rin', miyad guy rogon ni ngar milgad ngar chuvgad ko fare binaw nnep'. Ranod u kanawo' ko milay' rok e pilung ngar thumurgad u langan e fare garog u thilin fagal yoror, ni yad be sor i yan ko loway u Jordan. ⁵ Machane fa raba' i salthaw nu Babylon e ra tulfedyad ngar koled Zedekiah u lan e tafel'fel' nib chugur nga Jeriko. Ma aram miyad yan ngak Nebukadnezzar

ni Pilung, u lan fare binaw nu Riblah u daken e but' nu Hamath, ni aram e gin ni duwgiliy Nebukadnezzar riy e n'en ni ngan rin' ngak. ⁶ Mu rom u Riblah u p'eowchen Zedekiah e thang e fan rok pifak Zedekiah ni pumo'on riy, miki thang e fan rok e pi tolang nu Judah. ⁷ Tomuren e binem me luf lan owchen Zedekiah min m'ag ko chen ni ngan fek nga Babylon. ⁸ Ngiyal' i nem, ma ke urfiy piyu Babylon tafen e pilung nge naun ko girdi' ma kar buthged nga but' e pi yoror nu Jerusalem. ⁹ Tomuren, me Nebuzaradan ni ir e ga' ko salthaw e fek e girdi' ni magach u lan fare binaw ni kalbus nga Babylon, nib mu'un e girdi' ngay nra milgad ngak. ¹⁰ Kemus ni pi'in th'abi gafgow ni dariy taferad e pagrad u lan e nam nu Judah, me pi' ngorad yung i milay' ni *grape* nge flang.

Jeremiah nni pag

¹¹ Machane Nebukadnezzar ni Pilung e yog ngak Nebuzaradan, ni fare tolang ko salthaw ni ga'ar, ¹² "Man ngam gay Jeremiah ngam ayuweg. Dab mu maad'ad ngak, ma ngam rin' e tin ni ba'adag." ¹³ Ere Nebuzaradan ni ir e ga' ko salthaw, nge Nebushazban, nge Nergal Sarezer ni yad boch e tolang u tafen e pilung nu Babylon, ¹⁴ e ni l'oegrad ngar fekedgag u lan e yoror ko pilung. Ra pi'edgag ngak Gedaliah nib mo'on ni fak Ahikam nib mo'on ni fak Shafan ni nge ayuwegneg, ma nge thapegneg nga tabnaw ni bfel' rogog. Aram mu gu par u rom u fithik' e girdi'.

L'agan' rok Ebedmelek

¹⁵ Nap'an ni gu ba kalbus u lan e yoror ko pilung, me taw e thin rok SOMOL ngog ni be ga'ar, ¹⁶ "Mman ngamog ngak Ebedmelek ni be' nu Ethiopia ni SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni fare Got nu Israel e be ga'ar, "Ri bod rogon ni gog, nggu fek nga daken e re binaw ney e riya' ma gathi fla'ab, ma nap'an nra buch e ran'ey, ma ga bay u rom ni ngam guy. ¹⁷ Machane I Gag SOMOL e bay gu yororiyem, nga dab ni pi'em ngak fapi girdi' ni gab marus ngorad. ¹⁸ Bay gu ayuweg e pogofan rom nge dab ni li'em ngamum'. Bay mu thay ni dab mum' ni bochan e pagan' rom ngog. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

40

Jeremiah ni par rok Gedaliah

¹ I SOMOL e non ngog u tomuren nike pageg Nebuzaradan u kalbus ni ir e ga' ko salthaw u Ramah. Ya ni fekeg ngaram ni kan chain nigege, ni gub mu'un ngak gubin fapi girdi nu Jerusalem ngu Judah nni fekrad ni kalbus nga Babylon.

² Fare tolang ko salthaw e piningeg nga wuru' e girdi' nge ga'ar ngog, "Fare SOMOL ni Got rom e keyog ni re but' ney e nge yib e riya' ngay, ³ are chiney e ke rin' e n'en nni yog nra rin'. Ke buch gubin e pin'ey ni bochan e girdi' rom ni yad be denen nib togoplun ngak SOMOL ma darir folgad rok. ⁴ Chiney, e nggu luf e chain u tungun pa'am nggu pagem. Fa'anra ga ba'adag ni ngam un ngog nga Babylon, ma rayag, ya gu ra aywegem. Machane fa'anra dabum, ma dab mu'un. Go' ku

bay gubin yang ni ga ra mel'eg, ma ga yan ko gin ga be finey.”

⁵ Ma da gu fulweg, me ga'ar Nebuzaradan, “Mu sul ngak Gedaliah nib mo'on ni fak Ahikam ni ir e tutuw rok Shafan, ni aram facha' ni yog fare pilung nu Babylon ni nge governor ko pi binaw nu Judah ney. Rayag ni mu par rok ngam par u fithik' e girdi', fa gur e muguy e gin ni ga be finey ni bfel' ni ngam man ngay.” Ma aram me pi' ba tow'ath ngog nge boch e ggan ni nggu fek, me pageg nggu wan. ⁶ Gu wan gu par ngak Gedaliah u Mizpah nggu par u rom u fithik' e girdi' ni magach u lan fare nam.

*Gedaliah ni governor u Judah
(2 Kings 25:22–24)*

⁷ Boch e pi tolang u Judah nge salthaw nde yag nni kolrad. Rrung'aged ni fare pilung nu Babylon e ke tay Gedaliah ni ir e governor ko fare nam ke par ni ir e be tay murung'agen gubin e pi'in nni fekrad nga Babylon ni fapi girdi' th'abi gafgow ko fare nam. ⁸ Ere Ishmael nib mo'on ni fak Nethaniah, nge Johanan nib mo'on ni fak Kareah, nge Serayah nib mo'on ni fak Tanhumeth, nge pi pumo'on ni fak Efai nu Nethofah, nge Jezaniah nu Maakah e ru'ned ko fapi pumo'on ngranod ngak Gedaliah nga Mizpah. ⁹ Me ga'ar Gedaliah ngorad, “Nggu micheg ngomed ni dab mu rus gad ni ngam pired nga tan pa' yu Babylon. Mi gimed par u lan e re nam ney ngu'um pigpig gad rok fare pilung nu Babylon, bay mu pired ni gubin ban'en ni bfel' u puluwomed. ¹⁰ I gag e bay gu par u Mizpah nggu mang mit e thin romed u nap'an nra yib yu

Babylon ngaray. Ma gimed e ngam ta'reb gad nga mu kunyed e wayin nge wom'ngin e gek'iy nge gepgep ni *olive*, nga mu cha'riyed nga langgin fare binaw ni ka mu pired ngay.” ¹¹ Ngiyal' i n'em e gubin yu Israel ni yad bay u Moab, Ammon, Edom, nge ku boch e binaw, e rung'aged ni fare pilung nu Babylon e ke pag boch piyu Israel ni ngar pired u lan yu Judah, ma ke tay Gedaliah ni governor rorad. ¹² Ma aram miyad chuw ko yung i n'en nni weregrad riy, ngar sulod nga Judah. Rabad ngak Gedaliah nga Mizpah, nu rom e ra kunyed e tin yo'or e wayin nge wom'ngin e gek'iy riy.

Gedaliah nli' ngem'
(2 Kings 25:25, 26)

¹³ I Johanan nib mo'on ni fak Kareah nge boch e tolang ko salthaw e rabad ngak Gedaliah nga Mizpah ¹⁴ nga rabad ra ga'argad ngak, “Da mu-nang ni fare pilung i Baalis nu Ammon e ke l'oeg Ishmael ni nge li'em ngamum'?” Ma de riyul' u wan' Gedaliah e ran'em. ¹⁵ Ma aram me non Johanan ngak ni go' yow ni ga'ar, “Mu pageg nggu wan gu thang e fan rok Ishmael, ni dariy be' nra nang ko mini' e ke li'. Mangfan ni ngan l'oeg ni nge li'em ngamum'? Ya ra k'aring e pi Jew ni ka ra mu'ulung gad nga to'bem ngar werwergad, ma ra girengiy e riya' nga daken gubin e girdi' ni magach u lan yu Judah.”

¹⁶ Ma aram me ga'ar Gedaliah, “Dab mu rin'! N'en ni ga be yog u murung'agen Ishmael e de riyul'!”

41

¹ Lan e bin ni medlip e pul ko re duw nem, ma Ishmael nib mo'on ni fak Nethaniah nib mo'on ni fak Elishama, ni be' ko fare tabinaw nib pilung, ni ir reb fapi tolang ko salthaw rok e pilung e yan nga Mizpah nike un ragag e pumo'on ngak, ni ngranod ra guyed Gedaliah ni governor. Ma nap'an ni ka yad be abich u ta'bang, ² me girengiy Ishmael nge fa ragag i pumo'on e saydon ngar thanged e pogofan rok Gedaliah. ³ Ku ra thanged e fan rok gubin piyu Israel ni urmed rok Gedaliah u Mizpah nge pi salthaw nu Babylon ni yad bay u rom e ngiyal'nem.

⁴ Me reb e rran riy u m'on ndawori nang be' murung'agen Gedaliah ni kan thang e pogofan rok, ⁵ me taw meruk i ragag e pumo'on nu Shekem, ngu Shiloh, nge yu Samaria. Kar puyed sorbarad ma kar guchthuyed e mad u dakerad ma kar rasayed dowrad. Kar feked e *grain* nge *incense* ni ngar pi'ed ni maligach u Tempel. ⁶ Ma aram me yan Ishmael nga wuru' yu Mizpah ni be yor nge yan i mada' nagra. Nap'an ni taw ngorad me ga'ar, "Wenig ngomed mired ngalan binaw ngam guyed Gedaliah." ⁷ Ma yug nap'an nra tawgad ngalan fare binaw, me thang Ishmael nge fapi pumo'on e pogofan rorad nga ron'ed yad ngalan ba luwed.

⁸ Machane bay ragag e pumo'on ko fare ulung nra ga'argad ngak Ishmael, "Wenig ngom, dab mu thang e pogofan romad! Bay e *wheat* romad, nge *barley*, nge gapgap ni *olive*, nge *honey* ni kan mithag u daken yung i flang." Ma aram ma de li'rad. ⁹ Fare luwed ni yin' Ishmael e ldow rok fapi pumo'on ngay ni li'rad e rib ga' ni ker Asa ni Pilung

u nap'an ni mael Baasha ni Pilung nu Israel ngak. Ishmael e suguy fare luwed ko fapi ldow. ¹⁰ Ma aram me kalbusnag e ppin ni pifak fare pilung nge gubin e tin ni magach e girdi' u Mizpah, ni pi'in ni tayrad Nebuzaradan ni ir e tolang ko salthaw nga tan pa' Gedaliah. I fekrad Ishmael ni kalbus ngar sorgad i yan ko gin tafen yu Ammon.

¹¹ I Johanan nge gubin e tolang ko salthaw ni yad bay rok e rrung'aged e re pa' i oloboch nem nike rin' Ishmael. ¹² Me un e salthaw rorad ngorad ngar lol'ged ngar koled u charen fare lipath nib ga' u Gibeon. ¹³ Nap'an ni guy e kalbus rok Ishmael i Johanan nge pi tolang ni yad mu'un ngak, miri felan'rad, ¹⁴ miyad mil i yan ngorad. ¹⁵ Machane Ishmael nge meruk e salthaw rok e ra thaygad rok Johanan ngar milgad ko binaw nu Ammon.

¹⁶ Ma aram e Johanan nge fapi tolang ko salthaw e ra ayweged e pi salthaw, nge ppin, nge bbitir, nge *eunuch* ni fapi girdi' ni chuwegrad Ishmael u Mizpah nge fekrad ni kalbus u tomuren nni thang e fan rok Gedaliah. ¹⁷⁻¹⁸ Kar tamdag gad ngak piyu Babylon ni bochan Ishmael ni ir e thang e fan rok Gedaliah, ni aram e cha' ni turguy fare pilung nu Babylon ni nge mang governor ko fare nam. Ma aram miyad sor i yan nga Egypt, ni fan e ngar paloggad rok piyu Babylon. Nap'an ni yad be yan i yan miyad tal u Kimham u charen yu Bethlehem.

42

Girdi' niyog ngak Jeremiah ni nge meybil nagrad

¹ Gubin e tolang ko salthaw nib mu'un Johanan nib mo'on ni fak Kareah nge Azariah nib mo'on

fak Hoshayah, e rabad e girdi' u gubin e dodow² miyad ga'ar ngog, "Wenig ngom ngam rin' e n'en ngogned ngom! Meybil ngak SOMOL ni Got rodad ni fan ngomad. Meybil ni fen gubin e pi aromad nde yim'. Immoy bingyal' nri gamad ba yo'or; ma chiney e ga be guy nri'in i gamad e ke magach.³ Mu meybil ni SOMOL ni Got rodad e nge dag ngomad e re kanawo' ni nggu warod riy nge mang e nggu rin'ed."

⁴ Me lungug, "Kug rung'ag, ere bay gu meybil nagmed ngak SOMOL ni Got rodad, ni bod rogon ni kamogned; ma bay gog urngin e tin keyog SOMOL ndab gu mithag bang riy romed."

⁵ Ma aram ma yad ga'ar ngog, "Nge mang SOMOL ba mich nib riyul' mab yul'yul' ni nge togopluw ngomad ni fa'anra dag folgad u gubin e motochiyel ni pi' SOMOL ni Got rodad ngom ni fan ngomad. ⁶ Ndemturug ko m'agan'mad ngay fa dangay, ma gamad ra fol rok SOMOL ni Got rodad, ni ir e gamad be ning ngom ni ngam meybil ngak. Fa'an gamad ra fol rok ma ra fel' gubin ban'en u puluwomad."

Fulweg ko meybil rok Jeremiah ni pi' SOMOL

⁷ Me yan ragag e rran ngay me non SOMOL ngog. ⁸ Ma aram mu gu pining Johanan nge gubin fapi tolang ko salthaw ni yad bay rok, nge gubin fapi girdi' nga ta'bang. ⁹ Mug ga'ar ngorad, "Fare SOMOL, ni Got rok yu Israel ni ir e mu l'oegedgag ni nggu fek e thin romed ngak e ke ga'ar, ¹⁰ 'Fa'anra ba m'ag u wan'med ni ngkum pired u daken e re nam ney, ma bay gu ubungimed ngalang ma gathi nggu buthugmed nga but'; bay gu yungmed

ma gathi nggu pugmed ngalang. Fare riya' ni gu fek nga dakanmed e ke kireban'ug ngay. ¹¹ Ngam taleded e marus ngak fare pilung nu Babylon. Gu bay romed, ma bay gu laegmed u tan gelngin. ¹² Bochan e gu ba wurengan', ma aram e bay gu gagiyegnag nge kirban' ngomed nge pagmed ngam sulod nga tafenmed. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney.'

¹³⁻¹⁵ "Ma gimed e girdi' ni ka mu magachgad u lan yu Judah e thangri dab mu pired ni dab mu folgad rok SOMOL ni Got romed, nga mu siyegned ni ngam pired u daken e re but' ney. Thangri dab mogned ni ngam ga'argad, 'Dangay, bayi mang yu Egypt e darod dapired ngay, ni aram e gin dab da mada' niged e mael riy ara ni piningdad ni ngdarod ko mael ara dam'ad ko mak'iy'. Fa'an gimed ra yog ni aray rogon, ma aram e SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni fare Got nu Israel, e be ga'ar, 'Fa'anra ka mu dugliyed ni ngam marod nga Egypt ngam pired u rom, ¹⁶ ma mael ni gimed be tamdag ngay e ra yib ngomed u rom, ma uyngol e bay i lekmed ma gimed ra yim' u rom u Egypt. ¹⁷ Gubin e girdi' nike leamnag ni nge yan i par nga Egypt e ra yim' u fithik' e mael fa uyngol ara liliy. Dariy bagyad nra par nib fos, ma ku dariy be' nrayag ni thay ko riya' ni gu ra fek i yib ngorad.'

¹⁸ "SOMOL ni Got nu Israel e be ga'ar, 'Ri bod rogon ni map' e damumuw rog nib gel nga daken e girdi' nu Jerusalem, e ku aram rogon ni yira pu'og nga dakenmed ni fa'an gimed ra yan nga Egypt. Bayi tamdag ya'amed; girdi' e bay ur moning niged gimed ma bay ra ted fithingimed ni kemang

ba yaba'. Ma dakriy bi'id ni kigimed ra guy e re gin'ey bayay.' ”

¹⁹ Ma aram mu kug ul ul ngay ngug ga'ar, “Be yog SOMOL ngomed e girdi' ni kam magach gad u Judah ndab marod nga Egypt. Ma aram e gu be yog ngomed e chiney ²⁰ ni gimed be ngongliy ba oloboch nib ga'. Kam ninged ngog ni ngu meybil ngak SOMOL ni Got radad ni fan ngomed, ma kam michegned ni gimed ra rin' gubin e tin ni ta'chiylen. ²¹ Ma are chiney e kugog ngomed, ma damur folgad u gubin e tin ni l'ogeg SOMOL ni Got rodad ni nggog ngomed. ²² Ere aram e nge par u wun'med e ran'ey: bay m'ad u fithik' e mael fa uyingol ara liliy u daken e re gi but' ni gimed ba'adag ni ngam pired riy.”

43

Jeremiah nni Fek nga Egypt

¹ Kug mu' i yog ko girdi' gubin e tin ni l'oegeg SOMOL ni Got rorad ni nggog ngorad. ² Ma aram e Azariah nib mo'on ni fak Hoshayah nge Johanan nib mo'on ni fak Kareah nge gubin e girdi' nib tolangan'rad e ra ga'argad ngog, “Ga be ban. I SOMOL ni Got romad e de l'oegem ni ngamog ngomad ni dab gu warod gu pired nga Egypt. ³ Baruk nib mo'on ni fak Neriah e ke k'aring lanin'um ni ngam togoplw ngomad, ya nge gel piyu Babylon ngomad nrayag ni yad ra li'mad fa ra feked gamad ni kalbus nga Babylon.” ⁴ Ere Johanan nge fapi tolang ko salthaw nge fapi girdi' e dar folgad ko tin ke tay SOMOL chiylen ni ngar pired u lan fare binaw nu Judah. ⁵ Ma aram me fek Johanan

nge gubin fapi tolang ko salthaw gubin e girdi' ni magach u Judah nga Egypt, nib mu'un gubin e girdi' ni urmed ko fapi nam nni weregrad riy ni kar sulod nga Judah: ⁶ pi pumo'on, ppin, bitir, nge pi ppin ni fak fare pilung. Ra feked gubin e pi'in ni tay Nebuzaradan ni fare tolang ko salthaw nga tan pa' i Gedaliah, ni gub mu'un ngay nge Baruk. ⁷ Dar folgad ko tin ke tay SOMOL chiylen miyad yan ngalan yu Egypt ngar tawgad ko fare binaw nu Tahpanhes.

⁸ U rom e ga'ar SOMOL riy ngog, ⁹ "Mu fek boch e malang nib ga' ngam k'eyag u tan malngen e kanawo' u mit e garog ko naun ko am u lan e re binaw ney, mu guy rogon nge guy boch e girdi' nu Israel e n'en ni ga be rin'. ¹⁰ Ma aram ma gog ngorad ni Gag, fare SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni fare Got rok yu Israel, e bay gu fek e tapigpig rog i Nebukadnezzar ni Pilung u Babylon ngaray, ni ir e bayi tay e chiya rok nga daken e pi malang ney ni kam k'eyag, ma bay i garareg e *tent* ko pilung u daken. ¹¹ Bayib Nebukadnezzar nge gel ngak yu Egypt. Girdi' ni kan bucheg wa'athan ni ngarmad' ko liliy e ireram e n'en ni yad ra yim' riy, pi'in ni kan turguy ni ngan fekrad nga bang ni kalbus e yira fekrad, ma pi'in ni kan turguy ni ngarmad' u fithik' e mael e yira li'rad u fithik' e mael. ¹² Bay gup' e nify ko tempel rok fapi got nu Egypt, ma fare pilung nu Babylon e reb e ra urfiy fapi got fa reb e ra chuweg fapi got. Bod ba tagafal saf nra feked e mad rorad nike chuwa yanuk riy, e aram rogon fare pilung nu Babylon nra pug fare but' nu Egypt ngalang nike be'ech ma aram me

yan nike gel. ¹³ Bay i kirebnag fapi malang ni gang' ni yima meybil ngay u Heliopolis u lan yu Egypt me urfiy nga but' e pi tempel ko pi got nu Egypt."

44

Thin rok SOMOL ngak e piyu Israel u lan yu Egypt

¹ I SOMOL e non ngog nib l'ag rogon ngak urngin piyu Israel ni yad ma par u lan yu Egypt, ko fapi binaw u lan yu Migdol, Tahpanhes, ngu Memfis, ngu lay ni lel'och e binaw. ² I SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni fare Got nu Israel e ga'ar, "Gur ma ka mu guy fare riya' ni gu fek nga daken yu Jerusalem nge gubin e pi binaw nu Judah. Kemus ko chiney ma kab mogothgoth ni dariy be' nma par u langgin e pi binaw nem ³ ni bochan e girdi' riy e i rin' e kireb nge k'aring e damumuw ngog. U ra pi'ed e maligach ngak yug boch e got mu'ur pigpig gad ko pi got ni dariy bagyad fa bigmed ara reb e pi chitamangimed ni i meybil ngorad. ⁴ Dag tal i pi' ngomed e pi profet ni tapigpig rog, ngi i yog ngomed ni dab mu rin'ed e ran'ey ni rib kireb ni gub fananikay. ⁵ Machane da um motoyilgad ara mu folgad riy. Dariy e ngam paged e ngongol romed ni kireb ko maligach ni gimed be pi' ngak yug boch e got. ⁶ Aram mu gu pu'og e damumuw rog nib gel nga daken e yochi binaw nu Judah nge nga daken e yupa' i kanawo u Jerusalem, mu gup' e nifiy ngay. I par e pi binaw nem nge kanawo' ni dakriy woton u but' nike tamdag ya'an, aram rogon ke mada' ko bin daba' e rran.

7 “Ma aram e Gag fare SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni fare Got nu Israel, e gu be fith ngomed e chiney ko mangfan ni gimed be rin' e binem e ban'en nib kireb ngomed. Gimed ba'adag ni ngam girngiyed e riya' nga daken e pumo'on, ppin, bbitir nge madway, nge par ni dakriy bigmed nra magay? 8 Mangfan ni gimed be k'aring e damumuw ngog ko tayfan ni gimed be tay ko pi liyos nge maligach ngak yug boch e got u roy u lan yu Egypt, ni aram e gin ni kambad mu pired ngay? Ri gimed be rin' e ran'ey ni bochan e ngam kireb niked gimed, nge gubin e nam nu roy u fayleng mi i moning nagmed me par fithinganmed nike mang ba yaba'? 9 Kam paged talin urngin e pin'en nib kireb ni ngongoliy e pi chitamangimed u lan fa yochi binaw nu Judah ngu daken e yupa' i kanawo' u Jerusalem, ku ta'reb i ta' ko pilung nu Judah nge ppin rorad, nge gimed nge pi leengimed? 10 Ma ke mada' ko biney e rran ma dawor mu sobut' niked gimed. Damur liyorgad ngog fa mu falwogkad ko pi motochiyel ni gu pi' ngomed nge pi chitamangimed.

11 “Ere arfan ni Gag fare SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni fare Got nu Israel, e bay gu togopluw ngomed mug gathay ga'ngin yu Judah. 12 Ta'reb i ta' ko girdi' nu Judah ni magach ni kar turguyed ni ngaranod nga Egypt ngar pired u rom, bay gup owcheg ngorad ni yad gubin ni dabisiy ni ngan thang e pogofan rorad. Yad gubin e pi'in ntolang nge tin nib sobut', ni go' yad ra yim' u lan yu Egypt, ni de muduwgil ko mael e yad ra yim' riy fa uyingol. Ra tamdag ya'arad; girdi' e bay i moning

nagrad me par fithingrad nike mang ba yaba'.
¹³ Bay gu gechignag e pi'in yad ma par u Egypt, nri bod rogon ni gu gechignag yu Jerusalem — ko mael, nge uyingol, nge liliy. ¹⁴ Dariy reb e girdi' nu Judah ni magach ni yib nga Egypt ni nge par u rom nrayag ni mil fa par nib fos. Dariy bagyad ni ku ra sul nga Judah, ko gin karmad' ni bochan ni ngkur pired riy bayay. Dakriy be' ni ku ra sul kemus ni'in i yad."

¹⁵ Ma aram ma gubin e pumo'on ni kar nanged ni ppin rorad e ma pi' e maligach ngak yug boch e got, ma gubin e ppin ni yad ba sak'iy u rom, nib mu'un piyu Israel ngay ni ur pired ko yimuch u Egypt ni yad bo'lung i girdi' ni yad ba yo'or e ra ga'argad ngog, ¹⁶ "Gu siyegned ni nggu motoyilgad ko n'en ni mog ngomad u daken fithingan SOMOL. ¹⁷ Gamad ra rin' gubin e tin kugogned ni gamad ra rin'. Bay ug pi'ed e maligach ngak e got romad, ni fare *Queen* nu Tharmiy, bay gu pu'oged e wayin ni aram e ba maligach ngak, nri bod ni ug rin'ed nge pi chitamangimad, nge pilung romad nge pi tayugang' romad u lan e yochi binaw nu Judah ngu lan e yupa' i kanawo u Jerusalem. Ma aram me par ganmad nike yo'or, ma kefel' rogmad, ma dakriy e oloboch e pulwonmad. ¹⁸ Machane aram n'umngin nap'an i yib ni kug talgad i pi' e maligach ngak fare *Queen* nu Tharmiy, nge wayin ni gamad be pu'og nib maligach ngak, ma dakriy ban'en romad, ma be yim' e girdi' romad u tan e mael nge uyingol."

¹⁹ Me ga'ar e pi'in ppin, "Nap'an ni gamad ra lith e kek ni kan ngongliy ni ya'an fare *Queen* nu

Tharmiy, ma gamad be pi' e maligach ngak, nge wayin ni gamad be pu'og nib maligach ngak, ma kub magan' figirngimad ko n'en ni gamad be rin."

²⁰ Ma aram mug ga'ar ngak gubin e pumo'on nge ppin ni yad be non ngog ni arrogon, ²¹ "Fapi maligach ni gimed ma pi' nge pi chitamangimed, nge pi pilung romed nge pi tayugang' romed, nge girdi' ko fare nam ni yad ma pi' ni maligach u lan fa yochi binaw nu Judah ngu lan e yupa' i kanawo' u Jerusalem — e gimed be leamnag ni SOMOL e de nang murung'agen fa ke pag talin? ²² Ka daba' e nge puth e binaw romed ma dakuriy be' nra par riy. Ke par ya'an nike tamdag, ma fithingan e ke mang ba yaba' ni bochan e SOMOL e dab kiyag ni nge k'adan' ko kireb nge ngongol ni kireb ni gimed be rin'. ²³ Re riya' e aw ngomed ni bochan e gimed be pi' e maligach ngak yug boch e got ma gimed be denen nib togopluw ngak SOMOL ni damur folwokgad u gubin e tin ke ta'chiylen."

²⁴⁻²⁵ Kugog ngak gubin e girdi', nib ga' ni ppin, e n'en nike yog SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni fare Got nu Israel, e be ga'ar ngak e girdi' nu Judah ni yad ma par u lan yu Egypt: "Gimed nge pi le'engimed e kam micheged ngak *Queen* nu Tharmiy. Ni ngu'um pi'ed e maligach ngak ma gimed be pu'og e wayin nib maligach ngak, ma kam ted e tin kam og niked u gil'. Are kefel' ni arogon! Mu rin'ed e tin kam og niked! Mu ted u gil' e tin kam mow niked! ²⁶ Machane chiney e ngam motoyilgad ko n'en ni Gag SOMOL e kug mownag u fithingag nib gel gelngin ngak gubin piyu Israel u lan yu Egypt: Dakriy e ngiyal' ni

bay gu pag bigmed nge mow nga fithingag ni be micheg ban'en me ga'ar, 'Gu be micheg u fithingan SOMOL ni Th'abi Tolang nma par nib fos!' ²⁷ Bay gguy ni nge par ni dab kum man'ogad, ma bay ni thirifmed u but'. Gimed gubin ni bay m'ad, ni de muduwgil ko ngam m'ad u fithik' e mael ara liliy, nge taw ko ngiyal ni dakriy bigmed nike magach. ²⁸ Machane ri'in i gimed e ra thay ko yam' nge sul u Egypt nga Judah. Ma aram e fapi girdi' ni de yim' e bay ra nanged ko mini' e yib i m'ug e thin rok nib riyul', ko gag fa yad. ²⁹ I Gag SOMOL, e bay gu dag e mich riy ngomed ni bay gu gechig nagmed ma fare riya' ni ku gu micheg ni nggu fek nga dakenmed e ra rriyul'. ³⁰ Bay gu pi' i Hofra ni Pilung nu Egypt nga pa' e pi to'ogor rok ni yad ba'adag ni ngar thanged e fan rok, ni ri bod ni gu pi' Zedekiah ni Pilung nu Judah nga pa' i Nebukadnezzar ni Pilung nu Babylon, ni ir e to'ogor rok ni ba'adag ni nge thang e fan rok."

45

Thin ni micheg Got ngak Baruk

¹ U lan e bin ni aningeg e duw nike pilung i Jehoyakim nib mo'on ni fak Josiah u Judah, me yoloy Baruk nga but' e n'en ni gog ngak. Ma aram mu gog ngak ² ni SOMOL, ni fare Got rok yu Israel, e ke ga'ar, "Baruk, ³ ga be yog ni ga be ga'ar, 'Dabkiyag rog! Ya SOMOL e ki puthuy e gafgowan' ko tirog e gafgow. Ke m'ay gelngig ko gel'gel', dakiryag ni nggu pir'eg e toffan!'

⁴ "Machane I Gag SOMOL e ngu buthug nga but' e n'en ni kug toy mug pug ngalang e n'en ni kug

nung. Arogon ni bay gu rin' nga ga'ngin e fayleng.
⁵ Mog ga be guy rogon ni gur e ngan rin' ban'en ngom ni yugub thil ko girdi'? Dab mu rin' ni arrogon. Ya nggu fek e riya' nga daken gubin e girdi', ma gur e gu ra aywegem ko yam' u gubin yang ni ga ra yan riy. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

46

Egypt ni waer u Karkemish

¹ I non SOMOL ngog u murung'agen e pi nam,
² ni tabab u Egypt. Irera' e n'en ni yog ni murung'agen e salthaw rok Neko ni Pilung nu Egypt, ni ba'aram ni gel Nebukadnezzar ni Pilung nu Babylon ngorad u Karkemish u che ren fare lul' ni Eufrates u lan e bin aninged e duw nike pilung Jehoyakim u Judah:

³ "I tolul e pi tolang ko salthaw nu Egypt ni be lungrad,

'Falfal'eged rogon e *shield* romed
 ngam marod i yan ko mael!

⁴ Mu flaged gafan e os romed mi gimed af nga daken!

Mu k'afgad mi gimed tay e urwach romed nga lolugenmed!

Mu uthumed e sarey romed!

Mun'ed fare madan e salthaw ni wasay nga dakenmed!' "

⁵ SOMOL e fithrad ni ga'ar, "Mang e gu be guy? Miyad sul nga tomur u fithik' e marus. Pi salthaw rorad e yibe pi' i yan nga tomur;

nike li'rad e marus, yad be mil ni kari mus
 macharnginrad
 ni darir sapgad nga tomur.

⁶ Pi'in kemus payingrad ko mil e dariy e gin yad ra
 yan ngay;

fapi salthaw e dab kiyag e mil rorad.

U lan lel'och u charen e lul' nu Eufrates,
 me tun ayrad ngar dol'gad.

⁷ Mini' e cha'ney ni be yib ngalang ni bod e Nile,
 ni bod e lul' nike sugbur?

⁸ Irera' yu Egypt, ni be yib ngalang ni bod e Nile,
 ni bod e lul' nike sugbur.

Egypt e ga'ar, 'Bay gub ngalang nggu tharay e
 fayleng;

bay ggathay e pi binaw nge girdi' nma par riy.

⁹ Mu non ko pi' os rom ni ngranod
 nge pi *chariot* ngar mithmithgad!

Mu pi' e salthaw rom ngranod:

ni pumo'on nu Ethiopia ngu Libya, ni ngar
 feked e *shield* rorad

nge pumo'on nu Lydia ni cheag ko mun
 gat'ing.' ”

¹⁰ Irera' e rran rok SOMOL ni Th'abi Tolang ma
 Gubin ma Rayag Rok:

daba' e nge fulweg taban e kireb;

daba' e nge gechnag e pi to'ogor rok.

Saydon rok e nge longuyrad nge taw ko ngiyal'
 nike fos,

me unum e racha' rorad nge taw ko ngiyal'
 nike chum'er.

Daba' e En Gubin ma Rayag Rok e nge pi' ni
 maligach gubin e pi'in ke gel ngorad

- u lan e lel'och u charen e lul' ni Eufrates.
 11 Gimed e girdi' nu Egypt, marod nga Gilead
 ngam gayed e falay!
 Gubin e falay romed ni keyib i m'ug ni dariy angin;
 dariy ban'en nrayag ni nge gol nagem.
 12 Ke rung'ag e pi nam e tamra' ni kam ted;
 ke rung'ag gubin e girdi' e meyor romed.
 Be paraw reb e salthaw rom nga daken reb,
 kar aw gow nga but' ni yow l'agruw.

Wub ni tay Nebukadnezzar

- 13 Nap'an ni yib pilung Nebukadnezzar nu Baby-
 lon ni nge cham nga Egypt, me non SOMOL ngog
 ni ga'ar,
 14 "Mu weliy u lan e yochi binaw nu Egypt,
 ngu lan yu Migdol, ngu Memfis, ngu Tahpan-
 hes:
 'Mu fal'eged rogomed ngam ayuwegned gimed;
 ya gubin e tiromed ban'en ni bay ni gathay u
 fithik' e mael!
 15 Ke di'in fare got romed nib gel gelngin i Apis
 nike thay pa'?
 I SOMOL e ke pirdi'iy nga but'!
 16 Pi salthaw romed e ke tun ayrad ka ra awgad
 nga but';
 ra bagyad me be ga'ar ngak bagyad,
 'Mu gur nagem! Darod nga tabnaw ngak e girdi'
 rodad
 ma gadad mil ko saydon ko pi to'ogor rodad!
 17 "Mu pi' reb e ngachal nib be'ech ngak fare
 pilung nu Egypt —
 'Ma Tay E Thin Rok NgaLang Me Chuw U
 Tangin.'

18 I Gag fare SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, e gub pilung.

I Gag fare Got nib fos.

Bod rogon e Burey ni Tabor nib tolang ko pi burey nge fare Burey ni Karmel nib sak'iy ngalang u daken e day,

e aram feni gel e cha' nra cham ngomed.

19 Ngam fal'egned rogomed ni ngan fekmed ni kalbus,

gimed e girdi' nu Egypt!

Memfis e bayi par nike daken e ted,

nike kireb ni dakriy be' nma par riy.

20 Yu Egypt e bod ba garbaw ni bfel'usun,

nike m'ud e lal nu lel'och ngak yad be k'ad.

21 Ni mus ko pi salthaw ni yad ma maruwel rok

nike m'ay gelingrad ni bod e garbaw ni kab bitir.

De yag nra sak'iy gad ngar cham gad.

Miyad cheal ni yad gubin ngar milgad.

Ke taw nga t'olrad,

ni aram e ngilan' e riya' ni nge aw ngorad.

22 Egypt e mil nge chuw, ni be yan laman ni bod ba parchoyog,

ko ngiyal nike m'ug e pi salthaw ni to'ogor.

Ra chamgad ngak ko tow,

ni bod e girdi' ni be dumow gek'iy nga but'

23 ngar gathayed e loway nib dub'ag e gek'iy riy.

Pi salthaw rorad e kaygi yo'or ni dabyag i the'eg;

ke pag urungrad ko asamn'ing

24 Girdi' nu Egypt e kan tamra' nagrad;

ya ke kolrad e girdi' ko lel'och.

I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

²⁵ I SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni fare Got rok yu Israel e be ga'ar, "Ngggu wan nggu gechignag Amon, ni fare got nu Thebes, nib mu'un yu Egypt nge pi got nge pi pilung riy ngay. Ngggu wan gu fek e pilung nu Egypt nge gubin e pi'in kar ted e pagan' rorad nga daken, ²⁶ nggu pi'rad nga pa' e pi'in yad ba'adag ni ngar thanged e pogofan rorad, ni aram i Nebukadnezzar ni Pilung nu Babylon nge fa raba' i salthaw rok. Machane ra munmun ma ku ra yan i par e girdi' nga Egypt bayay, ni bod kafram. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney.

Bayi ayuweg SOMOL e girdi' rok

²⁷ "Girdi' rog, dab mu tamdag gad,
girdi' nu Israel, dab mu rusgad.
Bay gu chuwegmed ko fare nam nib orel,
ni aram fare nam ni um kalbusgad riy.
Bay mu sulod nga tafenmed ngam pired u fithik' e
gapas;
dabki buch ban'en romed, ma dakriy be' ni re
k'ar dugow ngomed.

²⁸ Bay gub ngomed nggu ayuwegmed.
Bay gu thirif gubin e nam u but'
ko yungi n'en ni gu weregmed riy i yan,
machane dab gu thang owchamed.
Ma dab gu pagmed ngam marod ni dab ni gechig
nagmed;
machane gu ra gechig nagmed, mab mat'aw
rogon ni gu ra rin'.
I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

47

Thin ni yog SOMOL u murung'agen yu Filistia

¹ U m'on ni nge cham fare pilung nu Egypt ko yochi binaw nu Gaza, me yog SOMOL ngog ni ngugog ngak piyu Filistia: ² I ga'ar:

“Mu changargad! Ke puw ngalang u lane lel'och nib machrag ni bayi sugbur ni bod e lul'.

Bayi tharay e binaw nge gubin ban'en u daken, nge pi binaw nge girdi' nma par riy.

Girdi' e bay ra tolul niged e ayuw; me yor nib gel gubin e girdi' u daken e fayleng.

³ Bay ra rung'agned lingan ay e os, nge lingan e *chariot*, nge lingan e tiyapyap riy.

Gallabthir e bay dab kur sulod ngak pifakrad; ma bayi ul pa'rad nga but'.

⁴ Ke taw ko ngiyal' ni nge mogothgoth yu Filistia, min thirifrad ngar chuwigad u Tyre ngu Sidon ni dariy bagyad nra magay ni ngki pi' e ayuw.

I Gag SOMOL, e bay gu thang owchen piyu Filistia ni aram gubin e pi'in rabad u dap'el'ay u Krete.

⁵ Gafgow ni ga' e keyib nga daken e girdi' nu Gaza, ma girdi' nu Ashkelon e ka ra th'abed gulungrad.

Uw n'umngin nap'an ni nge par yu Filistia ni be mowaw?

⁶ Mu yorgad ngalang ni gimed be ga'ar, 'Saydon rok SOMOL!

Uw n'umngin nap'an ni ngam dumow?

Mu sul ngalan tafan e saydon, mu par u rom ngam toffan!'

⁷ Machane uw rogon ni nge toffan, ni ku gu mu' i pi' e maruwel rok ni nge rin'? Kug motochiyel ngak ni nge cham nga Ashkelon

nge girdi' nma par u dap'el'ay."

48

Gafgow ni tayyu Moab

¹ Irera' e n'en ni yog SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok u murung'agen yu Moab:

"Nge kireban'uy ngak e girdi' nu Nebo —
ya yochi binaw rorad e ke mogothgoth!

Yu Kiriathaim e kan kol,
yoror riy nib gel ni fan ko mael e kan buthug
nga but',
ma girdi' riy e kan tamra'nag;
² dakriy felngin yu Moab.

Ke kol e to'ogor yu Heshbon
ma kar makath niged ni ngar gathayed fare
nam nu Moab.

Fare binaw nu Madmen e bay i math gulngan;
me thelap e salthaw nga langgin ni togopluw.

³ Girdi' nu Horonaim e yad be yor ngalang ni yad
be ga'ar,
'Gafgow! Riya!'

⁴ "Kan gathay yu Moab;
be yan lungun e bitir ni be yor.

⁵ Yi be rung'ag lamrad ni yad be yor
u kanawo' i yan nga talang nga Luhith,
ma lungun e yor ko ngochngochan'
i yan nga p'ening nga Horonaim.

⁶ Yad be non ni yad be ga'ar, 'Ngan gur, ngad mil
niged e pogofan rodad!
Ni bod ba dongki nu ted nib malboch!'

7 “Gur yu Moab, e ke pagan’um nga gelngim nge fel’ rogon rom,
 ma mus ngom e chiney ma bay ni kolek;
 fare got rom i Kemosh e bay ni fek ngabang,
 nib chagil e pi tolang rok ngak nge pi prist.

8 Dariy reb e yochi binaw nra thay ko fare riya’;
 loway nge daken e tafelfel’ e go’ bayi mogoth-
 goth.

I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney.

9 Ngan fal’eg rogon e malangen e yam’ ni fan ngak
 yu Moab;

ya dab kin’uw nap’an min thirif u but’.

Nge par e yochi binaw riy ni dakriy e wulgo’ riy,
 ni dakriy be’ ni ku ra par riy bingyal’.”

10 Mu bucheg wa’athan e pi’in darir rin’ed e
 maruwel rok SOMOL u polo’ i gumicha’rad! Mu
 bucheg wa’athan e pi’in da rir thanged e pogofan.

Fapi binaw nu Moab e kan gothgathay

11 Ke ga’ar SOMOL, “Moab e gubin ngiyal’ ni be
 par ni dar buch ban’en rok ma da nir fek nga bang
 ni kalbus. Moab e bod e wayin ni kan tay ni dab ni
 bitbit ngay ma da nir ngal’weg u reb e melor nga
 reb. Lamén e yug ma par ni bfel’.

12 “Ere chiney e ke taw ko ngiyal’ ni nggu l’oeg
 e girdi’ nge pu’og yu Moab ni bod e wayin. Bay
 ra mlik niked fapi melor miyad bilbilig nge yoch
 yang. 13 Ma aram e piyu Moab e bay ra tamra’gad
 ko fare got rorad i Kemosh, ni ri bod piyu Israel
 nra tamra’gad ngak Bethel, ni fare got ni i pa-
 gan’rad ngak.

14 “Gimed e pumo’on nu Moab, mang ni giméd be
 yog ni giméd bogi falu’,

nike gagyel fanmed falu' u fithik' e mael?

15 Moab nge pi binaw riy e kan kirebnag;
ma pi'in pagel ni yad ba cheag e kan thang
owcharad.

I gag e pilung, ni fare SOMOL ni Gubin ma Rayag
Rok,
e kugog e pi thin ney.

16 Dabki n'uw nap'an e chiney;
me aw fare gafgow nga Moab!

17 "Ngan yor ni fan ko re nam nem, gimed e pi'in
gimed ma par nib chuchugur ngay,
gimed gubin e pi'in ni gimed manang fal'ngin.
Bay mogned nim ga'ar gad, 'Fare lung rok nib ga'
e ke math';
gil'ilungun nge feni gel gelngin e dakriy.'

18 Gimed e pi'in ni gimed ma par u Dibon,
e ngambad nga but' u gil'med nib gilbugwan
ngam pired nga but' nga fithik' e ab;
ke taw e girdi' ni nge gothothay yu Moab
kar ted yung i tagil' e ayuw ni dakriy e wulgo'
riy.

19 Gimed e pi'in ni gimed ma par u Aroer,
mu sak'iy gad u charen e kanawo ngam son
gad;
mi gimed fith e pi'in yad be mil ni ngar chu-
gad,
ngam nanged rorad e n'en nike buch.

20 Bay ra fulweged nra ga'ar gad, 'Moab e kethay
pa',
ngan yornag ya ke m'ay fan.
Ngan weliy u charen fare lul' ni Arnon i yan
ni yu Moab e kan gothgathay!'

21 “Pufthin e ke taw nga daken fapi binaw ni bay ko burey: u daken yu Holon, Jahzah, Mefaath, 22 Dibon, Nebo, Beth Diblathaim, 23 Kiriathaim, Bethgamul, Bethmeon, 24 Keriioth, nge Bozrah. Pufthin e ke taw nga daken gubin e pi binaw nu Moab, ni tin nib palog nge tin nib chugur. 25 Fare gelngin yu Moab e kan parsiy; ke puth gelngin. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney.”

Moab e bayi Sobutan'

26 SOMOL e ke ga'ar, “Mu gagiyeagnag yu Moab nge chingnag, ni bochan e be togopluw ngog. Moab e bayi leap u fithik' e sul'ugun rok, me minmin e girdi' ngak. 27 Moab, ka gammang rogon ni um moningnag e girdi' nu Israel. U mog e thin ni kireb ngorad ni gowa bogi mororo'?”

28 “Gimed e girdi ni gimed ma par u Moab, e ngam paged e yochi binaw romed! Mmarod ngam pired nga thartharen e rech! Mu boded e *dove* nma ngongliy tafen pifak u merichlen thilthilin e war. 29 Moab e ri ba ufanthin! Kug rung'ag feni ufanthin, tolngan, nge girdi' nma moningnag, nge rogon ni yad ba uf ngorad. 30 I Gag SOMOL e gu manang e tolngan rorad. U fan sorok ni yad be tay e dariy rogon, ma pin'en ni yad be rin' e dabi n'uw nap'an nra par. 31 Ere aram e bay gu yornag gubin e girdi' u lan yu Moab nge girdi' nu Kir Heres. 32 Bay gu yornag e girdi' nu Sibmah, nib gal ko meyor ni gu tay ko girdi' nu Jazer. Fare binaw nu Sibmah, ga bod kenggin e *grape* nike yib papa'ngin ke mada' nga ba' nem e *Dead Sea* ke yan i taw nga Jazer. Ma ke chiney ma pi wom'ngin e gek'iy rom u nap'an e yal' nge *grape* rom e kan

gothgathay. ³³ Felfelan' nge uf e kan chuweg ko fare nam nu Moab nib yong'ol but'an. Kug taleg l'ogwen e wayin ni yibe pirdi'iy; dakriy be' ni nge ngongliy e wayin me tolulnag e felfelan'.

³⁴ "Girdi' nu Heshbon ngu Elealeh e be yor ngalang, ni yira rung'ag lamrad nga Jahaz; ma ku ra rung'ag e girdi' nu Zoar, ma ku aram rogon nga Horonaim ngu Eglath Shelishiyah. Mus ko lul' nu Nimrim ma ke mlik. ³⁵ Bay gu taleg e girdi' nu Moab ndab kur ngongliyed e maligach ni mo'oruf ko yung i tagil e meybil rorad nge maligach ni yad ma pi' ko pi got rorad. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney.

³⁶ "Ere lanin'ug e be yor ni fan ngak yu Moab nge fan ngak e girdi nu Kir Heres, ni bod be' ni be thoy e ngal ni tangin e yam', ni bochan e gubin ban'en ni farad e go' ke thay u pa'rad. ³⁷ Yad gubin ni kar puyed lolugrad ma kar th'abed sobarad. Yad gubin ni kar rasayed pa'rad ma yad gubin ni kar chuwgad ko mad ni tutuw. ³⁸ Daken gubin e naun u Moab nge gubin e yungin nma mu'ulung e girdi' ngay e go' meyor e yibe tay riy, ni bochan e kug bilig yu Moab ni bod ba rume' ni dariy be' ni ba'adag. ³⁹ Ke wearwear yu Moab! Kar yor gad ngalang! Yu Moab e ke m'ay fan. Ke aw ni dakriy woton u but' ma gubin e nam u charen i yan e bay ur moning niged. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

Dakuriy e gin nge mil yu Moab ngay

⁴⁰ I SOMOL e micheg ni ba nam e bayi garpow u daken yu Moab ni bod ba *eagle* nike pithig pon,
⁴¹ ma yochi binaw nge yungi tagil e ayuw e bay

ni kol. Re rran nem e pi salthaw nu Moab e kar dugow gad ni bod be' ni bpin ni nge gargel. ⁴² Bay ni thirifyu Moab u but' nge dabki mang reb e nam, ni bochan e i togopluw ngog. ⁴³ Marus nge low nge wup e be sonnag e girdi' nu Moab. I SOMOL e keyog e pi thin ney. ⁴⁴ En nra guy rogon ni nge mil ko marus e ra mul ngalan e low, ma en nra gararaw ngalang ko fare low e bayi aw ko wup, ni bochan e ke duwgiliy SOMOL e ngiyal' ni nge aw e riya' nga Moab. ⁴⁵ Pi'in nra milgad nike m'ay chalrad ni yad be guy rogon ni ngar pir'eged e ayuw u Heshbon, ni aram fare binaw ni immoy bingyal' ni i gagiyegnag Sihon ni Pilung, machane ke aw e nifiy ngay. ⁴⁶ Ke gafgow e girdi' nu Moab! Ni girdi' ni yad ma tay fan Kemosh e kan thang owcharad, ma pumo'on ni pifakrad nge ppin e kan fekrad ni kalbus.

⁴⁷ Machane pi rran ni bay yib e bayi gagiyegnag SOMOL yu Moab nge sul e flaab rok nga tagil' bayay. Gubin e pin'ey ni yog SOMOL e aram rogon nra taw ngay u puluwon yu Moab.

49

Pufthin rok SOMOL ngak Ammon

¹ Irera' e n'en ni yog SOMOL u murung'agen Ammon: "Bu uw fapi pumo'on nu Israel? Dakriy be' nra ayweg e nam rorad? Mang ni karpaged e girdi' nma tay fan Molek kar pired ko fa gin tafen e ganong rok Gad? ² Machane bayi taw nga bingyal' ni bay gu gagiyegnag nge rung'ag e girdi' ko fare binaw ni tochuch u Rabbah lingan e mael, bay ni pag yu Rabbah nike mogoth ni yochi

binaw riy e kan urfiy nga but'. Ma aram e yu Israel e bay ra sulwegned taferad u pa' e pi'in ra feked. ³ Girdi' nu Heshbon, mu yorgad ngalang! Ai e kan buthug! Pi'in ni ppin nu Rabbah, mu mowawgad! Moned e mad ni tutuw ko mowaw ni ngam ted. Mmilgad i yan nike wagagey lanin'med. Fare got romed i Molek e bay ni fek nib kalbus nga wuru' e nam, nib chagil e pi prist rok ngak nge fapi pumo'on ni fak e pilung. ⁴ Gimmed e girdi' ni dam yul'yul'gad mang ni gimmed be ufan sorok? Ya gelingmed e dakriy. Mangfan ni gimmed be pagan' nga gelingmed gimmed be yog ni dariy be' nrayag ni cham ngomed? ⁵ Bay gu kar marus ngomed u gubin yang. Gimmed gubin ni bay mmilgad. Ra bigmed ma be milnag e pogofan rok, ni dakriy be' ni ku ra kunuy e yu ulung i salthaw romed nga ta'bang bayay.

⁶ "Machane ra bingyal' ma bay gu gagiyegnag yu Ammon nge fel' rogon bayay. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

Pufthin rok SOMOL ngak yu Edom

⁷ Irera' e n'en ni yog SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok u murung'agen yu Edom: "Gur, girdi' nu Edom e ke man lanin'rad? Gur, dakir yog e pi tafanow rorad e n'en ni ngar rin'ed? Gur, gubin e gonop rorad ma ke chuw? ⁸ Girdi' nu Dedan, mu pigichealgad ngam milgad ngam mman mithgad! Arame nggu thang mit e pi'in owchen Esau ni bochan e ke taw nga nap'an rog ni nggu gechig nagrads. ⁹ Nap'an nra kunuy e girdi' e *grape*, miyad pag in u papa'ngin, ma nap'an nra yib e mororo' nnep' miyad fek e tin yad ba'adag riy.

¹⁰ Ma aram mu gu chuweg e upong u daken e pi'in owchen Esau ni dagpag buchu'uw mug m'ugnag e yungin ni yad ma mith riy, ya ngar pired ni dabkiyag nra mithgad. Gubin e girdi' nu Edom e kan thang owcharad. Dariy bagyad ni magach. ¹¹ Mu paged e pi aromed ni kanim' rok rog, bay gu chothowliyrad. Pi aromed nike yim' figirngin e rayag ni ngar toergad ngog.

¹² "Fa'anra mus ngak e pi'in dariy rogon ni ngan gechignag ma dabisiy ni ngar unumed e n'en ni bay ko fare kap ko gechig, ma gimed be leamnag ni gimed ra thay ko gechig? Danga', thingar mu unumed e n'en ni bay ko fare kap! ¹³ I gag e kug micheg ni fare binaw nu Bozrah e ra tamdag ya'an me par ni bangi daken e ted; girdi' e bayi moningnag mu u roged fithingan nike mang ba yaba'. Gubin e yochi binaw u charen e ra mogothgoth ni dabki fel' bi'id. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

¹⁴ Mug ga'ar, "Edom, ke taw e thin rok SOMOL ngog. Ke pi' e mol'og ni nge yog ko pi nam ni ngar kunuyed e salthaw rorad ngar fal'egned rogorad ni ngar cham gad ngom. ¹⁵ Bayi me'waer nagmed SOMOL, ni dakuriy be' nra tay famed. ¹⁶ Yowlop romed e ke ban nagmed. Ma dariy be' ni be rus ngomed ni bod rogon ni gimed be leamnag. Gimed ma par u pe'bugul e war nib tolang u daken e burey; ma yug aram rogon ni gimed ba tolang ngalang ni bod e manuw, ma SOMOL e bayi piligmed nga but'. I SOMOL e keyog e pi thin ney."

¹⁷ I SOMOL e ke ga'ar, "Riya' ni nge yib nga daken yu Edom e ba gal e marus riy ni gubin e pi'in yad ra yan u charen e yad ra dada' ngay miyad rus.

18 N'en ni buch rok yu Sodom ngu Gomorrah e aram rogon nra buch rok yu Edom, ni fa'an gubin e yochi binaw u charrow i yan e un ngorow ko mogothgoth. Dakriy be' ni ku ra par u rom u Edom bayay. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney. 19 Bod ba layon ni yib u fithik' e gerger u charen e lul' ni Jordan ngalang ko gin nib galunglung nma abich e gamanman riy, amrogon ni bay gu tuluf e piyu Edom ngar milgad nib tomgin ngar chuwgad ko nam rorad. Re tolang ni gu ra mel'eg e ra gagiyeagnag fare nam. Mini' e rayag ni nge ta'reb rogon ngog? Mini' e ra math' magran rok ni nge togopluw ngog? Mini' e re tagagiyeg nrayag rok ni nge paluwyeg? 20 Ere mmotoyilgad nga rogon ni kug tanomnag ni nggu togopluw ko girdi' nu Edom, nge n'en ni ku gu leamnag ni nggu rin' ko girdi'en fare binaw nu Teman. Mus ngak pifakrad ni bay ni chuwegrad, ma gubin e girdi' nra rus. 21 Nap'an nra mul yu Edom, ma ra rur e fayleng ni ga'ngin nga ringan, mra taw laman e meyor ko fare Nguy nu Aqaba. 22 To'ogor e ra cham nga Bozrah ni bod ba manuw ni ngalol nga but' nike pithig pon. Rofen nem e pi salthaw nu Edom e ra dugowgad ni bod be' ni bpin nike k'ad amithun e gargel."

Pufthin rok SOMOL nga Damascus

23 Irera' e n'en ni yog SOMOL u murung'agen yu Damascus: "Girdi' u lan e pi binaw nu Hamath ngu Arpad e kar rus gad ma ke wagagay lanin'rad ko tin kar rung'aged. Gafgowan' e be lobeb u dakanrad ni bod e n'ew, ni dakir paslag lanin'rad.

24 Girdi' nu Damascus e ke aw parowrad ma kar

milgad u fithik' e marus. Kar awgad nga fithik' e amith nge gafgow ni bod be' ni bpin ni nge gargel. ²⁵ Fare binaw nib gilbugwan ni i par nib felfelan' e kan'ag. ²⁶ Rofen nem e yira thang owchen e pi'in kab pagel u daken e yupa' i kanawo' ko fare binaw, ma gubin e salthaw riy ni bay nli'rad. ²⁷ Bay gup e nify ko pi yoror nu Damascus mu gu urfy nga but' fare tafen e pilung rok Benhadad ni Pilung. I Gag SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok e kugog e pi thin ney."

Pufthin ni ngan tay ko fare ganong nu Kedar nge binaw nu Hazor

²⁸ Idera' e n'en ni yog SOMOL u murung'agen e ganong nu Kedar nge yungi nug u tan pa' yu Hazor, ni fa'an ni kol Nebukadnezzar ni Pilung nu Babylon: "Ngan cham ko girdi' nu Kedar min thang owchen e girdi' ni bay ko ngek! ²⁹ Ngan feke tent rorad u pa'rad nge yu ran' i gamanman rorad, nge pi kateng ko tent rorad nge gubin e chugom u lan e tent rorad. Min feke e kamel rorad min ga'ar ko girdi, 'Marus e keyin'med nga longob!'

³⁰ "Gimed e girdi' nu Hazor, I Gag SOMOL e gu be yog ngomed ni ngam milgad ngabang nib orel ngam mithgad. Nebukadnezzar ni Pilung u Babylon e ke makath nib togopluw ngomed, ni ba'aray e n'en ni be yog, ³¹ 'Mired! Ngad chamgad ngak e girdi' ni yad be finey nike fel' rograd ni dakriy ban'en nra buch rorad! Binaw rorad e dariy e garog riy nge lok ni aram e de muyluy u but'.

³² "Ngan feke e kamel rorad nge gubin e yu ran' i gamanman rorad! Bay gu wereg fapi girdi' ni kar

th'abed piyan lolugenrad ke ngoch u gubin yang, ma bay gu fek e riya' nga dakenrad u gubin yang. ³³ Yu Hazor bayi par nike daken e ted ni dariy n'umngin nap'an, ni go' *jackal* e ri i par riy. Dakriy be' ni ku ra par bingyal' u rom. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

Pufthin rok SOMOL ngakyu Elam

³⁴ De n'uw nap'an nike pilung Zedekiah u Judah, ma SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok e yog ngog murung'agen e binaw nu Elam. ³⁵ I ga'ar, "Bay gu thang e pogofan rok urngin e pi'in yad ba cheag ko mun gat'ing ni yad e ur gel naged yu Elam. ³⁶ Bay gu gagiyegnag e nifeng nib gel u gubin yang nge gad nga Elam, ma bay gu wereg e girdi' riy u gubin yang, nge yan i par ni dakriy reb e nam ni dawri mil e girdi' riy ngay. ³⁷ Bay gu gagiyegnag e girdi' nu Elam ngar rus gad ko pi to'ogor rorad, ni pi'in yad ba'adag ni ngar thanged e fan rorad. U fithik' e damumuw rog nib gel e bay gu thirif e girdi' nu Elam u but' mug pi' e salthaw nge togopluw ngorad nge mada' ko ngiyal' ni kug thangrad. ³⁸ Bay gu thang owchen e pi pilung rorad nge pi tayugang', mu gu sunmiy gil'ilungug u rom. ³⁹ Machane tomuren e bay gu gagiyegnag e girdi' nu Elam ngki fel' rograd bayay. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

50

Yu Babylon nni kol ko Mael

¹ Irera' e thin ni yog' SOMOL ngog u murung'agen fare binaw nu Babylon nge girdi' riy:

² “Mu weliy fapi thin ngak e pi nam! Ngam weliy i yan!

Mu dag e pow riy ma ga be weliy fapi thin!
Dab mu tay nib mith!

Ke thay pa’ yu Babylon!

Fare got rok ni Marduk e ke wearwear!

Pi liyos rok yu Babylon e ka ni tamra’ nag;

ma fapi ya’an bogi n’en ni kan toy nib sonogor
e kan bilbilig!

³ “Ba nam ko lel’och e ke yib ni nge cham nga Babylon nge par nike bang i ted ni *desert*. Girdi’ nge gamanman e bay ra milgad riy, nge par ni dakriy be’ nma par u rom.”

Israel ni sul

⁴ I SOMOL e be ga’ar, “Nap’an nra taw ko ngiyal’nem, ma girdi’ ko galyang i n’em nu Israel ngu Judah e bay ra sulod ni yad be yor ni yad be changar nigege, ni Gag e Got rorad. ⁵ Bay rabad ra fithed e wo’ nga Zion mranod ko re wo’ nem. Miyad ngogliy ba m’ag u thilmad ni manemus ni dariy bi’id ni yad ra th’ab.

⁶ “Girdi’ rog e yad bod e saf ni pi’in ma gafaliyrad e ra paged yad ngar malobochgad u lan e pi burey. U ra derawgad ni bod e saf u reb e burey nga reb, ni da ku ra nanged e gin bay taferad riy. ⁷ Bay i li’rad gubin e pi’in bay i mada’ nagra. Pi to’ogor rorad e yad be ga’ar, ‘Kar denengad nib togopluw ngak SOMOL, ere n’en ni kad rin’ed e de kireb. Pi chitamangirad e i pagan’rad ngak SOMOL, yad e dabisiy ni ngar pired ni yad ba yul’yul’ ngak.’

⁸ “Girdi’ nu Israel, mmilgad u Babylon! Mu chuwgad ko re nam nir! Gimed e som’on ni ngam

chuwgad! ⁹ Arme nggu sak'iynag bogi nam nib gel gelngin u lan e lel'och nggu gagiweg nagrad ngar chamgad nga Babylon. Bay ra k'afgad ngar maelgad ko fare nam ngar koled. Yad bogi salap i yip' e gamanman, nge mun gat'ing ni dariy e n'en ni nge rin' me chalaf pa'rad. ¹⁰ Babylon e bay ni fek e chugom riy u fithik' e yargal, ni pi'in yad be mod yargal ngay e bay ra feked gubin e tin yad ba'adag. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

Yu Babylon ni thay pa'

¹¹ I SOMOL e ga'ar, "Gimed e girdi' nu Babylon, e kam giliw niged fare nam rog. Kam felfelan'gad ma ke puw ufmed gimed be yan yan ni bod ba garbaw ni be yot'yot' e *grain* nga but' fa ba os ni be mayngar, ¹² machane fare binaw romed nib sorok e bay ni sobut'nag nge m'ay fan. Babylon e ra par ni ir u fithik' gubin e nam e th'abi sobut'; ra fengfeng nge par nike daken e ted ni dariy e ran riy. ¹³ Bochan e damumu wog me par yu Babylon ni dakriy be' riy; ra par ni dakriy woton u but', ma gubin e pi'in bay u ranod u rom e bay ra dada'gad ngay nike gin lanin'rad.

¹⁴ "Girdi'en e mun gat'ing, mu k'afgad ngam maelgad nga Babylon ngam koled. Mu paged gubin gan e gat'ing romed nga Babylon, ni bochan e ke denen nib togopluw ngog, I Gag SOMOL. ¹⁵ Mu gafaliyed e mael u wuru' e re binaw ney ni ga'ngin! Chiney e kan kol yu Babylon. Pi yoror riy e kan buthug nga barba' ma kan tet'ar nga but. Aram e kug fulweg taban e kireb ngorad. Re mu gafgow nigedyad, ni bod rogon ni ur rin'ed ngak boch e girdi'. ¹⁶ Dab mu yunged e awoch u lan e re

nam nem ku dab mu kunyed wom'ngin e woldug riy. Gubin e milekag nma par u rom e bay rrusgad ko salthaw ni be cham miyad sul nga taferad.”

Sul ni tay yu Israel

¹⁷ I SOMOL e be ga'ar, “Girdi' nu Israel e yad bod e saf, ni lol'oeg e layon ngar wagageygad. Som'on e fare pilung nu Assyria e cham ngorad, me migid ma Nebukadnezzar ni Pilung nu Babylon e guchiy e yil rorad. ¹⁸ Bochan e ran'ey, ma aram fan ni Gag SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni fare Got nu Israel, e bay gu gechignag Nebukadnezzar ni Pilung nge nam rok, nri bod rogon ni gu gechignag e pilung nu Assyria. ¹⁹ Bay gu fulweg e girdi' nu Israel nga taferad. Bay ra ked e gan ni be tugul u daken e burey ni Karmel u lan e nug nu Bashan, ma bay ra ked gubin e tin yad ba'adag ko woldug ni be tugul ko gin nib milsuwon nga Efraim ngu Gilead. ²⁰ Re ngiyal i nem, ma dakriy ba denen ni yira pir'eg u lan yu Israel ma dakriy e kireb u lan yu Judah, ni fan e bay gu n'agfan e kireb ko girdi' ni gu ayweg e pogofan rorad. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney.”

Pufthin rok Got ngak yu Babylon

²¹ I SOMOL e ga'ar, “Ngan cham ngak e girdi' nu Merathaim ngu Pekod. Ngan li'rad ngan thang owcharad. Ngan rin' urngin e tin kugog. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney. ²² Lingan e mael e yibe rung'ag u ga'ngin fare nam, ke yib e riya' nib ga'. ²³ Piyu Babylon e kar ama niged ga'ngin e fayleng ke yochiyang, ma chiney e fare ama e ke wearwear! Gubin e nam e kar gin gad ko n'en ke buch ko re nam nem. ²⁴ Gimed yu Babylon e

kam chamgad ngog, ma kam awgad ko fare wup ni kug tay ni ngam awgad ngay, ni yug aram rogon ni dam nanged. ²⁵ Ku gu bing e gin gu ma cha'riy talin e cham rog riy, mu fithik' e damumuw rog ma kug fek e pi talin e cham rog nga wean, ni bochan e Gag SOMOL ni Th'abi Tolang ma Gubin ma Rayag Rok, e bay e n'en ni nggu rin' u lan yu Babylon. ²⁶ Ngan cham ngay u gubin raba' nge chabal e yungin ni yima cha'riy e *grain* riy! Ngan ulunguy e tin kan fek u tan e mael ni bod yu ulung i *grain*! Ngan gathay fare binaw, ma dab mu digeyed ban'en riy. ²⁷ Ngan li' gubin e salthaw rorad! Ngan thang e pogofan rorad! Girdi' nu Babylon e kar bilged t'ay e gafgow! Ya ke taw ko ngiyal' ni ngan gechig nagraad!"

(²⁸ Girdi' ni kar milgad u Babylon karbad nga Jerusalem, yad be weliy rogon SOMOL ni Got rodad e ke falbiyen e tin ke rin' yu Babylon ko Tempel rok.)

²⁹ "Mogned ngak e pi'in yad ma mun gat'ing ngar chamgad nga Babylon. Mu l'oeged gubin e pi'in manang rogon e mun gat'ing. Mu thabey niged fare binaw ni dab mu paged be' nge mil. Mu fulweged taban urngin e tin i rin', mi gimed rin' ngak e tin ki i rin ngak boch e girdi', ni bochan e i ngongol u fithik' e ufanthin nib togopluw ngog, I Gag fare Thothup nu Israel. ³⁰ Pi'in pagel riy e bay ni li' u daken e yupa' i kanawo', ma gubin e salthaw u rom e bay ni thang owcharad e rofen nem. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney.

³¹ "Gimed yu Babylon, ke puw ufmed, ere Gag SOMOL ni Th'abi Tolang ma Gubin ma Rayag Rok

e nggu togopluw ngomed! Ke taw nga nap'an rog ni nggu gechig nagmed. ³² Fare binaw romed nib ufanthin e bayi tun' ay nge dol', ma dariy be' nra sak'iynag. Bay gup' e nifiy ko pi binaw romed, ma gubin e tin bay u charen i yan e go' ra mogothgoth."

³³ I SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok e be ga'ar, "Girdi' nu Israel ngu Judah e kar gafgowgad. Urngin e pi'in kar koledrad e ri yad be matanagiyrad ni bfel' rogon ma dab ni pagrad. ³⁴ Machane cha' nra lagrad e rib gel — fithingan e SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok. Ir e bay i aywegrad me pi' e gapas nga fayleng, ma gafgow e ra pi' ko girdi' nu Babylon."

³⁵ Be ga'ar SOMOL,
 "Yam' e nge tay yu Babylon!
 Yam' e nge tay e girdi' riy,
 nge pi'in ma gagiyeagnag, nge girdi' riy nib gonop.

³⁶ Yam' e nge tay e pi profet riy ni yad ba sasalap l'ugun —
 ri yad bbalyang!

Yam' e nge tay e salthaw riy —
 karm'ad ko marus!

³⁷ Ngan kirebnag pi os riy nge pi *chariot*!
 Yam' e nge tay e pi salthaw ni yima pi puwonrad
 —
 kar mo'waergad!

Ngan kirebnag e pi machaf riy
 ngan giliwnag.

³⁸ Mu pi' e yal' ko but' riy
 ngam mlik'nag e yupa' i lul' riy.
 Babylon e ba nam nib k'artamdag e pi liyos riy

ni yad ma bannag e girdi’.

³⁹ “Ere yu Babylon e bayi sug ko mo’onyan’ nge pi kan ni kireb, nge bogi arche nib alit. Dakriy bi’id nra par e girdi’ u rom, nge gubin e tin bayib e mafen. ⁴⁰ Ta’reb rogon e n’en nra buch u Babylon ko tin ni buch u Sodom ngu Gomorrah, u nap’an ni gu ra kireb nagrad nge yochi binaw nib chugur ngay. Dariy be’ ni ku ra par u rom bayay. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney.

⁴¹ “Girdi’ e karbad u ba nam u lan e lel’och,
nib nam nib gel nib palog nga orel;
ba yo’or e pilung ni kar fal’egned rogorad ni ngan mael.

⁴² Kar feked e gat’ing rorad nge saydon,
yad bbuchan’ ni darir rungyed be’.
Nap’an ni yad ra yan u daken e pi os rorad,
ma ba lingan i n’ew.

Kar fal’egned rogorad ni ngar maelgad nga Babylon.

⁴³ I rung’ag fare pilung nu Babylon murung’agrad,
me m’ay yilen pa’ ko marus.
Me k’ad e amith,
ni bod be’ ni bpin ni nge gargel.

⁴⁴ “Ni bod ba layon nike yib u fithik’ e gerger u loway u barba’ fare lul’ nu Jordan nga talang ko gin ma kay e gamanman e pan riy, I Gag SOMOL e bay gub nggu k’aring piyu Babylon ngar milgad nib tomgin ngar chuwgad ko fare binaw rorad. Ma aram e fa en gu mel’eg ni nge gagiyeg e bayi gagiyegnag fare nam. Mini’ e rayag ni nge ta’ab rogon ngog? Mini’ e ra math’ magran rok ni nge togopluw ngog? Mini’ e re tagagiyeg nra paluweg? ⁴⁵ Are motoyilgad ko n’en ni kug

tanomnag nib togopluw ko fare binaw nu Babylon nge n'en ni kug duwgiliy ni nggu rin' ko girdi' riy. Ni mus nga pifakrad ma bay ni chuweg u rom, ma gubin e girdi' ni bayi rus. ⁴⁶Nap'an nra thay pa' yu Babylon, ma bay ba lingan riy nra rurug e fayleng, ma lungun e meyor e yira rung'ag ko tin ba'aram e nam."

51

Ku boch e pufthin ngak yu Babylon

¹ Be ga'ar SOMOL, "Arme nggu fek i yib e nifeng nib almarin ngak yu Babylon nge girdi' riy. ² Bay gu pi e milekag ni nge gathay yu Babylon ni bod ba nifeng nma changagnag e chabung. Nap'an nra taw ko rofen nem ni rran ko riya' ni nge yib, ma yad ra cham u gubin raba' fare nam nge par ni dakriy ban'en u daken. ³ Dab mu paged e salthaw riy ni ngar mun gat'ing gad ara ron'ed madan e mael nga dakenrad. Dam mu paged reb e pagel ni kabfos! Mu thirfed e raba' i salthaw nem ni ga'ngin u but'! ⁴ Bay ra maad'adgad ngarmad' u lan e yupa' i kanawo' ko pi binaw rorad. ⁵ I Gag fare SOMOL ni Got ni Gubin ma Rayag Rok, e dag pag yu Israel nge yu Judah, ni yug aram rogon ni kar denengad nib togopluw ngog, I Gag Fare Thothup nu Israel. ⁶ Mmilgad ngam chuwgad u Babylon! Mmil niked e pogofan romed! Dab mmad' ni bochan e denen nu Babylon. I Gag e chiney e nggu fulweg taban e kireb nga Babylon ni nggu gechignag ni rogon nib m'ag ni nge aw ngak. ⁷ Babylon e ke bod ba kap nib gol u lan pa'ag, ni be chingaw'nag ga'ngin e fayleng. Pi nam ni unum e wayin u langgin e math lanin'rad. ⁸ Babylon

e yigi thay pa' nib tomgin nge mogothgoth! Mu yor niged! Mu feked e falay ni fan ko maad'ad rok, ma dabisiy nra gol. ⁹ Milekag nma par u rom e ra ga'argad, 'Gamad e gguyed rogon ni nggu ayweged yu Babylon, machane ke sag'al. Are ngad chuwgad e chiney ngad sulod nga tafedad. Ya Got e ke gechignag yu Babylon u polo' i gelngin ke thirif u but'.' ”

¹⁰ Be ga'ar SOMOL, “Girdi' rog mu tolulgad ni nge lungmed, 'I SOMOL e ke gagyelnag ni gadad bmat'aw. Darod nga doged ko girdi' nu lan yu Jerusalem e n'en nike rin' SOMOL ni Got rodad.' ”

¹¹ I SOMOL e sak'iynag e pi pilung nu Media, ni bochan e ke learnag ni ngan kirebnag yu Babylon. Aram rogon nra sulweg puluwon e kireb ni kan tay ko Tempel rok.

Pi tolang ko salthaw ni yad e yad be cham e rogned nra ga'argad, “Mu uthumed e pi gan e gat'ing romed! Migmed falfal'eg rogon e *shield* romed! ¹² Mu daged e pow riy ni ngan buthug fapi rungrung nu Babylon. Mu yo'or niged e pi matnag! Mu ted e matnag! Mu ted e pi'in nge yan ko cham ko gin ngar mithgad riy!”

I SOMOL e ke rin' e tin ni yog nra rin' ko girdi' nu Babylon. ¹³ Re nam nem e bo'or e lul' riy nge machaf, machane ke taw nga tol'rad ni nge math owcharad. ¹⁴ I SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok e ke micheg ko yafos rok ni bayi fek e salthaw ni yo'or ngar po' gad ngalan yu Babylon ni bod ba ran' i asamn'ing, ma bay ra garus niged e gal ni kar ted.

Ba tangin e sorok ngak Got

¹⁵ I SOMOL e ngongliy e fayleng nga gelngin;

ni gonop rok e sunmiy e fayleng ngay
me filath e pi tharmiy.

16 Ir e non me chub lingan e ran u daken lanelang;
me girengiy e manilang u tungun e fayleng.

I gagiyeagnag e uluch nge mat u fithik' e n'uw
me l'oeg e nifeng u tagil' e cha'ar rok.

17 Ka ya'an e ren'ey, me minan'nag e girdi' nge
math lanin'rad;

pi'in yad ma ngongliy e liyos e gafgow
lanin'rad

ni bochan e pi got ni yad be ngongliy e de
riyul' ma dariy e yafos rorad.

18 Yad bogi m'ay fan ni bay ni tharbegrad;
ko ngiyal' ni ngeb SOMOL nike sap'eyrad.

19 Fare Got rok Jakob e de bodrad;
ya ir e sunmiy urngin ban'en,

ma ir e mel'eg yu Israel ni nge mang tirok e
girdi'.

I SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok e ireram
fithingan.

Fare ama rok SOMOL

20 Be ga'ar SOMOL,

“Gimed yu Babylon, e gimed e ama ni fanag, ni
talin e cham rog ko mael.

Gu ma maruwel ngomed nggu pirdi'iy e pi nam
nge pi gil'ilungun e pi pilung,

21 gu bilbilig e pi os nge girdi' nma yan u
daken,

nge pi *chariot* nge pi'in nma yannag,

22 gu li' e pi pumo'on nge ppin,

gu thang mit e labthir nge fel'yangren,

gu li' e sarpagel nge bulyal,

²³ gu thang owchen e pi tagafal saf nge yu ran' i gamanman rorad, nge pi girdi'en e milay' nge pi os rorad nma gi' e but', gu pirdi'iy e pi tagagiyeg nge pi tolang ko salthaw."

Gechig rokyu Babylon

²⁴ Be ga'ar SOMOL, "Bay mu guyed gag ni nggu sulweg taban' ngak yu Babylon nge girdi' riy gubin fapi kireb nrin'ed nga Jerusalem. ²⁵ Gimed yu Babylon e kam boded bburey ni be kirebnag ga'ngin e fayleng, machane I Gag SOMOL e to'ogor romed. Bay gu malle' ngomed, nggu ta'reb foyen nagmed ko but', mu gu pagmed u fithik' e awat. ²⁶ Dariy reb e malang ko tin ke puth romed ni kuyra fanay bayay ko naun. Bay mu boded bang i daken e ted ni *desert* ni dariy n'umngin nap'an. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney.

²⁷ "Mu daged e pow riy ni arme ngan cham! Mu thoyed e rappa' ya nge yag ni rung'age pi nam! Mu gafaliyed e pi nam nge cham nga Babylon! Moged ko pi salthaw nu Ararat, Minni, ngu Ashkenaz ni ngar cham gad. Ngan duwgiliy be' ni nge ga' ni ir e nge girengiy e mael. Mu kunyed e os nib yo'or ni bod ba ran' i asam'ning. ²⁸ Mu falfal'eg rogon e pi nam ni nge cham nga Babylon. Mu pi'ed e thin ni nge yib e pi pilung nu Media, nge tayugang' rorad nge pi tolang ko salthaw, nge gubin e yu raba' i salthaw ko pi nam ni bay u tan pa'rad. ²⁹ Be duru' e but' ma be rur ni bochan SOMOL e ke rin' e n'en nike tanomnag ni nge tay yu Babylon ni bang i daken e ted ni *desert*, ni dakriy be' nra par riy.

³⁰ Salthaw nu Babylon e kar talgad ko mael kar pired u lan e yoror. Ke me'waer lanin'rad kem'ay farad. Kan buthug e pi garog ko binaw nga but', ma kanip' e nifiy ko naun. ³¹ Ke malay reb e mal'og nga daken reb yad be mil i yan ko fare pilung nu Babylon yad be yog ngak nike puth e yoror ko binaw rok u gubin raba'. ³² Pi to'ogor e kar koled e gin yima th'ab e lul' riy nga barba' ma kar yip'ed e nifiy ko yungi tagil' e ayuw. Salthaw nu Babylon e kar dugowgad. ³³ Dabki n'uw nap'an ma pi to'ogor e bayi th'abmed nga but' nge yot'yot'med ni bod e *grain* u daken e gin yima pirdi'iy riy. I Gag fare SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok, ni fare Got nu Israel, e kugog e pi thin ney."

³⁴ Pilung nu Babylon e th'ab yu Jerusalem ke languy.

Ke m'aynag gathon fare binaw ni bod ba rume';
ni bod ba kan nike ful' fare binaw.

I fek e n'en ni ba'adad
me n'ag e tin kabay riy.

³⁵ Ngan pag e girdi' nu Zion ngar ga'argad,
"Mang e yigi mang yu Babylon e aw ngak
malngin e kireb ni kan rin' ngodad!"

Ngan pag e girdi' nu Jerusalem ngar ga'argad,
"Mang e yigi mang yu Babylon e aw ngak
malngin
e gafgow ni kan tay ngodad!"

I SOMOL ni bayi ayuweg yu Israel

³⁶ Ma aram me ga'ar SOMOL ngak e girdi' nu Jerusalem, "Bay gu aywegmed mu gu sulweg taban ngak e pi to'ogor romed e n'en ni kar rin'ed ngomed. Bay gu mliknag e gin ma yib e ran nu

Babylon riy nge pi lul' riy ni go' ra mlik. ³⁷ Re binaw nem e bayi par ni dakriy woton u but' ni go' gamanman ni malboch e ma par riy. Nike tamdag ya'an ni dakriy be' nra par u rom, gubin e pi'in yad raguy miyad ra dugow. ³⁸ Piyu Babylon e go' ra tolulgad ni bod e layon miyad gowol ni bod pifak e layon. ³⁹ Gur yad ba dogol? Bay gu fal'eg ba mur ni farad ngar ching niked miyad felfelan'. Bay ra mulod ni dakriy e ngiyal ni yad ra od. ⁴⁰ Bay gu fekrad ni ngan thangrad, ni bod rogon e saf, pifak e saf nge kaming. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

N'en ni bay i buch u Babylon

⁴¹ I ga'ar SOMOL u murung'agen yu Babylon: "Fare binaw ni i yog e fayleng e sorok ngay e kan kol! Kari aw yu Babylon nga bang u mit e pi nam! ⁴² Pi to'ogor rok yu Babylon e bay ra puw gad ngarbad ni gawa n'ew ni nge tharay fare binaw. ⁴³ Pi yochi binaw u charen i yan e pig ya'an nga bang ke bod lan e ted ni dariy e ran riy, ni dakriy be' nma par riy fa milekag riy. ⁴⁴ Bay gu gechignag Bel, ni fare got nu Babylon, mu gu gagiyegnag nge chuwan' ko tin ni iring; ma pi nam e bay dab kur tedfan bi'id.

"Ke puth e yoror nu Babylon nga but'. ⁴⁵ Gimed e girdi' nu Israel, mmil gad ngam chuwigad u wur! Mmil niked e pogofan romed ko damumuw rog nib gel. ⁴⁶ Dabi mulan'med ara mu rus gad ni bochan e tin kam rung'aged. Gubin e duw ma yug reb e thin e be wear ni murung'agen e wodmang u lan binaw nge pilung ni be togopluw reb nga reb. ⁴⁷ Ma aram e ngiyal' ni nge taw ngay ni bay

gu kirebnag e pi liyos nu Babylon. Ga'ngin fare nam ni bay ni tamra'nag, ma gubin e girdi' riy ni bay ni li'rad ngarm'ad. ⁴⁸ Gubin e ban'en u daken e fayleng ngu lanelang e bay ra tolul niked e felfelan' ko ngiyal nra aw yu Babylon nga pa' e girdi' ko lel'och ni karbad ni ngar kireb niked. ⁴⁹ Yu Babylon e ir e k'aring e yam' ngak e girdi' u ga'ngin e fayleng, ma chiney e nge mul yu Babylon ni bochan e ir e k'aring e yam' ngak e girdi' nib yo'or u Israel. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

Thin rok Got ngak e girdi' nu Israel u lan yu Babylon

⁵⁰ I SOMOL e be ga'ar ko girdi' rok u lan yu Babylon: "Kam thaygad ko yam'! Ngam marod e chiney ni dab mu son gad! Yug aram rogon ni gimed ra palog nga orel, ma dab mu paged talin ni Gag e SOMOL romed, mi i par yu Jerusalem u lanin'med. ⁵¹ Gimed be ga'ar, 'Kandariyfan nagdad ma kan tamra' nagdad; kug nanged ni kari m'ay gelingmad ni bochan e pi milekag e yad e ke gel farad ko yungin nib thothup u lan fare Tempel.' ⁵² Ere chiney, e gu be yog ni aram e nge taw ko ngiyal' ni bay gu kirebnag e pi liyos nu Babylon, ma pi'in nike maad'ad e bay ur gel'gel'gad u ga'ngin yang fare nam. ⁵³ Fa'an mang e rayag ni yan yu Babylon nga lanelang nge toy e tagil' nib gel u rom, ma kug ra l'oeg e girdi' ni ngar kireb niked. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney."

Ku reb e riya' nra aw nga Babylon

⁵⁴ Be ga'ar SOMOL,
"Motoyilgad nga laman e meyor u Babylon,

- ni yibe duloloy'nag fare riya' nike aw ngalan
e re nam nem.
- 55 Gu be buthug yu Babylon
nggu tay nike mathgulngan.
Pi salthaw e bay ra po'gad nga langgin ni bod e
n'ew
ngar chamgad ngay nike mada' lamrad
ngalang ni yad be tolul.
- 56 Karbad ni ngar kireb niked yu Babylon;
kan kol e pi salthaw riy,
ma pi gan e gat'ing rorad e ke m'ingm'ing.
I Gag ba Got ni gu ma gechignag e kireb,
ma bay gu rin' nga Babylon e tin nib merak ni
ngan rin' ngay.
- 57 Bay gu gagiyegnag e pi tolang riy ngar chinggad
girdi' nib gonop, nge tayugang', nge salthaw.
Bay ra molod ni dab kur odgad.
I gag fare pilung e gu be non;
ni Gag fare SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok.
- 58 Fapi yoror rok yu Babylon nib gel e bay ni
buthug nga but',
nge pi garog riy ni tolang e ngan urfiy nga
but'.
Maruwel nma tay e pi nam e gubin ni dariy rogon;
tin ur athamagiliyed e ke dalamram.
I Gag fare SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok e kugog
e pi thin ney."

Thin rok Jeremiah e ni pi' nga Babylon

- 59 Serayah e ir e ta'ayuw rok Zedekiah ni Pilung,
i Serayah e be' nib mo'on ni fak Neriah nib mo'on
ni fak Mahseyah. U lan e bin aningeg e duw
nike pilung Zedekiah u Judah, me un Serayah

ngak nga ranow nga Babylon, mu gog boch ban'en ngak ni nge rin'. ⁶⁰ Kug yoloy ngalan e babyor gubin e riya' nra yib nga daken yu Babylon, nge ku tin ba'aray ni murung'agen yu Babylon. ⁶¹ I lungug ngak Serayah, "Nap'an ni ga ra taw nga Babylon, ma dabisiy ni ngam be'eg ngak e girdi' nib ga' lamam gubin e n'en ni kan yoloy ngaray. ⁶² Ma aram ma ga meybil ni nge lungum, 'SOMOL, kamog ni ga ra kirebnag e re gin'ey, nge par ni dakriy e yafos riy, ni girdi' nge gamanman, me bod bang i daken e ted ni *desert* ni dariy n'umngin nap'an.' ⁶³ Serayah, nap'an ni ga ra mu' i be'eg e re ke babyor ney ko girdi', ma ga m'ag ko malang ngamun' ngalan e lul' nu Eufrates ⁶⁴ ma gog ni ngam ga'ar, 'Irrera' e n'en ni bayi buch rok yu Babylon — bayi ligil ni dakriy e ngiyal' nra for ngalang ni bochan fare riya' ni nge pag SOMOL nga daken.' "

Aray e gin ni mus e thin rok Jeremiah riy.

52

Jerusalem ni waer

¹ Zedekiah e rliw' nge ta'reb e duw rok me pilung u Judah, me par u Jerusalem ngi i gagiyeg ni ragag nge ta'reb e duw. Ma fithingan e chitiningin e Hamutal, ni be' ni bpin ni fak fa binem e Jeremiah ni i par u lan e binaw nu Libnah. ² Mi Zedekiah ni Pilung e i denen nib togopluw ngak SOMOL, ni bod ni i rin' Jehoyakim ni Pilung. ³ ISOMOL e ri damumuw ngak piyu Jerusalem ngu Judah, me tharbegrad ngar chuwgad u p'eowchen.

Zedekiah e togopluw ngak Nebukadnezzar ni Pilung nu Babylon, ⁴ ma aram me yib Nebukadnezzar nge fa raba' i salthaw rok ngar cham gad nga Jerusalem ko rofen ni ragag ko pul ni ragag ko bin mereb e duw nap'an nike gagiyeg Zedekiah. Miyad n'uf e pi *tent* rorad u wuru' e re binaw nem, miyad ngongliy e yoror ni nge aywegrad ko mael nge liyeg fare binaw. ⁵ Me par fare binaw ni kanin' nga longob nge mada' ko re duw ni gaman e ragag nge ta'reb e duw ngay ni pilung Zedekiah. ⁶ Rofen ni gaman e mereb ngay ko pul ni aningeg ko re duw i n'em, me gel e uyongol u lan fare binaw ndakuriy ban'en ni nge kay e girdi', ⁷ mi ni kuruf bang ko rungrung ko re binaw nem. Yug aram rogon nike yin' yu Babylon fare binaw nga longob, me mil oren fapi salthaw nnep'. Ra milgad u bang ni ba chugur ko kanawo' ni yan ko milay' rok e en pilung, ngranod riy nga barba' fare garog ni bay u thilin fa gal rungrung, miyad mil i yan ko loway nu Jordan. ⁸ Machane me lol'oeg e salthaw nu Babylon Zedekiah ni Pilung ngar koled u daken e tafel'fel' nib chugur nga Jeriko. Ma urngin fapi salthaw rok nra milgad ngar paged. ⁹ Tomuren ni ka ni kol Zedekiah kan tay ni reb e kalbus, mi ni fek i yan ngak Nebukadnezzar ni Pilung ni bay u lan e binaw nu Riblah ko nug nu Hamath, me turguy Nebukadnezzar u rom e gechig ni ngan tay ngak. ¹⁰ U Riblah e yog e pilung nu Babylon riy ni ngan li' e pi pumo'on ni fak Zedekiah ngarm'ad, u p'eowchen Zedekiah. Miki yog ni ngan li' e pi tolang nu Judah ngarm'ad. ¹¹ Me yog ni ngan luf lan mit Zedekiah, mi nin' e chen ngak nga ni fek

nga Babylon. Me par Zedekiah u lan e kalbus u Babylon nge mada' ko rofen ni yim'.

Fare Tempel nni kirebnag
(2 Kings 25:8–17)

¹² Chirofen ni gaman e ragag ngay ko bin lal e pul ko ragag nge mereb e duw nike pilung Nebukadnezzar u Babylon, e yan Nebuzaradan nga Jerusalem ni be' ni yow ma puruy' Nebukadnezzar ni Pilung, ma ku ir e pilung ko salthaw rok Nebukadnezzar. ¹³ Me urfiy fare Tempel, nge tafen e pilung, nge pi naun rok urngin e pi tolang u Jerusalem; ¹⁴ me buthug e salthaw rok e yoror ko re binaw nem. ¹⁵ Me fek Nebuzaradan e girdi' nni pagrad u lan e re binaw nem nga Babylon, nge tin ni magach e girdi' ni yad ba salap ko maruwel, nge pi'in n'agrad nga pa' e pi Babylonian. ¹⁶ Me pag u Judah boch e pi'in nth'abi gafgow, ndariy e binaw ni taferad ngar pired u rom ngu'ur maruwelgad u fithik' yungi woldug ni *grape* nge lan e pi flang.

¹⁷ Me t'ar e girdi' nu Babylon fapi duga' ni *bronze* nge ay e pin'en ni bay u Tempel, nge fare teng ko ran nni ngongliy ko *bronze*, miyad fek urngin fapi wasey ni *bronze* nga Babylon. ¹⁸ Mu ku yad fek fapi sebel ni yima klinnag e altar ngay nge fapi tafen e awat, nge pi talin e maruwel ni fan ko magal, nge yu raba' i dabiyy ni yima tay nge map' racha'en e gamanman ni maligach ngalan, nge fa yu raba' i dabiyy ni yima urfiy e *incense* u langgin, nge urngin e pin'en nni ngongliy ko wasey ni *bronze* ni yima maruwel ngay u Tempel. ¹⁹ Miyad fek urngin e pin'en nni ngongliy ko gol ara silber: ni yu raba' i dabiyy nib achig, nge yu

raba' i ban'en ni yima fek e achaffin u langgin ni be yik', nge yu raba' i dabiyy ni yima tay nge map' racha'en e gamanman ni maligach ngay, nge tafen e awat, nge yu ley i tagil' e magal, nge fa yu raba' i dabiyy ni yima urfiy e *incense* u langgin, nge yu raba' i dabiyy ni yima pu'og e wayin nga langgin nga ni pi' ni maligach. ²⁰ Ma pin'en nni ngongliyy ko *bronze*, ni Solomon ni Pilung e yog ni nga ni ngongliyy ni fan ko Tempel, ni aram fa gali duga', nge ay e pin'en ni bay u Tempel, nge fare teng ko ran nib ga', nge fa ragag nge l'agruw i garbaw ni ir e ke gif fare teng nga daken ya ke pag feni tomal ndabiyag i thabthabelnag. ²¹⁻²² Fa gali duga' e ta'reb rogon ya'an, ra reb ma rliw'nge medlip e fit tolngin, ma ragag nge meruk e fit ga'ngin lukngun. Bay faran, ma wasey riy e dalip e inch dib'agin. Mu daken p'ebugul e gal duga' nem e bay bang riy nni ngongliyy ko *bronze* ni medlip nge baley e fit tolngin, ma downgin e ka ni yoloy bogi ban'en ngay ni ka ni kurkuruf ni bay ya'an e *pomegranate* riy, ni wom'ngin mmit e gek'iy, ni urngin nni ngongliyy ko *bronze*. ²³ Ma fa yungi n'en ni ka ni kurkuruf u daken ba ley fa gal duga' e ra'ay ya'an wom'ngin e gek'iy ni *pomegranate* ni bay riy, me mereb i ragag nge nel' riy e yira par u but' ma yira guy.

Piyu Israel nni fekrad nga Babylon

²⁴ Nebuzaradan, ni pilungen e salthaw e ki fek Serayah ni fare Prist ni Th'abi Ga', nge Zefaniah, ni fare prist ni ir e mmigid ngak, nge ku dalip i tolang u Tempel ngar kalbusgad. ²⁵ Me fek be' nib mo'on u lan e re binaw nem ni ir pilungen e salthaw, nge

medlip i pumo'on ni yad ma puruy' e en ni pilung ni ka yad bay u lan e re binaw nem, nge en nma ayuweg e en ni pilungen e salthaw, ni ir e mmil suwon babyoren e maruwel ko salthaw ngak nge nel' i ragag i pumo'on ni tolang. ²⁶ Me fekrad Nebuzaradan ngak e en ni pilung nu Babylon, ni bay u lan e binaw nu Riblah. ²⁷ Mu rom u Riblah ko nug nu Hamath e yog e pilung nu Babylon riy ni nga ni toyrad nge mu' min li'rad ngarm'ad.

Ara' rogon nni fek e girdi' nu Judah ni kar manged kalbus ngan chuwegrad ko nam rorad. ²⁸ Ba'aray babyoren e girdi' ni fekrad Nebukadnezzar ni aram e kar kalbusgad: re medlip i duw ni ba'aram ni par ni ir e pilung e fek 3,023 e girdi'; ²⁹ ma fa'ani taw ko ragag nge meruk e duw nike pilung me fek 832 e girdi' nge chuwegrad u Jerusalem; ³⁰ me taw ko rliw' nge dalip e duw nike pilung me fek Nebuzaradan 745 e girdi'. Oren u gubin e 4,600 e girdi' ni chuwegrad ko nam rorad.

³¹ Re duw i n'en ni pilung Evil-merodak nu Babylon e runguy Jehoyakin ni Pilung nu Judah, nge chuweg u kalbus. I rin' ni ara' rogon ko rofen ni rliw nge lal ko re pul i n'en ni ragag nge l'agruw ko fare guyey nge medlip e duw u n'umngin nap'an nike kalbus Jehoyakin ni Pilung nu Judah u Babylon. ³² I ayuweg Evil-merodak Jehoyakin ni bfel' me tay nga reb e liw ni ba ga' ngak yugu boch e pilung ni yad Jehoyakin ni ur kalbusgad u Babylon. ³³ Ma aram mi ni pag Jehoyakin nge chuweg madan e kalbus u daken mi i un ngak e en ni pilung ko abich u tebel u n'umngin nap'an e yafos rok. ³⁴ Ma yu rran u

n'umngin nap'an e yafos rok ni un pi' ngak e tin
ni nge yag ngak.

Bible Ni Thothup
The Holy Bible in the Yapese language of the
Federated States of Micronesia

Copyright © 2007 Bible Society of Micronesia

Language: Yapese

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

 You include the above copyright and source information.

 You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-12-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

37b6628b-b71d-5df3-af33-fc1d4dd69788